

AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2018.GODINU

Maj 2019. godine

Sadržaj

KONKURENCIJA	5
1. UVOD	5
2. POLITIKA KONKURENCIJE	6
3. ZAKONODAVNI OKVIR	8
3.1. Zakon o zaštiti konkurencije.....	8
4. AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE	17
4.1. Nadležnosti	17
4.2. Organizaciona struktura i administrativni kapaciteti	21
4.3. Administrativni kapaciteti državne pomoći	23
5. INTERNA AKTA AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE	29
5.1. Statut.....	29
5.2. Tarifnik o visini naknada koje se plaćaju u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije.....	29
5.3. Finansijski plan.....	29
5.4. Pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji	30
5.5. Knjiga procedura	30
5.6. Etički kodeks	31
5.7. Vodič za slobodan pristup informacijama	31
5.8. Plan javnih nabavki	32
5.9. Plan integriteta.....	32
5.10. Izvještaj o radu	32
5.11. Obavještenje o načinu podnošenja i sadržini inicijative, odnosno informacije za ispitivanje povrede konkurencije pred Agencijom za zaštitu konkurencije	32
5.12. Obavještenje o zaštiti povjerljivih poslovnih podataka u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije	33
5.13. Registar rizika Agencije za zaštitu konkurencije.....	33
5.14. Akcioni plan za donošenje seta internih pravila i procedura za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole u Agenciji za zaštitu konkurencije	34
5.15. Kadrovski plan.....	34
5.16. Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju Agencije za zaštitu konkurencije	34
5.17. Poslovnik o radu Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije	35
6. FINANSIRANJE AGENCIJE	35
6.1. Izvori finansiranja i struktura prihoda Agencije	35
7. TRI SEGMENTA POLITIKE ZAŠTITE KONKURENCIJE	36
7.1. Zabranjeni sporazumi učesnika na tržištu.....	36
7.2. Zloupotreba dominantnog položaja učesnika na tržištu.....	39
7.3. Kontrola koncentracija	42
7.4. Pojedinačna izuzeća sporazuma od zabrane	59
8. AKTIVNOSTI AGENCIJE VAN POKRENUTIH POSTUPAKA.....	61
9. SEKTORSKE ANALIZE.....	69

10. ULOGA SUDOVA U SPROVOĐENJU ZAKONA	75
11. KAZNENA POLITIKA ZA POVREDE ZAKONA	76
12. SARADNJA SA SEKTORSKIM REGULATORIMA	84
13. SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA	85
14. MIŠLJENJA	85
15. COMPETITION ADVOCACY (ŠIRENJE SVIJEŠTI)	86
16. JAVNOST RADA AGENCIJE	89
17. MEĐUNARODNA SARADNJA	90
17.1. Multilateralna saradnja	90
17.2. Ostalo / Upitnici	94
17.3. Obuke	94
17.4. Stručno usavršavanje kroz učešće na međunarodnim skupovima	95
17.5. STO - Pregled trgovinskih politika	96
18. SARADNJA SA EVROPSKOM UNIJOM – POMOĆ I PODRŠKA AGENCIJI, PROCES PRISTUPANJA I MONITORING EU	96
18.1. PROJEKTI POMOĆI EVROPSKE UNIJE	97
18.2. EBRD – tehnička saradnja: „Projekat jačanja kapaciteta za Agenciju za zaštitu konkurencije“	98
18.3. Program ujedinjenih nacija za razvoj (United Nations Development-UNDP)	99
18.4. IPA 2014 Instrument za pretpristupnu podršku za godišnji akcioni plan za 2014. godinu (CAP 2014)	99
19. DRŽAVNA POMOĆ	100
19.1. UVOD	100
19.2. Podzakonski akti	104
19.3. IMPLEMENTACIJA ZAKONA O KONTROLI DRŽAVNE POMOĆI	113
19.4. Međunarodna saradnja i projekti	131
19.5. Uloga sudova u sprovođenju Zakona o kontroli državne pomoći	132
19.6. Slobodan pristup informacijama	132
20. ZAKLJUČAK	133
21. ZAVRŠNI RAČUN ZA 2018. GODINU	135
21.1. Prihodi Agencije	135
21.2. Struktura rashoda	135
21.3. Izvršenje Budžeta za 2018. godinu - Završni račun	138
21.4. Opšti prihodi	138
21.5. Prihodi od djelatnosti Agencije	138
21.6. Ostali prihodi	139
21.7. Izdaci	139
21.8. Izvršenje budžeta za 2018. godinu - Završni račun	143
21.9. Izvještaj o neizmirenim obavezama i drugi izvještaji	143
21.10. Pokretna imovina	143
21.11. Organizacija i kadrovska osposobljenost	144
21.12. Budžetsko poslovanje	144
21.13. Interna akta i služba za unutrašnju reviziju	144

21.14. Javne nabavke.....	144
21.15. Sudski sporovi i potencijalne obaveze	145
21.16. Izvještaj DRI za 2017.godinu	145

KONKURENCIJA

1. UVOD

Pravo tržišne politike konkurencije jedan je od temelja tržišne ekonomije. Njegova svrha je da obezbijedi ravnopravan položaj učesnika na tržištu, bez obzira na veličinu i tržišnu snagu. Zakonom o zaštiti konkurencije ("Sl.list CG", br. 44/12 i 13/18), (u daljem tekstu "Zakon"), zaštita konkurencije na tržištu Crne Gore je u nadležnosti Agencije za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: "Agencija") od njenog osnivanja 2013.godine.

Tržišna konkurencija predstavlja osnovu funkcionisanja svake tržišne privrede i, u tom kontekstu, tržišno takmičenje se javlja kao oblik suparništva između pojedinačno posmatranih učesnika na tržištu. Efektivna tržišna konkurencija predstavlja dinamički proces koji se ogleda u permanentnom naporu učesnika u pravcu razvoja inovacija i podsticanja tehnoloških promjena. Uporedo sa razvojem tržišne privrede, javlja se i veća potreba za regulisanjem pravila tržišne konkurencije. Cilj prava konkurencije se ogleda u obezbijedivanju slobodnog pristupa tržištu što većem broju preduzetnika i pod jednakim uslovima za sve, kao i u obezbijedivanju zaštite i jačanju efektivnosti same tržišne konkurencije, čime se direktno obezbijeduje zaštita interesa potrošača. Osnovu prava tržišne konkurencije čini zabrana njenog narušavanja ograničavanjem ili sprječavanjem sloboda u prometu robe i usluga, tako da se učesnici mogu međusobno takmičiti putem cijena i kvaliteta proizvoda i usluga, čime se za potrošače stvaraju povoljniji uslovi, kroz mogućnost izbora između velikog broja različitih proizvoda i usluga na tržištu. Konkurencija u tom pravcu obezbijeduje i da privredni subjekti, boljim kvalitetom proizvoda i usluga, povoljnim uslovima i nižim cijenama, pridobiju povjerenje potrošača koji, poklanjanjem povjerenja određenom proizvodu ili usluzi, jasno iznose svoja opredjeljenja za najkonkurentnijeg privrednog subjekta.

U tom pravcu politika Agencije dugoročno ima za cilj sprječavanje bilo kakvog narušavanja ekonomskih sloboda od strane učesnika na tržištu koji shodno svojoj tržišnoj moći žele nametnuti svoja pravila na tržištu i spriječiti ulazak novih konkurenata na tržište. Postupanja Agencije s tim u vezi, obilježena su nizom aktivnosti i preduzetih mjera kojima se nastojalo da se unaprijed onemogući kršenje propisa o zaštiti konkurencije, ili da Agencija svojim odlukama zabrani ili spriječi ona ponašanja učesnika na tržištu kojima se spriječava, ograničava ili narušava slobodna konkurencija, odnosno krše propisi na snazi kojima je uređena predmetna oblast.

Zadatak Agencije je da, shodno zakonskim nadležnostima Agencije, spriječi bilo kakav oblik narušavanja konkurencije kroz zabranjene sporazume između preduzeća i zloupotrebu dominantnog položaja preduzeća na tržištu. U njenu nadležnost spada i kontrola koncentracija učesnika na tržištu, kao i pojedinačna izuzeća sporazuma od

zabrane. U vođenju postupaka i analizi tržišta, Agencija koristi posebna ovlašćenja utvrđena Zakonom. Međutim, jednako je važno da Agencija ima i aktivnu ulogu u promociji tržišne konkurencije, posebno pružanjem stručnih mišljenja o zakonima i drugim propisima koji sadrže pitanja koja mogu imati uticaja na konkurenciju, kao i izdavanjem mišljenja po zahtjevu učesnika na tržištu u vezi primjene propisa o zaštiti konkurencije.

Shodno tome, Izvještaj o radu Agencije za 2018. godinu, osmišljen je tako da daje jasan pregled ciljeva politike zaštite konkurencije, zakonodavnog okvira na snazi i nadležnosti Agencije. Izvještaj sadrži prikaz aktivnosti preduzetih tokom godine, a koje se odnose na pokrenute ili okončane postupke zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja, procjene koncentracija, pojedinačnih izuzeća sporazuma od zabrane, izrade sektorskih analiza u okviru pojedinih privrednih grana tržišta, međunarodnu saradnju i razmjenu iskustava sa organima i organizacijama za zaštitu konkurencije u Evropskoj Uniji i regionu, preduzetim aktivnostima na planu širenja svijesti o potrebi razumijevanja i unaprijeđenja politike konkurencije, prije svega među građanima i privrednim subjektima (*Competition advocacy*). Takođe ovaj Izvještaj obuhvata i dio državne pomoći kojim je po prvi put obuhvaćena nova oblast koja je Izmjenama zakona data u nadležnost Agencije kao i dio koji se odnosi na finansijske iskaze te, s tim u vezi, i osvrt na Završni račun ove institucije.

2. POLITIKA KONKURENCIJE

Politika konkurencije predstavlja jedan od osnovnih stubova unutrašnjeg funkcionisanja jedinstvenog EU tržišta, te sa druge strane jedno od garantovanih Ustavnih načela i sloboda u Crnoj Gori. Cilj politike konkurencije, u skladu sa EU vrijednostima, jeste stvaranje razvijenih i efikasnih pravila tržišne konkurencije, kojim bi se osiguralo pravilno funkcionisanje tržišta, odnosno omogućilo potrošačima korišćenje prednosti koje pruža strukturisano slobodno tržište.

Isto tako, cilj prava i politike zaštite konkurencije je usmjeren na stvaranje uslova za ekonomski rast koji se zasniva na jačanju konkurencije i efikasnosti nacionalne ekonomije, a zadatak Agencije, kojoj je povjereno sprovođenje te politike da, u okvirima njenih zakonskih ovlašćenja, osigurava jednake uslove za sve učesnike na tržištu, te u tom smislu i sprječavanja, narušavanja ili ograničavanja ekonomskih sloboda.

Politika konkurencije svakako ne funkcioniše samostalno i nezavisno od makroekonomskih prilika u državi. S tim u vezi, a razumijevajući da je otvorena tržišna privreda u Crnoj Gori pečat novijeg doba, pristup ovoj politici mora biti srazmjeran i postepen, a represivne mjere uravnotežene i fleksibilne, kako se ne bi značajno uticalo na

veoma krhku strukturu pojedinačnih tržišta. Ipak, Agencija nalazi da u pojedinačnim tržištima koja su dugoročno strukturisana, gdje je dinamika tržišta bila izražena i gdje već postoji duži niz godina izrazita konkurencija, ne mogu postojati opravdanja za kršenja propisa o zaštiti konkurencije, prije svega zaključenjem zabranjenih sporazuma ili preduzimanjem radnji zloupotrebe dominantnog položaja.

Osnovni cilj politike konkurencije jeste obezbjeđivanje potrošačima nabavku robe i proizvoda pod najpovoljnijim uslovima u odnosu na određeni kvalitet proizvoda, što se može postići isključivo u slučaju postojanja, efikasnog sistema tržišne konkurencije. Razvoj konkurencije u tom smislu ne obezbjeđuje samo snižavanje cijena određenih proizvoda, već ima i značajan uticaj na indeks inflacije, obzirom da utiče na opšti nivo cijena roba i usluga.

U tom pravcu, Agencija za zaštitu konkurencije nastoji da obezbijedi očekivane povoljnosti potpune primjene propisa o zaštiti konkurencije, a prije svega na planu stvaranja uslova za razvoj privrednih aktivnosti i broja preduzetnika, povećanje izbora potrošača i smanjenje cijena uz poboljšani kvalitet proizvoda.

U cilju efikasnijeg funkcionisanja, i cjelokupan sistem zaštite konkurencije u Crnoj Gori zahtijeva visoko stručne i edukovane kadrove i odgovarajuće materijalne uslove za rad. Istovremeno, neophodna je i odgovarajuća pravosudna struktura koja može efikasno, u okviru svojeg djelokruga rada, rješavati predmete proizašle iz primjene propisa na području zaštite konkurencije.

Poglavlje pregovora u procesu pristupanja Evropskoj Uniji, koje se odnosi na zaštitu konkurencije, pretpostavlja kao jedno od mjerila pripremljenosti i spremnosti Crne Gore za članstvo u Evropskoj Uniji, postojanje pravnog okvira tržišne ekonomije i ekonomskih sloboda usklađenih sa pravnom tekovinom Evropske Unije (*acquis communautaire*), ali i cijenjeno kroz praktičnu primjenu tog pravnog okvira u svakodnevnoj praksi tijela nadležnih za zaštitu konkurencije. S tim u vezi, zadatak Agencije je i da aktivno učestvuje u ostvarivanju svih oblika stručne saradnje sa drugim institucijama u Crnoj Gori (sektorski regulatori, Centralna banka i dr.), koji u okviru djelokruga svoga rada obavljaju odgovarajući obim poslova zaštite konkurencije po pojedinim ekonomskim sektorima, nastojeći da pri tome predloži i oblike zajedničkog rada kojima se doprinosi ukupnom nivou sprovođenja prava zaštite konkurencije u Crnoj Gori i ispunjavanje kriterijuma za članstvo u Evropskoj Uniji.

Sa druge strane, propisi o zaštiti konkurencije u Evropskoj Uniji, na čije se preuzimanje i primjenu obavezala i Crna Gora pri sklapanju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, podložni su stalnim promjenama. Iz tog razloga, na putu ostvarenja svojih ciljeva, Agencija ima obavezu stalnog praćenja promjena, te predlaganja odgovarajućih rješenja

koja će joj omogućiti djelovanje u skladu sa važećim kretanjima, a sve u cilju efikasne zaštite slobodne konkurencije, praćenja tržišta u okviru zakonski dopuštenih okvira i priključivanja crnogorske ekonomije globalnim promjenama.

3. ZAKONODAVNI OKVIR

Članom 73 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Crna Gora se obavezala na sprovođenje svih pravila koja se primjenjuju u EU, s posebnim fokusom na članove 101 i 102 UFEU.

Takođe, pitanje politike konkurencije u Crnoj Gori ima status ustavne kategorije, pa je članom 139 Ustava Crne Gore propisano da se ekonomsko uređenje zasniva na slobodnom i otvorenom tržištu, slobodi preduzetništva i konkurencije, samostalnosti privrednih subjekata i njihovoj odgovornosti za preuzete obaveze u pravnom prometu, zaštiti i ravnopravnosti svih oblika svojine, dok je članom 140 stav 3 zabranjeno narušavanje i ograničavanje slobodne konkurencije i podsticanje neravnopravnog, monopolskog ili dominantnog položaja na tržištu.

3.1. Zakon o zaštiti konkurencije

Zakon o zaštiti konkurencije je osnovni propis kojim se uređuju način, postupci i mjere zaštite konkurencije u Crnoj Gori. Zakon se primjenjuje na sve oblike sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije od strane učesnika na tržištu na teritoriji Crne Gore, ali i na akte i radnje donijete, odnosno učinjene van teritorije Crne Gore, a koje za cilj ili posljedicu imaju narušavanje konkurencije u Crnoj Gori. Zakonom je utvrđen pravni okvir za poslovanje učesnika na tržištu, a Agenciji su date nadležnosti i ovlašćenja za postupanje u slučajevima kada se njegove odredbe ne poštuju.

Stupanjem na snagu novog Zakona o kontroli državne pomoći i donošenjem izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije u 2018. godini, Agencija za zaštitu konkurencije je u okviru svojih nadležnosti preuzela i poslove kontrole državne pomoći. Vodeći se potrebom optimizacije javne uprave, Crna Gora je objedinila sprovođenje kompletne politike 8. poglavlja – Konkurencija u okviru Agencije za zaštitu konkurencije, stvarajući na taj način snažnu platformu za efikasno regulisanje domaćeg tržišta. Pri tome, najvažniji poslovi Agencije se odnose na: preduzimanje mjera prema učesnicima i udruženjima učesnika za učinjene povrede konkurencije na tržištu, odobravanje izuzeća sporazuma i procjenu koncentracija preduzetnika, kontrola usklađenosti državne pomoći i nalažanje povraćaja nezakonite i neusklađene državne pomoći, davanje mišljenja na zakone i druge propise s aspekta njihove usklađenosti s propisima o zaštiti konkurencije i kontrole državne pomoći, kao i podnošenje godišnjih izvještaja o radu i izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi i Skupštini Crne Gore.

Sadašnjim zakonskim rješenjem osigurana je funkcionalna nezavisnost organa za zaštitu konkurencije i kontrolu državne pomoći, kao i odsutnost konflikta interesa. Predmetno je uređeno na način da postoje precizno utvrđene nadležnosti organa Agencije, Savjeta i direktora Agencije, budući da direktor odgovara za poslovanje i zakonitost rada Agencije, te za rad stručne službe u pripremi predloga odluka koje donosi Savjet. Dodatno je Zakonom¹ određeno da Predsjednik i članovi Savjeta Agencije, direktor Agencije, zamjenik direktora Agencije, pomoćnik direktora Agencije i zaposleni u Agenciji ne smiju da zahtijevaju, kao ni da primaju uputstva od državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave, pravnih lica i drugih subjekata koji vrše javna ovlaštenja ili drugih pravnih i fizičkih lica prilikom obavljanja poslova i zadataka utvrđenih Zakonom o zaštiti konkurencije i Zakonom o kontroli državne pomoći.

Odsutnost konflikta interesa postiže se i procedurom koja se odnosi na izbor organa, kao i uslovima koji su propisani za njihovo imenovanje. Predsjednika i jednog člana Savjeta imenuje Vlada na predlog Ministarstva ekonomije, a drugog člana Savjeta Vlada imenuje na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove državne pomoći (Ministarstva finansija) na period od četiri godine (mogu biti ponovo imenovani)². Bitno je naglasiti da predsjednik i članovi Savjeta svoju funkciju u Agenciji obavljaju profesionalno, i da ne mogu da vrše poslaničku i drugu javnu funkciju ili profesionalno obavljaju drugu djelatnost. Nadležnosti Savjeta detaljno su opisane u članu 20f Zakona o zaštiti konkurencije, a odnose se na donošenje upravnih akata iz nadležnosti Agencije, Poslovnika o radu Savjeta, Statuta i akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, kao i drugih akata Agencije, kao i na obavljanje drugih poslova u skladu sa zakonom, pa tako Savjet, utvrđuje godišnji plan rada u oblasti državne pomoći i godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći, utvrđuje izvještaj o radu Agencije za prethodnu godinu, podnosi Vladi predlog finansijskog plana Agencije za narednu godinu, daje mišljenja i smjernice o primjeni propisa iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći, daje mišljenja na zahtjev organa državne uprave, nadležnog organa lokalne samouprave i pravnog lica koje upravlja i raspolaze sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa zakonom u pripremi propisa i drugih akata kojima se uređuju pitanja vezana za dodjeljivanje državne pomoći, kao i u postupku njihovog donošenja i obavlja druge poslove utvrđene Zakonom i Statutom Agencije.

Direktor Agencije je ovlašćen da zastupa i predstavlja Agenciju, odgovara za poslovanje i zakonitost rada Agencije, organizuje i rukovodi poslovanjem Agencije, predlaže Savjetu upravne akte iz nadležnosti Agencije i stara se o izvršenju odluka Savjeta, predlaže Savjetu izvještaj o radu za prethodnu godinu i finansijski plan za narednu godinu, dostavlja Savjetu godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći, dostavlja Savjetu predlog mišljenja o primjeni propisa iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći,

¹ Član 19 Zakona o zaštiti konkurencije.

² Vlada Crne Gore je na sjednici održanoj 26. jula 2018. godine imenovala članove Savjeta Agencije.

predlaže Savjetu mišljenja na nacрте i predloge propisa kojima se uređuju pitanja vezana za dodjeljivanje državne pomoći, podnosi zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom sudu i/ili izdaje prekršajne naloge, odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima zaposlenih u Agenciji, donosi odluke o upravljanju prihodima i rashodima Agencije u skladu sa finansijskim planom, vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom, statutom Agencije i odlukama Savjeta. Direktor Agencije ima zamjenika i dva pomoćnika, po jednog za oblast zaštite konkurencije i državne pomoći.

Direktor, zamjenik i pomoćnici direktora Agencije imenuju se na period od četiri godine, na osnovu sprovedenog javnog konkursa i mogu biti ponovo imenovani.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, koji je donio Savjet Agencije, definisano je, odnosno sistematizovano 45 radnih mjesta.

Dinamika, odnosno popuna sistematizovanih radnih mjesta vrši se postepeno, a zavisi od budžetski opredijeljenih sredstava za ove namjene, kao i saglasnosti i odobrenja nadležnih državnih institucija.

U skladu sa Zakonom, Agencija je u roku od 30 dana od dana donošenja Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji³, od organa državne uprave nadležnog za poslove državne pomoći, preuzela šest (6) državnih službenika i namještenika koji su vršili stručne i administrativne poslove za potrebe Komisije za kontrolu državne pomoći, opremu, službenu dokumentaciju, sredstva za zarade i ostala primanja zaposlenih.

Agencija objavljuje svoj izvještaj o radu za prethodnu godinu na svojoj internet stranici (<http://www.azzk.me/novi/joomlanovi/ostala-dokumenta/izvjestaji>).

➤ *Novine koje se uvedene Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije:*

- **Proširenje nadležnosti Agencije:**

Nadležnost i postupanja u dijelu kontrole sredstava državne pomoći.

- **Rukovođenje Agencijom**

Promijenjen je postojeći način rukovođenja Agencijom. U cilju veće samostalnosti pri donošenju odluka **osniva se Savjet**, koji ima predsjednika i dva člana. Izvršeno je razgraničenje nadležnosti Savjeta i direktora Agencije, te predložena dva nova radna mjesta za pomoćnike iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći.

³ Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije, decembar 2018. godine

- **Usklađivanje** posebnih pravila postupka propisanih Zakonom o zaštiti konkurencije **sa novim Zakonom o upravnom postupku.**

Područje zaštite konkurencije u Crnoj Gori detaljnije uređuje i niz uredbi, odluka i pravilnika usklađenih s pravnom tekovinom EU. U skladu sa SSP-om, Agencija je dužna da primjenjuje kriterijume koji proizilaze iz primjene pravila o zaštiti konkurencije u EU. Iz navedenih razloga, donijeti su podzakonski akti kojima su u potpunosti obezbijedeni uslovi za potpuno usklađivanje pravila, ali i prakse Agencije s radom Evropske komisije i institucija za zaštitu konkurencije pojedinačnih zemalja EU.

Podzakonski akti kojima se reguliše način i postupak sprovođenja Zakona, a kojima su ujedno transponovani mjerodavni dijelovi pravne tekovine⁴ su:

- Uredba o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma od zabrane⁵;
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o istraživanju i razvoju⁶;
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o specijalizaciji⁷;
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o distribuciji rezervnih dijelova i servisiranju motornih vozila⁸;
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma u sektoru osiguranja⁹;
- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o prenosu tehnologije¹⁰;

⁴ Regulativa Komisije (EU) br. 330/2010 od 20. aprila 2010. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usaglašenih praksi; Regulativa Komisije (EU) br. 1218/2010 od 14. decembra 2010. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na određene kategorije sporazuma o specijalizaciji; Regulativa Komisije (EU) br. 1217/2010 od 14. decembra 2010. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na određene kategorije sporazuma o istraživanju i razvoju; Regulativa Komisije (EU) br. 461/2010 od 27. maja 2010. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usaglašenih praksi u sektoru motornih vozila; Regulativa Komisije (EU) br. 267/2010 od 24. marta 2010. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, na određene kategorije sporazuma, odluka i usaglašenih praksi u sektoru osiguranja; Regulativa Komisije br. 906/2009 od 28. septembra 2009. o primjeni člana 81 (3) Ugovora na određene kategorije sporazuma, odluka i usaglašene prakse između kompanija u linijskom pomorskom saobraćaju; Regulativa Savjeta br. 169/2009 od 26. februara 2009. o primjeni pravila o zaštiti konkurencije na prevoz u željezničkom, drumskom i saobraćaju u unutrašnjim vodenim putevima; Regulativa Komisije (EU) br. 316/2014 od 21. marta 2014. o primjeni člana 101 stav 3 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na kategorije sporazuma o prenosu tehnologije; Obavještenje Komisije o utvrđivanju relevantnog tržišta za potrebe prava konkurencije Zajednice; Regulativa Savjeta (EZ) br. 139/2004 od 20. januara 2004. o kontroli koncentracija između privrednih subjekata; Regulativa Savjeta (EZ) br. 802/2004 od 7. aprila 2004. o primjeni Regulative Savjeta (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između privrednih subjekata.

⁵ Službeni list Crne Gore, broj 13/14.

⁶ Službeni list Crne Gore, broj 13/14.

⁷ Službeni list Crne Gore, broj 13/14.

⁸ Službeni list Crne Gore, broj 13/14.

⁹ Službeni list Crne Gore, broj 52/14.

¹⁰ Službeni list Crne Gore, broj 59/14.

- Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma u drumskom, željezničkom i saobraćaju u unutrašnjim vodama i sporazuma o konzorcijumu u linijskom pomorskom saobraćaju¹¹.

Pored navedenih Uredbi koje je donijela Vlada Crne Gore, Agencija primjenjuje i druge podzakonske akte koji obezbjeđuju primjenu pravne tekovine i prakse Evropske unije, a prije svega:

- Uputstvo o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije¹²;
- Pravilnik o načinu i kriterijumima utvrđivanja relevantnog tržišta¹³;
- Pravilnik o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za pojedinačno izuzeće od sporazuma¹⁴.
- Pravilnik o obliku i sadržini službene legitimacije ovlašćenih lica i posebnog ovlašćenja za vršenje uvida.

Što se tiče privatno-pravne zaštite koja se odnosi na povrede prava konkurencije, u ovom trenutku se naknada štete prouzrokovana aktima i radnjama koje predstavljaju povredu konkurencije a koja je utvrđena rješenjem Agencije, ostvaruje u parničnom postupku pred nadležnim sudom, dakle prema opštim građanskim pravilima o naknadi štete. U toku su međuresorski dogovori u vezi sa donošenjem posebnog propisa o postupcima naknade štete zbog povreda prava konkurencije u skladu s Direktivom o naknadi štete¹⁵.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma od zabrane („Sl. list CG“, br. 13/2014)***

Obaveza donošenja ove Uredbe je ocijenjena neophodnom radi usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa pravom EU. Uredba obezbjeđuje potpunu usklađenost, naročito sa Uredbom Komisije br. 330/2010 od 20. aprila 2010. godine o primjeni čl. 101 (3) UoEZ na kategorije vertikalnih sporazuma od 1. juna 2010. godine. Uredba je takođe u potpunosti usklađena i sa Smjernicama EK za ograničenja u vertikalnim sporazumima od 19. maja 2010. godine. Uredbom se određuju uslovi koje vertikalni sporazumi između učesnika na tržištu mogu sadržati, odnosno ograničenja i uslovi koje sporazumi ne smiju sadržati, kako bi ostvarili sve zahtjeve za izuzeće od

¹¹ Službeni list Crne Gore, broj 59/14.

¹² Službeni list Crne Gore, broj 18/13.

¹³ Službeni list Crne Gore, broj 18/13.

¹⁴ Službeni list Crne Gore, broj 18/13.

¹⁵ Direktiva 2014/104/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 26. novembra 2014. o određenim pravilima kojima se uređuju postupci za naknadu štete prema nacionalnom pravu za kršenje odredaba prava konkurencije država članica i Evropske unije, SL L 349, 5.1 decembar 2014.

zabrane u skladu sa Zakonom i ovom Uredbom. Uredba predviđa naročito zabranjene klauzule koje ne mogu biti predmet vertikalnog sporazuma, odnosno koje mogu biti predmet samo pojedinačnog zahtjeva za izuzeće i ocjene Agencije u skladu sa Zakonom i podzakonskim aktima i, s tim u vezi, definiše posebne vrste ograničenja koje vertikalni sporazumi mogu sadržati.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o istraživanju i razvoju („Sl. list CG“, br. 13/2014)***

Donošenje Uredbe je ocijenjeno u postupku usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire*. Predmetna Uredba obezbjeđuje potpunu usklađenost, naročito sa Uredbom Komisije EU br. 1217/2010 od 14. decembra 2010. godine o primjeni čl. 101(3) UoEZ od 1. januara 2011. godine. Uredbom se određuju uslovi koje horizontalni sporazumi između konkurenata i potencijalnih konkurenata mogu sadržati, odnosno ograničenja i uslovi koje sporazumi ne smiju sadržati, kako bi ostvarili sve zahtjeve za izuzeće od zabrane u skladu sa Zakonom i ovom Uredbom. Uredba u najvećoj mjeri omogućava i stimuliše zajedničko ulaganje u osnivanje i funkcionisanje novog učesnika na tržištu sa ciljem istraživanja i razvoja ili sinergije procesa između dva ili više nezavisnih učesnika na tržištu.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću od zabrane horizontalnih sporazuma o specijalizaciji („Sl. list CG“, br. 13/2014)***

Uredba je donijeta radi usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire* i, u tom smislu, ista obezbjeđuje potpunu usklađenost sa Uredbom Komisije EU br. 1218/2010 od 14. decembra 2010. godine o primjeni čl. 101 (3) UoEZ od 1. januara 2011. godine. Uredbom se određuju uslovi koje horizontalni sporazumi o specijalizaciji između konkurenata i potencijalnih konkurenata mogu sadržati, odnosno ograničenja i uslovi koje sporazumi ne smiju sadržati, kako bi se ostvarili svi zahtjevi za izuzeće od zabrane u skladu sa Zakonom i ovom Uredbom.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o distribuciji rezervnih dijelova i servisiranju motornih vozila („Sl. list CG“, br. 13/2014)***

Uredba je donijeta u postupku usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire*. U tom smislu, ista obezbjeđuje potpunu usklađenost sa Regulativom Komisije EU br. 461/2010 od 27. maja 2010. godine o primjeni čl. 101(3) UoEZ na kategorije vertikalnih sporazuma i usaglašene prakse u sektoru motornih vozila od 1. juna 2010. godine. Uredbom se određuju uslovi koje sporazumi između učesnika na tržištu motornih vozila, a prije svega proizvodnje, prometa, distribucije i prodaje rezervnih dijelova i usluge servisiranja i održavanja moraju ispuniti, kako bi obezbijedili

izuzeće od zabrane u skladu sa Zakonom, Uredbom o grupnom izuzeću vertikalnih sporazuma od zabrane i ovom uredbom. Cilj uredbe jeste obezbjeđivanje uslova za razvoj konkurencije na tržištu prometa rezervnih djelova i pružanja usluge opravke i održavanja motornih vozila, a sa ciljem obezbjeđivanja dostupnosti rezervnih djelova nezavisnim i ovlaštenim distributerima i serviserima.

➤ ***Uredba o uslovima, postupku i kriterijumima za grupno izuzeće od zabrane sporazuma u sektoru osiguranja („Sl. list CG“, broj 52/2014)***

Donošenje ove uredbe je ocijenjeno neophodnim u postupku usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire*. Uredba obezbjeđuje potpunu usklađenost sa Uredbom Komisije EU br. 267/2010 od 24. marta 2010. godine o primjeni čl. 101(3) UoEZ na kategorije sporazuma, odluka i usaglašene prakse u sektoru osiguranja. Donošenje ove uredbe je ocijenjeno neophodnim radi utvrđivanja uslova za grupno izuzeće od zabrane određene vrste sporazuma u sektoru osiguranja, odnosno u cilju obezbjeđivanja valjanog funkcionisanja finansijskog tržišta osiguranja u svemu u skladu sa odredbama Zakona o osiguranju, ali i u skladu sa opštim odredbama Zakona.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma o prenosu tehnologije („Sl. list CG“, br. 59/2014)***

Donošenje ove Uredbe je ocijenjeno neophodnim u postupku usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire*. Uredbom se, u tom smislu, obezbjeđuje potpuna usklađenost sa Regulativom EK br. 316/2014 od 21.03.2014. godine, odnosno određuju uslovi koje sporazumi o prenosu tehnologije mogu sadržati, odnosno ograničenja i uslovi koje sporazumi ne smiju sadržati, kako bi ispunili sve zahtjeve za izuzeće od zabrane u skladu sa Zakonom i ovom Uredbom. Ugovori o prenosu tehnologije se prije svega odnose na licenciranje prava na korišćenje tehnoloških rješenja i zaštićenih prava vlasnika licence. U najvećem broju slučajeva, ova vrsta sporazuma doprinosi unaprijeđenju konkurencije i umanjuje rizike i troškove u slučaju postojanja paralelnog istraživanja i razvoja više supstitabilnih proizvoda. Ovakvi sporazumi generalno imaju ekonomsku opravdanost, prije svega na osnovu očekivane efikasnosti i ulaganja u razvoj nove tehnologije, podsticaj unaprijeđenja postojećih tehnoloških rješenja i povećanja konkurencije među učesnicima na tržištu.

➤ ***Uredba o grupnom izuzeću od zabrane sporazuma u drumskom, željezničkom i saobraćaju u unutrašnjim vodama i sporazuma o konzorcijumu u linijskom pomorskom saobraćaju („Sl. list CG“, br. 59/2014)***

Donošenje predmetne Uredbe je ocijenjeno neophodnim u postupku usklađivanja regulatornog okvira u Crnoj Gori sa EU *acquis communautaire*, kojom se obezbjeđuje

potpuna usklađenost sa Regulativom Komisije EU br. 246/2009 od 26.02.2009. godine, a kojom se uređuje primjena člana 101 (3) UoEZ na kategorije sporazuma pomorskih kompanija u linijskom pomorskom saobraćaju, kao i sa Regulativom br. 169/2009 od 26.02.2009. godine. Istom se uređuje primjena člana 101 (3) UoEZ i pravila o zaštiti konkurencije na kategorije sporazuma o prevozu u drumskom, željezničkom i saobraćaju unutrašnjim vodenim putevima. Uredbom se takođe određuju uslovi koje sporazumi između učesnika na tržištu drumskog, željezničkog i saobraćaja vodenim (unutrašnjim i međunarodnim putevima) mogu sadržati, odnosno ograničenja i uslovi koje sporazumi ne smiju sadržati, kako bi uspunili sve zahtjeve za izuzeće od zabrane u skladu sa Zakonom i ovom Uredbom.

➤ ***Uputstvo o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije ("Sl. list CG", br. 18/2013)***

Predmetno uputstvo je donešeno u pravcu određivanja dokumentacije i informacija koje su neophodne Agenciji, a u cilju ocjene ispunjenosti uslova za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije između privrednih subjekata na tržištu. U tom smislu je i teret dokazivanja svih uslova iz Zakona za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, kao i dostavljanje neophodnih dokaznih materijala i informacija, isključivo na podnosiocima zahtjeva. Uputstvom se naročito zahtijeva dostavljanje bližih informacija i podataka koji se tiču planirane transakcije, objašnjenje funkcionisanja procesa proizvodnje, nabavke i distribucije, kao i procjena efekata sprovođenja koncentracije na samu strukturu tržišta i potrošače u Crnoj Gori, a što treba da omogući službenim licima Agencije da sagledaju sve potencijalne rizike, kako na tržištu na koje se primarno odnosi koncentracija, tako i na drugim povezanim tržištima.

➤ ***Pravilnik o načinu i kriterijumima utvrđivanja relevantnog tržišta („Sl. list CG“, br. 18/2013)***

Utvrđeni kriterijumi za određivanje relevantnog tržišta su od izuzetnog značaja u postupcima sprovođenja Zakona u svakoj od tri (3) komponente: i) zabranjeni sporazumi; ii) zloupotreba dominantnog položaja i iii) kontrola koncentracija. Utvrđivanje relevantnog tržišta je i polazna osnova u svakom od postupaka Agencije i posebno važno u postupcima prilikom utvrđivanja supstitabilnosti određenih proizvoda i/ili usluga, karakteristika i uobičajnih svojstava robe. Teritorijalno razgraničenje je takođe od izuzetnog značaja i Pravilnik omogućava utvrđivanje šireg i užeg relevantnog tržišta, pri čemu isto može biti od presudnog uticaja na odlučivanje o postojanju ili nepostojanju povrede Zakona, te mogućim efektima takvog postupanja na trenutnu ili projektovanu strukturu tržišta. U navedenom smislu, predviđeni kriterijumi za utvrđivanje relevantnog tržišta su utvrđeni u skladu sa praksom Evropske komisije i tzv. SSNIP testa, koji je u primjeni u svim tijelima za zaštitu konkurencije u Evropskoj uniji.

Pravilnik obezbjeđuje uslove za ocjenu supstitabilnosti sa stanovišta kupca i sa stanovišta prodavca i predstavlja osnov za utvrđivanje tržišnog udjela učesnika u okviru jednog definisanog relevantnog tržišta.

Utvrđivanje relevantnog tržišta je i polazna osnova u svakom od postupaka Agencije i posebno važno u postupcima prilikom utvrđivanja supstitabilnosti određenih proizvoda i/ili usluga, karakteristika i uobičajnih svojstava robe.

➤ ***Pravilnik o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane ("Sl. list CG", br. 18/2013)***

Pravilnikom se propisuje sadržaj i način podnošenja zahtjeva za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane, koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati spriječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na relevantnom tržištu. Pravilnik je od izuzetnog značaja za privredne subjekte, budući da određuje dokumentaciju i podatke koje učesnici u sporazumu moraju dostaviti Agenciji radi izvršenja ocjene pojedinačnog sporazuma i mogućeg izuzeća od zabrane.

Pravilnik određuje vrste podataka i informacija, kao i objašnjenje neophodnosti ugovaranja predmetnog posla na opisani način, koji moraju biti učinjeni dostupnim Agenciji, sa ciljem valjane i potpune ocjene pojedinačnog sporazuma podnietog na izuzeće od zabrane. Zahtjevi postavljeni pred privredne subjekte, u smislu tereta dokazivanja, su izvedeni iz prakse Evropske komisije prije usvajanja i stupanja na snagu Regulative 1/2003, kao i zemalja članica u kojima je zadržan institut pojedinačnog izuzeća sporazuma od zabrane.

Pravilnik takođe utvrđuje dokumentaciju i informacije koje učesnici potencijalnog zabranjenog sporazuma moraju dostaviti Agenciji, uz jasan i potpun poslovni, pravni i ekonomski okvir ciljeva sporazuma, a u pravcu ocjene Agencije da li isti ispunjava sve uslove iz Zakona za pojedinačna izuzeća od zabrane.

➤ ***Pravilnik o obliku i sadržini službene legitimacije ovlašćenih lica i posebnog ovlašćenja za vršenje uvida ("Sl. list CG", br. 18/2013)***

Ovim pravilnikom propisuje se oblik i sadržina službene legitimacije ovlašćenih lica Agencije za zaštitu konkurencije, kao i posebnog ovlašćenja za vršenje uvida kojim se legitimišu ostala lica Agencije. Ovlašćena lica Agencije za zaštitu konkurencije imaju prava i dužnosti utvrđene Zakonom o zaštiti konkurencije.

U postupku izrade navedenih podzakonskih akata, Agencija je imala značajnu podršku od strane Evropske komisije. Uz pomoć i pod nadzorom eksperata Evropske komisije,

pripremljene su i sve uredbe, pravilnici i uputstva, što u najvećoj mjeri obezbjeđuje buduću, potpunu usaglašenost sa regulatornim okvirom Evropske unije.

4. AGENCIJA ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

4.1. Nadležnosti

U skladu sa odredbama Zakona o zaštiti konkurencije osnovana je Agencija za zaštitu konkurencije, kao **institucija sa javnim ovlašćenjima, koja samostalno i nezavisno obavlja poslove** u okviru djelokruga i nadležnosti utvrđenih Zakonom, a koja kroz godišnji izvještaj za svoj rad odgovara Vladi i Skupštini Crne Gore.

Agencija je otpočela sa radom danom upisa u Centralni registar privrednih subjekata Poreske uprave (08.02.2013.godine).

Rad Agencije usmjeren je na aktivnosti kojima ona, u skladu sa zakonskim ovlašćenjima, raspoloživim ljudskim i materijalnim resursima, kontroliše ponašanje učesnika na tržištu, sa zadatkom da onemogući postupanja istih u smislu ograničavanja slobodne konkurencije.

U nadležnosti Agencije, a u skladu sa odredbama Zakona, primarno spadaju:

- utvrđivanje ***zabranjenih sporazuma između učesnika na tržištu***, te određivanje mjera, uslova i rokova za otklanjanje negativnih posljedica zabranjenih sporazuma;
- utvrđivanje ***zloupotrebe dominantnog položaja*** i zabrana svakog postupanja koje dovodi do zloupotrebe, kao i određivanje mjera, uslova i rokova za otklanjanje negativnih posljedica takvog postupanja,
- ocjena dopuštenosti ***koncentracija preduzetnika i***
- ocjena ispunjenja uslova za ***pojedinačna izuzeća sporazuma od zabrane***.

U okviru poslova državne pomoći u skladu sa odredbama Zakona, spadaju:

- ocjena usklađenosti državne pomoći i
- poslovi neposredne kontrole.

Agencija u postupcima ispitivanja postojanja zabranjenog sporazuma, radnje zloupotrebe dominantnog položaja ili ocjene dozvoljenosti sprovođenja koncentracije, kao i

pojedinačnim izuzećima od zabrane, postupa u skladu sa opštim propisima na snazi za sve organe sa povjerenim javnim ovlašćenjima. U tom smislu, odredbe Regulative EU br. 1/2003 se u najvećoj mjeri odražavaju u odredbama Zakona o upravnom postupku koji Agencija primjenjuje u pojedinačnim slučajevima, osim kada drugačije nije određeno samim Zakonom. U tom smislu procesna pravila su sadržana u samom Zakonu sa ciljem obezbjeđivanja potpune i adekvatne primjene odredbi Regulative EU br. 1/2003, a koji procesni elementi nisu dostupni drugim organima uprave u Crnoj Gori, prije svega, pravo vršenja nenajavljenog uviđaja, prikupljanja dokaza, obavezujuće razmjene informacija sa drugim državnim organima i privrednim subjektima koji nisu stranke u postupku i sl. Procesne odredbe za postupanje Agencije, ali i zaštitu prava i interesa učesnika na tržištu protiv kojih se postupak vodi ili koji imaju neposredan pravni interes, su zastupljene u samom Zakonu o upravnom postupku, Zakonu o prekršajima i Zakonu o upravnom sporu. Predmetne zakonske odredbe u svemu obezbijavaju najveću zaštitu prava stranaka u postupku.

U skladu sa članom 5 Regulative 1/2003, Agencija je u skladu sa Zakonom ovlašćena da pokreće i vodi postupke *ex officio* ili po zahtjevu stranke koja smatra da je povređeno neko njeno pravo ili pravni interes, a nakon što Agencija utvrdi osnovanost takvog zahtjeva pri čemu podnosilac ne stiče svojstvo stranke u postupku već se postupak vodi isključivo u javnom interesu. U toku postupka Agencija može:

- o Utvrditi povredu zakona i donijeti rešenje kojim se utvrđuje povreda, nalažu mjere koje učesnik na tržištu mora preduzeti i pokreće prekršajni postupak pred nadležnim sudom za prekršaj;
- o Naložiti sprovođenje privremenih mjera;
- o Obavijestiti podnosioca u slučaju kada nema mjesta vođenju postupka i daljem utvrđivanju činjenica;
- o Obustaviti postupak koji je pokrenula *ex officio* ili po zahtjevu i na predlog stranke, ako nađe da na osnovu svih utvrđenih činjenica nije osnovano moglo doći do povrede Zakona ili ukoliko je stranka protiv koje se postupak vodi prihvatila mjere, rokove i uslove neophodne za uspostavljanje efikasne konkurencije na tržištu.

Agencija u toku cijelog postupka može uzimati izjave od svih lica koja mogu imati posredna i neposredna saznanja o samom postupku, ali i o uslovima konkurencije na tržištu i drugim činjenicama koje mogu biti od pomoći u postupku donošenja odluke. Agencija shodno Zakonu o upravnom postupku može od svih lica uzimati pisane i usmene izjave, slično odredbama o sprovođenju postupka prema Regulativi EU br. 773/2004. U tom smislu, a u skladu i sa čl. 19 i 27 Regulative EU br. 1/2003, službena lica Agencije mogu zahtijevati uzimanje izjave na zapisnik, u prostorijama stranke ili službenim prostorijama Agencije. Pozvana lica su obavezna da se odazove pozivu i mogu biti novčano kažnjena i u krajnjoj liniji privedena kod nadležnog organa.

Primarni izvor informacija i činjenica za Agenciju predstavlja prikupljanje istih putem zahtjeva za dostavu informacija i dokumentacije. U skladu sa čl. 18 Regulative EU br. 1/2003, Zakonom je čl. 39 definisana obaveza svih učesnika na tržištu da po nalogu Agencije dostave sve tražene podatke i dokumentaciju u roku od 15 dana, pod pretnjom sankcije. Sankcija je takođe predviđena i u slučajevima u kojima se dostave nepotpuni ili neistiniti podaci, dok se svako rješenje može poništiti i postupak ponovo sprovesti u slučaju da je zasnovano na nepotpunim, neistinitim ili netačnim informacijama. U tom smislu je i saradnja sa Agencijom u cijelom toku postupka istaknuta kao legitimno očekivanje Agencije sa značajnim posljedicama u odsustvu takvog postupanja, a skladno procesnim pravilima na snazi u EU.

Agencija takođe može po osnovu čl. 45 Zakona nametnuti određene obaveze učesnicima na tržištu protiv kojih se postupak vodi, u skladu sa čl. 9 Regulative EU br. 1/2003. Predmetne mjere se mogu nalogati isključivo u slučaju kada je njihovo preduzimanje sa ciljem uspostavljanja efikasne konkurencije i na osnovu kojeg se postupak mora obustaviti. Ipak, Agencija zadržava nadležnost za nadzor nad sprovođenjem ovih mjera te obavezu pokretanja novog postupka u slučaju postojanja dalje povrede ili narušavanja preduzetih i dogovorenih mjera.

U skladu sa pravom Komisije EU, te zemalja članica, Agencija po odredbama Zakona ima izuzetno značajno pravo i procesni mehanizam da u toku postupka prikuplja podatke neposrednim uvidom i to saglasno čl. 20 i 21 Regulative EU br. 1/2003, a naročito da:

- o uđe i pregleda poslovne prostorije, vozila, zemljište i druge prostore gdje stranka ili drugi učesnik na tržištu obavlja djelatnosti ili vrši druge poslovne aktivnosti iz kojih proizlazi vjerovatnoća kršenja Zakona;
- o pregleda poslovne knjige i druga dokumenta;
- o kopira ili skenira poslovnu dokumentaciju, a ukoliko iz tehničkih razloga to nije moguće, privremeno oduzme poslovnu dokumentaciju na vrijeme neophodno za njeno kopiranje;
- o zapečati sve poslovne prostore i poslovna dokumenta za vrijeme trajanja neposrednog uvida, u obimu potrebnom za njegovo sprovođenje;
- o uzme od zastupnika stranke ili zaposlenih stranke izjave, kao i dokumenta o činjenicama koje se odnose na predmet neposrednog uvida i o tome sačini zapisnik, a ako je neophodna pisana izjava odredi datum do kada izjava mora biti dostavljena.

Prava stranaka u toku postupka su potpuno obezbijedena i u skladu sa odredbama Zakona kojim se utvrđuje pravo na izuzimanje iz dokaznih predmeta i razmatranja privilegovane komunikacije, u shodno čl. 27 Regulative EU br. 1/2003, kao i donošenja rješenja tek nakon obaveštavanja stranke o svim utvrđenim činjenicama u toku postupka i mogućnosti konačnog izjašnjenja na utvrđene činjenice i izvedene dokaze te i dostavu

dodatnih objašnjenja i dokaza. Slično kao i po odredbama Regulative EU br. 773/2004, stranke su ovlaštene da predlože održavanje dodatne usmene rasprave ukoliko određene činjenice nijesu utvrđene na pravilan način.

Zakonom se jasno utvrđuje i obaveza svih učesnika na tržištu, uključujući i državne organe i organizacije, da u potpunosti sarađuju sa Agencijom i dostave sve podatke uključujući i povjerljive, u za to ostavljenom roku. Povjerljiva komunikacija je zaštićena u skladu sa praksom i normativom EU, a između stranke protiv koje se postupak vodi i lica koja nijesu zaposlena kod stranke te se ne može koristiti kao dokaz u postupku.

Zakonom je isključena mogućnost žalbe na svaki akt u toku postupka koji Agencija donese a kojim se odlučuje o pojedinačnim pravima ili interesima stranaka u toku postupka, iako isto može biti predmet tužbe u sudskom sporu pred Upravnim sudom, nakon donošenja upravnog akta. U tom smislu, Zakon pruža apsolutnu zaštitu prava stranaka u dvostepenom sudskom postupku koji otpočinje podnošenjem tužbe pred Upravni sudom Crne Gore u roku od trideset dana za ranije donijete odluke, odnosno dvadeset dana od dostave rješenja stranci. Upravni sud, postupajući po tužbi podnosioca, može tužbu usvojiti ili odbiti, odnosno predmet vratiti na ponovni postupak pred Agencijom ili pak meritorno donijeti presudu. Upravni sud odlučuje o zakonitosti odluke Agencije u materijalnom i procesno pravnom smislu.

Prema postojećem zakonskom rješenju ,kaznena politika je u nadležnosti sudova za prekršaje i njihovih odjeljenja na teritoriji Crne Gore. Zakonom su definisane i novčane kazne u procentualnom iznosu ukupno ostvarenog prometa u prethodnoj obračunskoj godini za prekršaje, periodične novčane kazne koje se izriču zbog povrede postupka pred Agencijom, a kao poseban stimulativni element za efikasnije otkrivanje zabranjenih sporazuma konkurenata predviđena je mogućnost oslobađanja ili smanjenja kazne za učesnike koji su spremni da sarađuju sa Agencijom u postupku donošenja rješenja kojim se utvrđuje povreda konkurencije. Agencija može protiv učesnika na tržištu, gdje je utvrđena povreda konkurencije u smislu Zakona o prekršajima izreći stranci najblažu kaznu prekršajnim nalogom u minimalnom iznosu. U slučaju neprihvatanja izrečene kazne, sud za prekršaje odlučuje po zahtjevu za sudsko odlučivanje o izdatom prekršajnom nalogu.

Agencija protiv učesnika na tržištu, po pokretanju postupka za ispitavanje povrede konkurencije, podnosi i zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka u skladu sa Zakonom o prekršajima. Pravo izricanja kazni, mimo minimalne, u isključivoj je nadležnosti suda za prekršaje. Protiv odluka donesenih u prvom stepenu prekršajnih sudova može se izjaviti žalba Višem sudu za prekršaje Crne Gore, čime je obezbijeđena dvostepenost odluke.

Agencija može ispitati odluku Višeg suda za prekršaje, isključivo preko Državnog tužioca, koji cijeni osnovanost predloga za podnošenje zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Vrhovni sud Crne Gore odlučuje o osnovanosti zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Pored navednih postupaka, svako fizičko i pravno lice koje trpi posljedice utvrđene povrede konkurencije, može pred nadležnim Privrednim sudom pokrenuti postupak za naknadu štete i izgublenu dobit.

4.2. Organizaciona struktura i administrativni kapaciteti

Agencija je funkcionalno nezavisna institucija koja sve odluke donosi samostalno i na osnovu sprovedenih postupaka u skladu sa Zakonom o zaštiti konkurencije i Zakonom o opštem upravnom postupku. Međutim, **Agencija nema finansijsku nezavisnost**, budući da se u potpunosti finansira iz Budžeta Crne Gore, odnosno da je budžetska potrošačka jedinica te da je **Finansijski plan ove institucije predmet prethodnog odobrenja od strane Ministarstva finansija i Vlade Crne Gore**.

Na prava i obaveze zaposlenih u Agenciji primjenjuju se propisi kojima se uređuju položaj i zarade državnih službenika i namještenika. S tim u vezi, Agencija je u obavezi da svoje finansijsko poslovanje organizuje i sprovodi u svemu i u skladu sa propisima budžetskih potrošačkih jedinica.

Unutrašnja organizacija i način poslovanja, opšta akta Agencije, kao i druga pitanja značajna za rad ove institucije bliže su uređena Statutom Agencije.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta¹⁶, u cilju efikasnijeg i efektivnijeg ostvarivanja procesa rada, organizovani su poslovi u okviru organizacionih jedinica, i to: **Sektora za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja, Sektora za kontrolu državne pomoći i Službi za opšte poslove i finansije.**

Poslovi u okviru Sektora za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja odnose se na: praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu i tržištima pojedinih definisanih privrednih sektora; utvrđivanje metoda istraživanja konkurencije; rješavanje u postupku izuzeća od zabrane pojedinih sporazuma; predlaganje mjera prema učesnicima i udruženjima učesnika za učinjene povrede konkurencije ili radi njihovog spriječavanja, prestanka već nastale povrede i otklanjanja štetnih posljedica po učesnike i potrošače; pripremanje mišljenja o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije; pripremanje stručne osnove za izradu

¹⁶ Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije od aprila 2016.godine

nacrta zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije; rješavanje u postupku procjene koncentracija; utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja određenih učesnika na tržištu; utvrđivanje zabranjenih sporazuma; pripremanje zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom organu i/ili izdavanja prekršajnih naloga u skladu sa zakonom kojim se uređuje prekršaj; pripremanje mišljenja u vezi sa važećim propisima koji utiču ili mogu uticati na konkurenciju i o tome obavješćivanje javnosti; izrade sektorskih analiza; prikupljanja, obrade i analiziranja podataka značajnih za utvrđivanje činjenica u postupku zaštite konkurencije i u tom cilju po potrebi vršenja neposrednog uvida kod stranke ili drugog učesnika u postupku; saradnju sa međunarodnim organizacijama, mrežama i institucijama koje se bave zaštitom konkurencije; uspostavljanju i održavanju regionalne saradnje; pripremanje izvještaja, protokola, sporazuma, memoranduma i međunarodnih dokumenata o saradnji sa međunarodnim institucijama; praćenje propisa i primjenu prakse EU u oblasti zaštite konkurencije; pripremanje i izradu strategija, projekata, sektorskih analiza, programa i izvještaja o radu Agencije u dijelu poslova Sektora; kontrole sprovođenja mjera naloženih rješenjem; objavljivanje statističkih podataka, praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu regulisanih sektora, IT sektora, medija i oglašavanja, naročito praćenja promjena regulatornog okvira na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, saradnju sa nadležnim organima i organizacijama koji vrše nadzor nad izvršenjem uslužnih djelatnosti na teritoriji Crne Gore, strukovnim i drugim profesionalnim udruženjima kojima se vrši regulisanje uslova obavljanja određenih djelatnosti, Centralnom bankom, Agencijom za nadzor osiguranja; CALIMS i FZOCG na planu utvrđivanja mjera i akata nadležnih organa kojima se može ograničiti konkurencija, odnosno istraživanju mjera, akata i radnji učesnika na definisanim tržištima kojima se vrši povreda konkurencije, naročito praćenja promjena regulatornog okvira na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, napraćenje i analiziranje uslova konkurencije na finansijskom tržištu, tržištu zdravstva, slobodnih profesija i ostalih usluga i u okviru tih oblasti, održavanje saradnje sa nadležnim organima i organizacijama na planu obezbjeđivanja nesmetanog razvoja tržišta, te spriječavanja ograničenja konkurencije aktima tih organa; vršenje stalnih analiza na tržištu maloprodaje cijena, komercijalne politike, uslova nabavke i dostupnosti proizvoda krajnjim potrošačima, te pokretanje postupka analize tržišta, a koje se odnose na praćenje i analiziranje uslova konkurencije na tržištu građevinarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, prehrambene industrije i kućne hemije, a naročito praćenja promjena na definisanim tržištima, analiza uslova konkurencije, primjedbi učesnika na tržištu i korisnika usluga, kao i vršenje drugih poslova u skladu sa zakonom.

Nadležnosti Sektora za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja razvrstane su u tri (3) odsjeka, i to:

- **Odsjek za zaštitu konkurencije na regulisanim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija, informacionih tehnologija i medija;**
- **Odsjek za zaštitu konkurencije finansijskog tržišta, zdravstva, slobodnih profesija i ostalih usluga;**
- **Odsjek za zaštitu konkurencije na tržištu energetike, građevinarstva, šumarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, poljoprivrede i hemijskih proizvoda.**

U Sektoru su sistematizovana radna mjesta za 16 izvršilaca, i to: 6 u Odsjeku na regulisanim tržištima elektronskih komunikacija, informacionih tehnologija i medija; 5 u Odsjeku za finansijsko tržište, zdravstvo, slobodne profesije i ostale usluge; i 5 u Odsjeku za tržište energetike, građevinarstva, šumarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, poljoprivrede i hemijskih proizvoda.

U Službi za opšte poslove i finansije obavljaju se poslovi koji se odnose na izradu opštih akata Agencije; pripremu i objedinjavanje programa, planova rada i izvještaja o radu Agencije; pripremu pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz radnih odnosa zaposlenih; pripremu akata za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih; pripremu i zaključivanje ugovora sa fizičkim i pravnim licima; vođenje personalne evidencije; druge organizacione, pravne, materijalno-finansijske poslove, a posebno pripremu i izvršenje predračuna sredstava; izradu finansijskog plana; blagovremeno i namjensko korišćenje sredstava za namjene predviđene budžetom i finansijskim planom; vođenje poslovnih knjiga; izradu periodičnih obračuna i završnih računa; izradu finansijskih iskaza i dostavljanje Državnom trezoru; blagajničko poslovanje; knjigovodstvene poslove; ovjeravanje tačnosti i punovažnosti plaćanja državnim novcem; javne nabavke; kancelarijske i pomoćne poslove i druge poslove u skladu sa propisima.

U ovoj Službi su sistematizovana radna mjesta za 9 izvršilaca.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi Samostalnog savjetnika I – za poslove PR i saradnje sa domaćim i međunarodnim medijima i Samostalnog savjetnika III – za poslove saradnje sa nevladinim organizacijama.

4.3. Administrativni kapaciteti državne pomoći

Zaposleni službenici za poslove državne pomoći preuzeti su iz Odjeljenja za državnu pomoć Ministarstva finansija, i u Agenciji su od 1.1.2019. godine. S obzirom da je Savjet Agencije imenovan 26. jula 2018. godine i preuzeo nadležnosti u poslovima kontrole

državne pomoći, Odjeljenje je stručne, tehničke i administrativne poslove obavljalo za potrebe Agencije.

U junu mjesecu 2018. godine, tada još uvijek nadležni organ, Komisija za kontrolu državne pomoći, pripremila je Godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći u Crnoj Gori u 2017. godini.

Shodno **izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije, promijenjen je postojeći način rukovođenja Agencijom.**

Organi Agencije su Savjet i direktor Agencije.

U cilju veće samostalnosti pri donošenju odluka **osnovan je Savjet**, koji ima predsjednika i dva člana. Izvršeno je razgraničenje nadležnosti Savjeta i direktora Agencije.

Radom Agencije rukovodi direktor, koji ima svog zamjenika i dva pomoćnika iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći. Direktora i zamjenika na predlog Ministarstva ekonomije imenuje Vlada Crne Gore, dok pomoćnika direktora Agencije imenuje Vlada, na prijedlog direktora Agencije. Uslovi za imenovanje i trajanje mandata, kao i djelokrug njihovog rada, precizirani su odredbama Zakona o zaštiti konkurencije.

Prilikom ocjene potencijala Agencije, kao jedan od važnijih uslova predstavlja i **dovoljan broj kvalifikovanog kadra**, koji bi garantovao nesmetano funkcionisanje ove institucije. Da bi se izvršili zadaci koji su postavljeni pred Agencijom, pored unaprijeđenja zakonske regulative, potrebno je i kadrovska jačanje u dijelu specifičnih oblasti primjene zakona.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije iz decembra 2018. godine, te izmjenama Pravilnika od 18. januara 2019. godine **sistematizovano** je četrdeset pet **(45) radnih mjesta**, uključujući radna mjesta: predsjednika Savjeta, dva (2) člana Savjeta, direktora Agencije i zamjenika direktora.

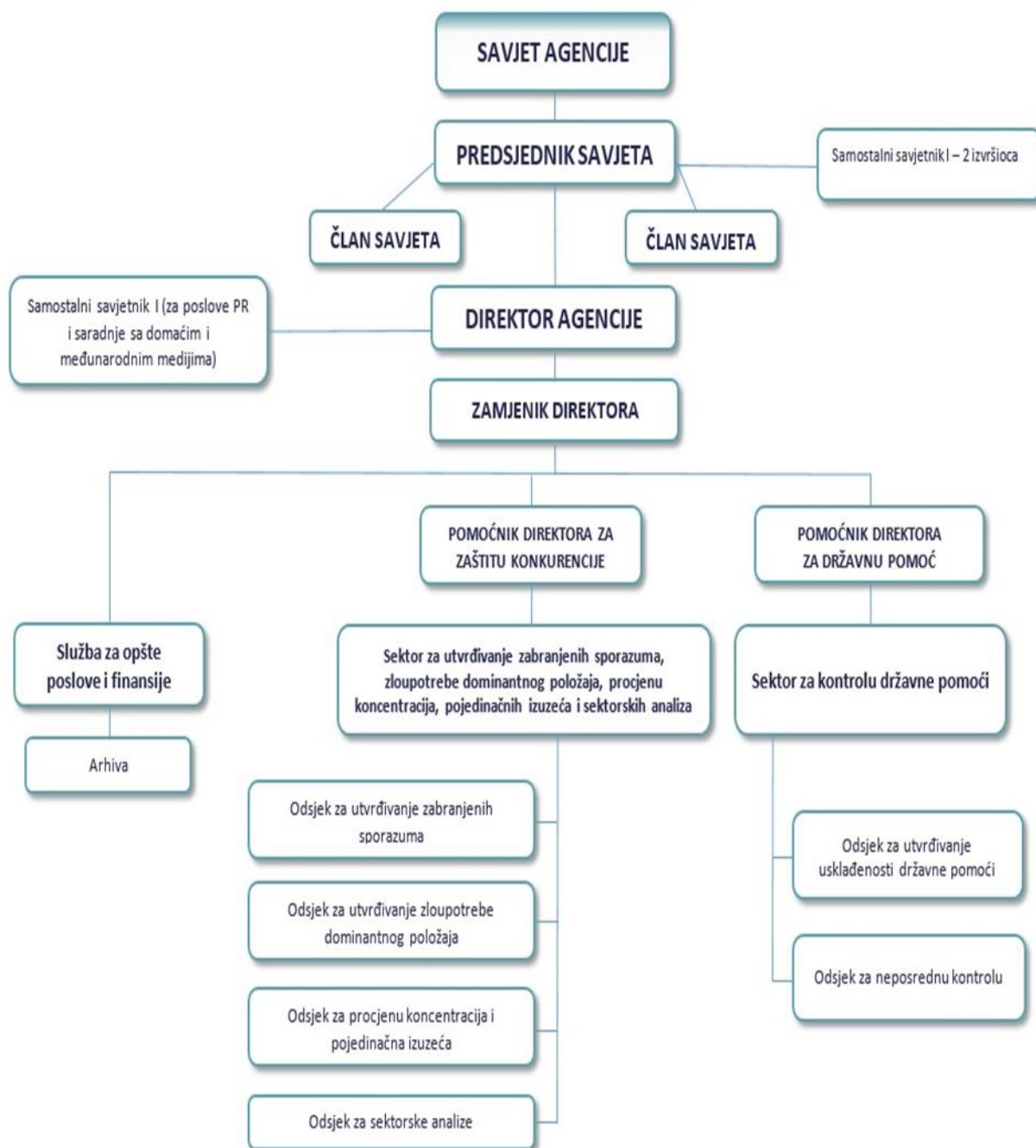
U Sektoru za utvrđivanje zabranjenih sporazuma, zloupotrebe dominantnog položaja, procjenu koncentracija, pojedinačnih izuzeća i sektorskih analiza, sistematizovana su radna mjesta za devetnaest **(19)** izvršilaca, i to: Pomoćnik direktora za zaštitu konkurencije, četiri (4) izvršioca u Odsjeku za utvrđivanje zabranjenih sporazuma; četiri (4) izvršioca u Odsjeku za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja; četiri (4) izvršioca u Odsjeku za procjenu koncentracija i pojedinačna izuzeća i šest (6) izvršilaca u Odsjeku za sektorske analize.

U Sektoru za kontrolu državne pomoći sistematizovana su radna mjesta za jedanaest **(11)** izvršilaca, i to: Pomoćnik direktora za kontrolu državne pomoći, pet (5) izvršioca u Odsjeku za utvrđivanje usklađenosti državne pomoći i pet (5) izvršioca u Odsjeku za neposrednu kontrolu.

U *Službi za opšte poslove i finansije* sistematizovana su radna mjesta za sedam **(7)** izvršioca.

Van organizacionih jedinica obavljaju se poslovi Samostalnog savjetnika I – za poslove PR i saradnje sa domaćim i međunarodnim medijima jedan **(1)** izvršilac i Samostalnog savjetnika I – za poslove rada u Savjetu, dva **(2)** izvršioca.

Šematski prikaz izmijenjene unutrašnje organizacije i sistematizacije Agencije za zaštitu konkurencije - decembar 2018

U nastavku teksta dat je prikaz zaposlenih u Agenciji za zaštitu konkurencije po organizacionim jedinicama i po kvalifikacionoj strukturi januar-decembar 2018.godine:

Tabela 1: Broj zaposlenih u Agenciji po organizacionim jedinicama, decembar 2018. godine¹⁷

Zaposleni u Agenciji za zaštitu konkurencije					
Naziv sektora	VSS			SSS	Ukupno
	Pravnici	Ekonomisti	Ostali		
Savjet Agencije		3			3
Direktor	1				1
Sektor za procjenu koncentracija, utvrđivanje zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja	6	5			11
Služba za opšte poslove i finansije		3	1	1	5
Van organizacionih jedinica					
Ukupno	7	11	1	1	20

Tabela 2: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u Agenciji, decembar 2018. godine

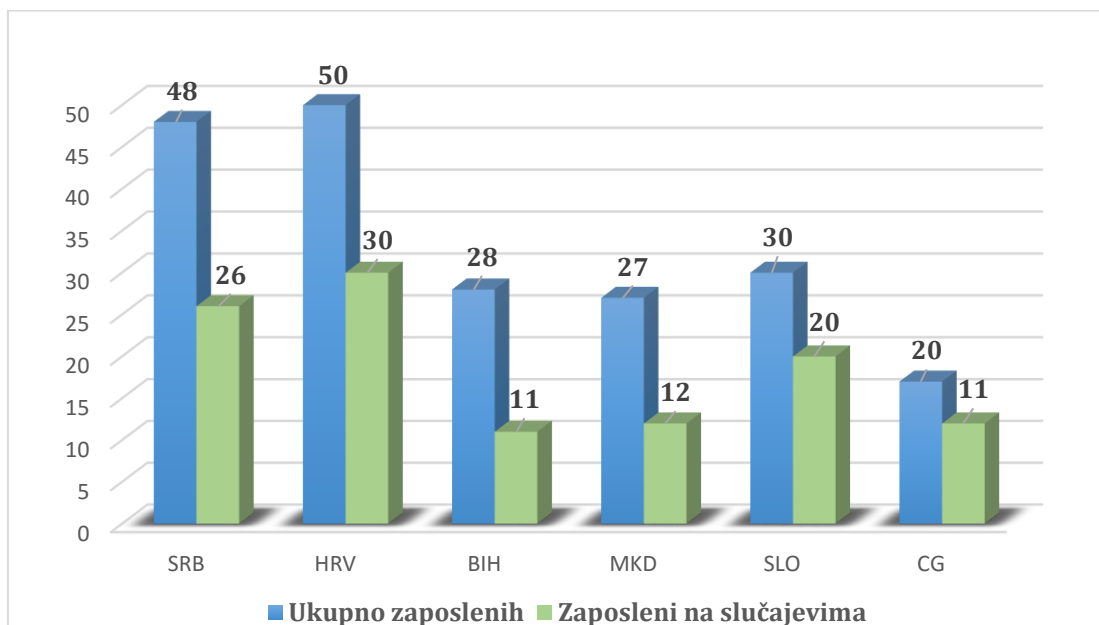
Zaposleni u Agenciji za zaštitu konkurencije				
Kvalifikacija	Pravnici	Ekonomisti	Ostali	Ukupno
1. VSS	7	11	1	19
2. SSS			1	1
Ukupno	7	11	2	20

Iako Agencija razvija svoje administrativne kapacitete iz predmetne oblasti, **evidentno je da postoji potreba za daljim uvećanjem administrativnih i istraživačkih kapaciteta Agencije.**

Za razliku od sektorskih regulatora (koji nadziru i regulišu poslovanje u samo jednom privrednom sektoru), koji imaju i po više desetina zaposlenih službenih i ovlašćenih lica, u Agenciji na najsloženijim poslovima metoda istraživanja konkurencije - ispitnih i istražnih radnji, te utvrđivanja povreda konkurencije i odobravanja koncentracija u svim privrednim sektorima, **angažovano je jedanaest (11) izvršilaca, od čega su (3) izvršilaca primljena u radni odnos u novembru 2018. godine.**

¹⁷ Od 01.01.2019. godine, i 6 zaposlenih lica koji se preuzimaju u skladu sa odredbama člana 72e Zakona o zaštiti konkurencije, od organa državne uprave nadležnog za poslove državne pomoći

Grafikon 1: Broj zaposlenih u tijelima za zaštitu konkurencije u regionu

Takođe treba istaći da je primijećen značajan **odliv stručnih kadrova** iz Agencije, što se opravdava nedovoljnom finansijskom podrškom u odnosu na obavljanje izuzetno složenih poslova.

Priliv/odliv kadrova u stručnoj službi za period januar 2017- decembar 2018

Grafikon 2: Kretanje zaposlenih u stručnoj službi-Sektoru januar 2017 – decembar 2018

Popuna sistematizovanih radnih mjesta u narednom periodu vršiće se postepeno, polazeći od prioriteta, te saglasnosti Ministarstva finansija i budžetski opredijeljenih sredstava za ove namjene.

Ovo posebno ako se ima u vidu da je politika konkurencije ocijenjena kao razvojna politika, koja je jedan od četiri stuba funkcionisanja unutrašnjeg zajedničkog EU tržišta, ***te da je za pravilno i potpuno sprovođenje predmetne politike neophodan značajno veći broj obrazovanog i stručnog kadra nego što je to Agencija imala na raspolaganju u prethodnom periodu.***

5. INTERNA AKTA AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE

Od dana osnivanja, Agencija je usvojila sljedeća interna akta:

5.1. Statut

Na osnovu člana 20f stav 1 tačka 4 Zakona o zaštiti konkurencije („Službeni list CG“, br. 44/12 i 13/18), Savjet Agencije za zaštitu konkurencije, dana 25. septembra 2018. godine, donio je, uz saglasnost Vlade Crne Gore, Statut Agencije za zaštitu konkurencije. ***Statut Agencije za zaštitu konkurencije objavljen je u "Službenom listu Crne Gore" br. 72/18.***

Statutom se uređuju osnovi unutrašnje organizacije, bliže nadležnosti i djelokrug rada organa Agencije za zaštitu konkurencije, način i postupak odlučivanja, donošenje i objavljivanje opštih akata i druga pitanja koja su od značaja za rad Agencije.

5.2. Tarifnik o visini naknada koje se plaćaju u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije

Na osnovu člana 24 stav 3 Zakona, a uz saglasnost Vlade Crne Gore, Agencija je donijela Tarifnik o visini naknada koje se plaćaju u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije. ***Tarifnik je objavljen u „Službenom listu Crne Gore“ br. 14/13 i stupio na snagu dana 23.03.2013. godine.***

5.3. Finansijski plan

Vlada Crne Gore, na sjednici od 19. oktobra 2017. godine, donijela je Zaključak kojim je dala saglasnost na Finansijski plan Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu.

5.4. Pravilnik o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji

Vlada Crne Gore je dala saglasnost za donošenje **Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Agencije za zaštitu konkurencije**. Isti je stupio na snagu u aprilu 2016. godine.

Imajući u vidu rješenja sadržana izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije („Službeni list CG“, broj 13/18) u dijelu formiranja Savjeta Agencije, te preuzimanja zaposlenih na poslovima državne pomoći od Ministarstva finansija, Savjet Agencije za zaštitu konkurencije, na osnovu člana 20f stav 1 tačka 4 Zakona o zaštiti konkurencije i člana 10 stav 1 tačka 4 Statuta Agencije za zaštitu konkurencije („Službeni list CG“, broj 72/18), na sjednici održanoj dana 11.12.2018. godine, donio je **Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije**. Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestaje da važi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije od aprila 2016. godine. Isti stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli Agencije.

Ovim pravilnikom uređuje se unutrašnja organizacija i sistematizacija Agencije za zaštitu konkurencije, utvrđuju organizacione jedinice i njihov djelokrug rada, radna mjesta i zapošljavanje pripravnika.

5.5. Knjiga procedura

Vlada Crne Gore je donijela Zaključak broj 06-27/3 od 21.juna 2012. godine, kojim se zadužuju svi korisnici budžeta da donesu Knjige procedura za sve poslovne procese. U skladu sa tim, kao i u cilju formalizacije okvira za Finansijsko upravljanje i kontrolu (FMC), direktor Agencije je u junu 2013. godine donio Knjigu procedura Agencije za zaštitu konkurencije, koja je ažurirana na dan 29.12.2017.godine.

Knjiga procedura predstavlja skup pravila i procedura, uključujući i opis radnih mjesta, koji objašnjavaju rad finansijskog poslovanja u Agenciji. Interna pravila i procedure su „živi“ dokumenti koji se mogu objavljivati u fazama, te se iste redovno ažuriraju u okviru Knjige procedura Agencije. Interna pravila i procedure, koje su navedene u nastavku teksta, neophodno je da koriste svi zaposleni, kao i rukovodioci, kao osnovu za finansijsko upravljanje i kontrolu:

- *Interno uputstvo za izradu i donošenje budžeta Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Interno pravilo za obrazovanje radne grupe ili drugog oblika rada, način obrazovanja radnog tima i isplate naknada Agencije za zaštitu konkurencije,*

- *Pravilnik o načinu evidentiranja i plaćanja ulaznih faktura Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Pravilnik o načinu pripreme obračuna plata Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Interni pravilnik za procedure za pripremu finansijskog izvještaja Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Kućni red Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Interno pravilo o postupku odobravanja službenog putovanja Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Pravilnik o uslovima i načinu korišćenja službenih vozila Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Pravila obrade i zaštite podataka o ličnosti,*
- *Interna procedura za potrošnju goriva za korišćenje službenih vozila Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Interno pravilo o blagajničkom poslovanju Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Interno pravilo o evidenciji državne imovine,*
- *Interno pravilo za izradu internih akata koja se primjenjuju u Agenciji za zaštitu konkurencije,*
- *Interno pravilo za korišćenje mobilnih telefona na teret Agencije za zaštitu konkurencije,*
- *Organizacija finansijsko-računovodstvenih poslova u Agenciji za zaštitu konkurencije sa opisom radnih mjesta,*
- *Pravilnik o vrsti i načinu finansijskog praćenja,*
- *Interno uputstvo za sprovođenje javnih nabavki,*
- *Pravilnik za sprovođenje nabavke male vrijednosti,*
- *Pravilnik za postupanje prilikom sprovođenja postupka hitnih nabavki,*
- *Uputstvo o prijemu građana.*

5.6. Etički kodeks

Na osnovu člana 16 tačka 6 Statuta, donešen je u junu 2013. godine Etički kodeks Agencije. Etičkim kodeksom uređuju se pravila ponašanja i etički standardi zaposlenih.

5.7. Vodič za slobodan pristup informacijama

Na osnovu člana 11 Zakona o slobodnom pristupu informacijama ("Službeni list CG", broj 44/12 i 30/17), direktor Agencije za zaštitu konkurencije donio je, dana 29.12.2017. godine, **Vodič za pristup informacijama u posjedu Agencije za zaštitu konkurencije.**

5.8. Plan javnih nabavki

Na osnovu člana 38 Zakona o javnim nabavkama („Sl. list CG“ broj 42/11, 57/14, 28/15 i 42/17), dana 22.01.2018. godine, donešen je **Plan javnih nabavki Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu.**

5.9. Plan integriteta

Zakonom o sprječavanju korupcije ("Sl. list Crne Gore", br. 53/14) uvedena je obaveza donošenja planova integriteta za sve organe vlasti, u skladu sa Pravilima za izradu i sprovođenje plana integriteta, koja donosi Agencija za sprječavanje korupcije. Na osnovu člana 71 stav 1 Zakona o sprječavanju korupcije, direktor Agencije za zaštitu konkurencije, donio je dana, 29.03.2017. godine, Odluku kojom se usvaja se i stupa na snagu Plan integriteta Agencije za zaštitu konkurencije.¹⁸

Planom integriteta identifikuju se radna mjesta posebno izložena riziku, odabrani rizici koji se odnose na ta radna mjesta, te odgovarajući faktori rizika, postojeće mjere kontrole, preostali tj. rezidualni rizici, te predložene mjere za smanjenje postojećih rizika, kao i odgovorna lica i rokovi realizacije predloženih mjera za smanjenje rizika.

5.10. Izvještaj o radu

Izvještaj o radu Agencije za zaštitu konkurencije za 2017. godinu, objavljen je u novembru 2018 godine na internet stranici Agencije.¹⁹

5.11. Obavještenje o načinu podnošenja i sadržini inicijative, odnosno informacije za ispitivanje povrede konkurencije pred Agencijom za zaštitu konkurencije

Obavještenje o načinu podnošenja i sadržini inicijative, odnosno informacije za ispitivanje povrede konkurencije pred Agencijom za zaštitu konkurencije, dostupno je na web sajtu Agencije (<http://www.azzk.me/1/doc/Inicijativa.pdf>), namijenjeno je obavještenju svih zainteresovanih o načinu i sadržini podnošenja inicijative, odnosno informacije za ispitivanje povrede konkurencije pred Agencijom, shodno odredbama Zakona o zaštiti konkurencije. Inicijativu, odnosno informaciju za ispitivanje povrede konkurencije, u skladu sa odredbama člana 28 Zakona o zaštiti konkurencije, mogu podnijeti sva lica koja su u posjedu informacija, dokumenata i drugih podataka, koji

¹⁸ U toku je izrada novog Plana integriteta Agencije za zaštitu konkurencije u skladu sa promjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za zaštitu konkurencije

¹⁹ <http://www.azzk.me/1/doc/ostala%20dokumenta/Izviestaj%20o%20radu%20AZZK%202017.pdf>

osnovano ukazuju da je izvršena radnja kojom se vrši povreda odredaba Zakona o zaštiti konkurencije. Obavještenje takođe sadrži listu podataka koje inicijativa treba, kao i podataka koje inicijativa može da sadrži.

5.12. Obavještenje o zaštiti povjerljivih poslovnih podataka u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije

Svi učesnici na tržištu Crne Gore mogu pred Agencijom u postupcima koji se vode po zahtjevu stranke, kao i postupcima koje Agencija vodi po službenoj dužnosti, postavljati zahtjeve o zaštiti podataka i/ili izvora podataka sadržanih u zahtjevu, odnosno u dokumentaciji ili informacijama koje učesnici na tržištu dostave ili na drugi način učine dostupnim Agenciji. S tim u vezi, donešeno je ***Obavještenje o zaštiti povjerljivih poslovnih podataka u postupku pred Agencijom za zaštitu konkurencije***, koje je izdato sa ciljem obezbjeđivanja ekonomičnosti i efikasnosti postupka, zaštite svih stranaka u postupcima pred Agencijom, javnog interesa, kao i trećih lica koja mogu imati pravnog interesa u postupku koji se pred Agencijom vodi u skladu sa Zakonom.

5.13. Registar rizika Agencije za zaštitu konkurencije

Upravljanje rizicima predstavlja zakonsku obavezu budžetskih jedinica, predviđenu članom 6 stav 1 tačka 2 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Sl. list Crne Gore“, br. 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14). Finansijsko upravljanje i kontrola (FMC) je dio sistema unutrašnjih kontrola, koji utvrđuje i za koji je odgovoran rukovodilac subjekta, a kojim se, upravljajući rizicima, obezbjeđuje razumna uvjerenost da će se u ostvarivanju ciljeva subjekta, budžetska i druga sredstva koristiti pravilno, ekonomično, efikasno i efektivno.

Prema važećoj zakonskoj regulativi, Agencija je odgovorna za adekvatno i efikasno finansijsko upravljanje koje će omogućiti pouzdan sistem finansijske kontrole, a na taj način i efektivno izvršenje funkcija ove institucije, uključujući i upravljanje rizicima. Shodno navedenom, direktor Agencije za zaštitu konkurencije je, dana 14.09.2015. godine, donio ***Registar rizika Agencije za zaštitu konkurencije***.

Registar rizika je proces koji se ne završava konačnim proizvodom, već se u kontinuitetu, a u skladu sa potrebama institucije, vrši pregled i ažuriranje istog.²⁰

²⁰ U toku je ažuriranje Registra rizika Agencije za zaštitu konkurencije

5.14. Akcioni plan za donošenje seta internih pravila i procedura za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrole u Agenciji za zaštitu konkurencije

Članom 14, stav 2 i 3, Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Sl. list CG“, broj 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14) utvrđeno je da se uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola vrši na osnovu plana za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola i metodologije za sprovođenje plana koju utvrđuje rukovodilac subjekta, kao i da način i postupak uspostavljanja i sprovođenja sistema finansijskog upravljanja i kontrola utvrđuje posebnim propisom Ministarstvo finansija.

Postupajući po istom, direktor Agencije za zaštitu konkurencije, dana 15.09.2015. godine, donio je ***Akcioni plan za donošenje seta internih pravila i procedura za uspostavljanje, sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola u Agenciji za zaštitu konkurencije.***

5.15. Kadrovski plan

Shodno članu 148 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 39/11 i 50/11, 66/12, 34/14, 53/14 i 16/16), u cilju upravljanja kadrovima u državnim organima donosi se kadrovski plan koji se sastoji od zbirnih i pojedinačnih podataka o zaposlenima u državnim organima i potreba za novim zapošljavanjem u godini za koju se kadrovski plan donosi.

Direktor Agencije za zaštitu konkurencije je, u skladu sa članom 149 stav 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, br. 39/11 i 50/11, 66/12, 34/14, 53/14 i 16/16), u januaru 2018. godine donio Kadrovski plan Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu.

5.16. Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju Agencije za zaštitu konkurencije

Na osnovu člana 20f stav 1 tačka 2 Zakona o zaštiti konkurencije („Sl. list CG“, br. 44/12 i 13/18), člana 1 Uredbe o kancelarijskom poslovanju organa državne uprave („Sl. list CG“, br. 51/11 i 18/18), Uputstva za izvršavanje Uredbe o kancelarijskom poslovanju („Sl. list RCG“, br. 1/93 i 42/98), člana 2 Zakona o tajnosti podataka („Sl. list CG“, br. 14/08,48/15), i člana 43 Zakona o arhivskoj djelatnosti („Sl. list CG“, br. 49/10 i 40/11-1), Savjet Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj dana, 27.09.2018. godine donio je Pravilnik o kancelarijskom i arhivskom poslovanju Agencije za zaštitu konkurencije.

Ovim Pravilnikom se utvrđuje način arhivskog poslovanja Agencije za zaštitu konkurencije. Kancelarijsko i arhivsko poslovanje obuhvata: primanje, pregledanje, evidentiranje i raspoređivanje predmeta (akata) u rad, administrativno-tehničko obrađivanje akata, otpremanje pošte, razvođenje predmeta i akata, klasifikacija i predaja arhivske građe nadležnom arhivu.

5.17. Poslovnik o radu Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije

Na osnovu člana, 20f stav 1 tačka 3, Zakona o zaštiti konkurencije („Sl.list CG“, br. 44/12 i 13/18) Savjet Agencije za zaštitu konkurencije, na sjednici održanoj dana, 27.09.2018. godine, donio je Poslovnik o radu Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije.

Ovim Poslovnikom uređuje se organizacija rada Savjeta Agencije za zaštitu konkurencije i druga pitanja od značaja za njegovo djelovanje i rad.

6. FINANSIRANJE AGENCIJE

Budžet Agencije, kao Pregled plana prihoda i rashoda, utvrđen je Budžetom Crne Gore za 2018. godinu.

Finansijski plan Agencije je pripremljen u skladu sa zaključcima i smjernicama Vlade Crne Gore, uz dosljedno poštovanje principa efikasnog i efektivnog korišćenja svih resursa Agencije, na način koji će omogućiti izvršavanje predviđenih aktivnosti opredijeljenih Zakonom i ostalom regulativom.

6.1. Izvori finansiranja i struktura prihoda Agencije

Zakonom o zaštiti konkurencije (član 24 stav 1) je utvrđeno da se sredstva neophodna za rad Agencije obezbjeđuju iz:

- ***naknada koje se plaćaju Agenciji,***
- ***Budžeta Crne Gore, donacija,***
- ***kao i ostalih izvora u skladu sa zakonom.***

Naknade se utvrđuju Tarifnikom, koji je donijela Agencija uz saglasnost Vlade Crne Gore. Visina naknada utvrđuje se za rješenja i akte koje izdaje Agencija pojedinim učesnicima na tržištu.

Predložena rješenja u Tarifniku daju mogućnost zainteresovanim učesnicima na tržištu da, prije podnošenja zahtjeva Agenciji, budu upoznati sa nivoom naknada koje će snositi

za izdavanje akata od strane Agencije po njihovom zahtjevu. Naknade se evidentiraju i nalaze na posebnom računu kod Centralne banke Crne Gore.

Prihodi po ovom osnovu se ne mogu planirati, polazeći od činjenice da Agencija ne može ni približno znati koliko će, prije svega, biti podnešenih zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, odnosno koliko će biti promjena vlasničke i upravljačke strukture na tržištu tokom godine. Prvenstveno iz tih razloga, **sredstva Budžeta Crne Gore predstavljaju glavni, i za sada jedini, izvor finansiranja Agencije, imajući u vidu nepredvidljivost i nesigurnost finansiranja iz sopstvenih izvora.** Na kraju kalendarske godine, cjelokupan iznos sredstava ostvaren po ovom osnovu prenosi se Budžetu Crne Gore.

Agencija svoje finansijsko poslovanje vodi u svemu i u skladu sa propisima na snazi vezanim za budžetsko poslovanje, odnosno u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalnih samouprava, te da sačinjava finansijske iskaze u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Republike, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština.

Dio prihoda koji se izdvaja po osnovu naknada, predviđenih Tarifnikom o visini naknada za poslove iz nadležnosti Agencije, posebno će biti iskazan na računu Agencije koji se vodi kod Centralne banke Crne Gore, uz napomenu da se isti ne može koristiti od strane Agencije, te iz tih razloga ne može biti ni sastavni dio Finansijskog plana ove institucije.

7. TRI SEGMENTA POLITIKE ZAŠTITE KONKURENCIJE

7.1. Zabranjeni sporazumi učesnika na tržištu

Zabranjeni sporazumi sadrže teška ograničenja ekonomskih sloboda, imajući u vidu da u potpunosti eliminišu konkurenciju na štetu učesnika na tržištu, potrošača i ekonomije u cijelini. Pojam zabranjenog sporazuma najčešće se odnosi na kartele ili kartelne sporazume. Riječ je o sporazumima, po pravilu tajnim, između direktnih konkurenata na određenom tržištu. Članovi kartela dogovaraju se o cijenama, količini proizvodnje, rabatima, izboru kupaca ili područja, nastupu i uslovima koje će postaviti na tržištu, dijeliti profit, razmjenjivati komercijalno osjetljive informacije i sl. Takvim postupanjem na najteži način ograničavaju ili potpuno ukidaju konkurenciju na tržištu na kojem djeluju. Stoga su ovakve vrste dogovora izričito zabranjene.

U slučajevima postojanja zabranjenih sporazuma između učesnika na tržištu koji su direktni konkurenti, prestaje motiv, odnosno potreba učesnika sporazuma da budu

međusobni konkurentni kroz cijenu, kvalitet ili inovacije, te se učesnici kartelnog sporazuma oslanjaju na njihovo unaprijed dogovoreno ponašanje na tržištu, što **ima za posljedicu gubitak motiva za proizvodnju, nabavku, odnosno distribuciju novih, boljih i kvalitetnijih proizvoda, pružanju novih ili unaprijeđenih usluga.**

Prethodno navedeni razlozi **kartele čine najtežim oblikom povrede** Zakona o zaštiti konkurencije, pa je i prioritet rada ove Agencije borba protiv dogovora o cijenama između konkurenata, bez obzira na njihovu veličinu i tržišnu snagu. Dogovore o cijenama, podjeli tržišta i slično između konkurenata nije jednostavno otkriti i dokazati, sa obzirom da su oni samo u rijetkim slučajevima formalni, a najčešće tajni ili rezultat usaglašene prakse. Budući da su takvi dogovori po svojoj prirodi negacija ekonomskog sistema koji se bazira na tržištu i tržišnoj konkurenciji, borbi protiv kartela posvećuje se posebna pažnja. Tako je i Zakonom jasno precizirano da su: *„zabranjeni i ništavi akti koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na relevantnom tržištu, i to pisani ili usmeni dogovori, sporazumi, ugovori, pojedine odredbe ugovora, izričiti ili prećutni dogovori, usaglašena praksa, kao i odluke udruženja učesnika na tržištu (u daljem tekstu: sporazumi), a kojima se direktno ili indirektno određuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi uslovi trgovine, ograničava ili kontroliše proizvodnja, tržište, tehnički razvoj ili investicije, vrši podjela tržišta ili izvora nabavke, primjenjuju različiti uslovi na poslove iste vrste sa različitim učesnicima na istom tržištu kojima se dovode u konkurentno nepovoljniji položaja, uslovljava zaključenje sporazuma prihvatanjem dodatnih obaveza druge ugovorne strane, koje po svojoj prirodi ili poslovnoj svrsi nijesu u vezi sa predmetom sporazuma, utvrđuje obaveza primjene određene cijene u daljoj prodaji ili na drugi način osigurava primjena preporučene preprodajne cijene, kao i usaglašenom praksom pod kojom se smatra saradnja između učesnika na tržištu bez zaključenja formalnog ili neformalnog sporazuma, koja ima za cilj usaglašavanje poslovnih aktivnosti konkurenata na relevantnom tržištu, a koja se može ostvariti neposrednim ili posrednim kontaktom između učesnika na tržištu i koja nije posljedica redovne ekonomske aktivnosti i nezavisnog poslovanja učesnika na tržištu“.*

- **Implementacija**

- **Zabranjeni sporazum - Ugovor o zajedničkom nastupanju „Montemedicom“ d.o.o. i „Urion“ d.o.o.**

Postupak po tužbi na Rješenje Agencije kojim je utvrđeno postojanje zabranjenog sporazuma protiv „Urion-Montemedicom“ doo, na tržištu javnih nabavki pred upravnim sudom je u toku.

Sud za prekršaje u Podgorici je donio Rješenje kojim je oglosio krivim pravno lice „Montemedicom doo“, novčanom kaznom u iznosu od 1200,00 eura (hiljadudvjest eura), kao i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 150,00 €

(stopedeseteura). Na rješenje suda za prekršaje Agencija je uložila žalbu Višem sudu za prekršaje Crne Gore, koja se odnosi na visinu izrečene novčane kazne. Postupak po žalbi je u toku.

➤ *Zabranjeni sporazum – Odluka auto škola o novom cjenovniku obuke za sve kategorije vozila na relevantnom tržištu Opštine Nikšić*

Od strane Agencije pokrenut je po službenoj dužnosti ispitni postupak u odnosu na: AUTO ŠKOLU „Zeleni signal“ sa registrovanim sjedištem na adresi V. Mićunovića br. 19, Nikšić, , AUTO ŠKOLU „Kilkas“, sa registrovanim sjedištem na adresi Bulevar „13. jul“, br. 4, Nikšić, AUTO ŠKOLU „Tadić“ sa registrovanim sjedištem na adresi ul. Serdara Šćepana bb, Nikšić, AUTO ŠKOLU „Zarubica Company“ sa registrovanim sjedištem na adresi Bulevar „13. jul“ bb, Nikšić, AUTO ŠKOLU „Gold“ sa registrovanim sjedištem na adresi Manastirska br. 2, Nikšić, AUTO ŠKOLU „Filip“ sa registrovanim sjedištem na adresi Hercegovački put bb, Nikšić i AUTO ŠKOLU „Lucky Driver“ sa registrovanim sjedištem na adresi VI Crnogorske bb, Nikšić, radi utvrđivanja postojanja akata koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije u smislu člana 8. stav 1. tačka 1. Zakona.

Agencija je u postupku donijela Rješenje kojim je utvrdila da su privredni subjekti – sedam(7) auto škola iz Nikšića, i to : AUTO ŠKOLA „Zeleni signal“ sa registrovanim sjedištem na adresi V. Mićunovića br. 19, Nikšić, , AUTO ŠKOLA „Kilkas“, sa registrovanim sjedištem na adresi Bulevar „13. jul“, br. 4, Nikšić, AUTO ŠKOLA „Tadić“ sa registrovanim sjedištem na adresi ul. Serdara Šćepana bb, Nikšić, AUTO ŠKOLA „Zarubica Company“ sa registrovanim sjedištem na adresi Bulevar „13. jul“ bb, Nikšić, AUTO ŠKOLA „Gold“ sa registrovanim sjedištem na adresi Manastirska br. 2, Nikšić, AUTO ŠKOLA „Filip“ sa registrovanim sjedištem na adresi Hercegovački put bb, Nikšić i AUTO ŠKOLA „Lucky Driver“ sa registrovanim sjedištem na adresi VI Crnogorske bb, Nikšić, Odlukom o novom cjenovniku obuke za sve kategorije vozila, od 13.04.2017. godine, koja je stupila na snagu 14.04.2017. godine, izvršile povredu konkurencije iz čl. 8 stav 1 tačka 1) Zakona o zaštiti konkurencije, na tržištu pružanja usluga obuke za sve kategorije vozila od strane auto škola na relevantnom geografskom tržištu teritorije Opštine Nikšić, dogovaranjem, zaključenjem i izvršenjem sporazuma kojima se sprječava, ograničava i narušava konkurencija.

Naime, Agencija je utvrdila da je cilj zaključenja navedenog sporazuma eliminisanje međusobne konkurencije i direktno dogovorno utvrđivanje zajedničke cijene između konkurenata, a sa krajnjim ciljem sprječavanja, ograničavanja i narušavanja konkurencije na relevantnom tržištu, što posljedično može dovesti do ograničavanja i kontrole tržišta, njegovog razvoja i investicija na tom tržištu. Rješenjem je utvrđeno da je navedeni sporazum zabranjen i ništav, te je zabranjena njegova dalja primjena i sprovođenje. Učesnicima sporazuma je naložena mjera ponašanja, tako što je

Agencija naložila učesnicima sporazuma da odluke o cijeni usluga i uslovima utvrđuju samostalno i nezavisno od svojih konkurenata, na jasan i transparentan način, te da u periodu od naredne dvije (2) godine od dana donošenja rješenja, o svakoj izmjeni odluke ili donošenju nove odluke o cjenovniku usluga u roku od sedam (7) dana od dana primjene istog obavijeste Agenciju.

Nakon podnošenja sedam (7) zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka Sudu za prekršaje Podgorica - Odjeljenju Nikšić, protiv navedenih privrednih subjekata a u postupku pred Sudom za prekršaje Podgorica - Odjeljenjem Nikšić, sud je u prekršajnom postupku po dva (2) zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka Agencije, oglasio okrivljene krivim i kaznio pravno lice " AUTO ŠKOLU „Zarubica Company“ " novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura, kao i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 5.00,00 eura i pravno lice " AUTO ŠKOLU „Filip“ novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura, kao i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 5.00,00 eura. Ostali prekršajni postupci su u toku pred sudom.

7.2. Zloupotreba dominantnog položaja učesnika na tržištu

Zloupotreba dominantnog položaja može obuhvatiti sve oblike ponašanja učesnika na tržištu koji svojom tržišnom snagom značajno ograničavaju konkurenciju, odnosno čije djelovanje ima za posljedicu spriječavanje ulaska novih učesnika na tržište ili isključivanja postojeće konkurencije sa tržišta. Međutim, za pretpostavku zloupotrebe mora biti ispunjen uslov da učesnik na određenom tržištu mora imati prethodno utvrđen dominantan položaj.

Važno je naglasiti da propisi o zaštiti konkurencije ne utvrđuju tržišni udio nekog učesnika koji bi se mogao smatrati dominantnim položajem već je u njih ugrađena pravna pretpostavka da se u dominantnom položaju može nalaziti učesnik ako je njegov udio na relevantnom tržištu veći od 50%, kao i u slučaju kolektivne dominacije kada se pretpostavlja da dva ili više učesnika na tržištu imaju dominantan položaj na tržištu roba i usluga ako između njih ne postoji značajna konkurencija i ako je njihov ukupni udio na relevantnom tržištu veći od 60%.

Stoga je za utvrđivanje dominantnog položaja nekog učesnika na tržištu u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi i neku od ostalih okolnosti koja određuje tržišnu snagu učesnika, što je i utvrđeno odredbama Zakona, a koje se odnose na njegov tržišni udio i tržišnu snagu, stepen koncentrisanosti tržišta, tržišne udjele i tržišnu snagu konkurenata, dinamičnost tržišta u proteklom period, finansijsku snagu, snagu kupaca, pristup izvorima ponude i potražnje, veze sa drugim učesnicima na relevantnom i povezanim tržištima, pravne ili druge barijere za ulazak drugih učesnika na tržište, kao i

sposobnost učesnika na tržištu da diktira tržišne uslove s obzirom na njegovu ponudu i tražnju.

Upravo zato dominantan učesnik na tržištu ima i veću odgovornost i obavezu da svoje ponašanje uskladi s propisima o zaštiti konkurencije. U ocjeni zloupotrebe dominantnog položaja u postupku pred Agencijom, uz utvrđivanje postojanja dominantnog položaja, neophodno je uzeti u obzir uzima u obzir strukturu tržišta, pritiska konkurencije na dobavljače, ali i reakcije konkurenata, kupaca i konačno potrošača, zatim postojanja ograničenja za širenje stvarnih konkurenata ili ulaska novih, potencijalnih konkurenata na predmetnom tržištu, pa do kupovne snage učesnika i pregovaračke snage dobavljača.

U smislu utvrđivanja postojanja dominantnog položaja i radnje zloupotrebe, na Agenciji je i utvrđivanje ispunjenosti četiri (4) kumulativna uslova, i to:

- postojanje jednog ili više učesnika na tržištu;
- utvrđen dominantan položaj jednog učesnika;
- radnja zloupotrebe; i
- efekat radnje zloupotrebe na sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije.

Predmetna odredba Zakona je zasnovana i na EU načelu člana 102 Sporazuma o funkcionisanju Evropske Unije, da je samim postojanjem dominantnog učesnika na tržištu, intenzitet slobodne tržišne utakmice znatno oslabljen te se stoga učesnik koji ima dominantan položaj obavezuje i odgovornošću za očuvanje slobodne tržišne utakmice, kao i strukture tržišta koja takvu konkurenciju omogućava, a čiji se obim određuje u specifičnim pojedinostima svakog tretiranog slučaja.

Zakonom su jasno definisane vrste radnji zloupotrebe, koje se u skladu sa Evropskom praksom i radom nacionalnih tijela za zaštitu konkurencije i sudova izdvajaju kao: "*neposredno ili posredno nametanje neopravdanih kupovnih ili prodajnih cijena ili drugih neopravdanih uslova poslovanja, ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehničkog razvoja na štetu potrošača, primjena različitih uslova na poslove iste vrste sa drugim učesnicima na tržištu, čime se oni stavljaju u konkurentno nepovoljniji položaj, uslovljavanje zaključenja sporazuma uz prihvatanje dodatnih obaveza koje, po svojoj prirodi ili poslovnoj svrsi, nijesu u vezi sa predmetom takvih sporazuma*".

- **Implementacija**

- **Zloupotreba dominantnog položaja - prekršajni postupak protiv „Vodovod Budva“ d.o.o.**

Kontrolom nad izvršenjem Rješenja Agencije, shodno odredbama člana 63 Zakona, Agencija je utvrdila da od strane DOO „Vodovod i kanalizacija Budva“, nije izvršena mjera ponašanja koja je utvrđena rješenjem Agencije, te je **protiv DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva, podnijet Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka Sudu za prekršaje Budva zbog neizvršenja mjere utvrđene pravosnažnim rješenjem, kojim su okrivljeni oglašeni krivim, za izvršenje prekršaja iz čl. 67 Zakona.**

Sud za prekršaje u Budvi je, donio Rješenje kojim su oglašeni krivim DOO „Vodovod i kanalizacija“ Budva, okrivljeni kažnjeni novčanom kaznom i to za pravno lice novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00€ (hiljadupetstoeura), a odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom u iznosu od 50,00 € (pedeseteura). Na navedeno Rješenje je od strane Agencije podnijeta žalba Višem sudu za prekršaje, zbog utvrđene visine novčane kazne. Žalba je odbijena.

- **Zloupotreba dominantnog položaja na tržištu lučkih usluga - akvatorijum Luke Kotor**

Agencija je donijela Rješenje kojim je utvrdila da „Luka Kotor“ A.D., koristi svoje pravo ekskluziviteta kao „koncesionar“ u okviru akvatorijuma luke Kotor, zloupotrebljava svoj dominantan položaj na način što je uslovljavala agente i brodare da za usluge pilotaže moraju angažovati „Luku Kotor“ A.D., u svakom slučaju kada je dolazna i odlazna luka plovila – Luka Kotor, radi čega je zabranila svako buduće postupanje kojim bi „Luka Kotor“ A.D. mogla spriječiti, ograničiti ili narušiti konkurenciju zloupotrebom dominantnog položaja na opisan način te naložila i preduzimanje mjere, radi otklanjanja štetnih posljedica i uspostavljanja efikasne konkurencije na tržištu, kao i rok za njeno izvršenje. Po navedenom, „Luka Kotor“ A.D. je u ostavljenom roku i postupila.

„Luka Kotor“ A.D. je Upravnom sudu Crne Gore, podnijela tužbu protiv Rješenja Agencije za utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja. Upravni sud je djelimično poništio rješenje Agencije te predmet vratio na ponovni postupak i odlučivanje. **Donijeto je Obavještenje o utvrđenim činjenicama, okolnostima i zaključcima u postupku. Postupak je u toku.**

Sudu za prekršaje Budva - Odjeljenju Herceg Novi podnijet je Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv pravnog lica „Luka Kotor“ A.D i odgovornog lica u

pravnom licu. Sud za prekršaje je donio Rješenje i okrivljene oslobodilo krivice. Agencija je na navedeno Rješenje podnijela žalbu Višem sudu za prekršaje, koji je meritorno odlučio, te preinačio rješenje Suda za prekršaje i okrivljene oglasio krivim, te je za pravno lice "Luka Kotor" A.D. utvrdio novčanu kaznu u iznosu od 27.249,54 eura, dok je za odgovorno lice u pravnom licu, utvrđena novčana kazna u iznosu od 1.000,00 € (hiljadu).

7.3. Kontrola koncentracija

Kontrola koncentracija predstavlja izuzetno značajan segment prava konkurencije, obzirom da se primjenom propisa o kontroli koncentracija mogu zabraniti one kojima se može narušiti konkurencija na tržištu. Kontrolom koncentracija se sprječava stvaranje nepovoljnih tržišnih struktura koje predstavljaju osnove za nekonkurentna tržišna ponašanja (zaključivanje restriktivnih sporazuma i zloupotrebu dominantnog položaja), zbog čega se kontrola koncentracija smatra veoma važnim instrumentom za očuvanje konkurentnih tržišnih struktura koje mogu da generišu povoljne efekte po ekonomsku efikasnost i time po društveno blagostanje. To bi značilo da kontrola koncentracija ima preventivan karakter, te se kontrola, po pravilu, sprovodi prije realizovanja koncentracije kako bi se ova njena osnovna funkcija mogla ostvariti. U tom pravcu, učesnici na tržištu koji nameravaju da sprovedu koncentraciju moraju da je prijave tijelu nadležnom za zaštitu konkurencije i dobiju odobrenje za njeno sprovođenje, pod uslovom da prijavljena koncentracija podliježe kontroli, odnosno da se na nju mogu primjeniti propisi o kontroli koncentracija. U tom smislu se shodno čl. 52 Zakona, postupak za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije pokreće na osnovu zahtjeva učesnika koji stiže kontrolu a koji se podnosi Agenciji, u roku od 15 dana od dana izvršenja prve od sljedećih radnji:

- zaključenja sporazuma ili ugovora;
- objavljivanja javnog poziva, odnosno ponude ili zatvaranja javne ponude,
- sticanja kontrole.

Koncentracije se smatraju *a priori* poželjnim aktivnostima na tržištu, jer se sprovođenjem koncentracija ostvaruju brojne koristi za učesnike na tržištu i za privredu. Najvažnija korist od sprovođenja koncentracija jeste uvećanje ekonomske efikasnosti, koja nastaje kao posljedica ekonomije obima i ekonomije opsega. Koncentracije otuda predstavljaju naročito značajan činilac privrednog razvoja neke zemlje, s obzirom na to da imaju ključnu ulogu u procesu restrukturiranja privrede i značajno doprinose jačanju konkurentnosti tržišnih učesnika. Efikasnijim korišćenjem zajedničkih resursa i tehnoloških inovacija, zajedničkim istupanjem na tržištu i pristupanjem novim tržištima, učesnici u koncentraciji ostvaruju dobit kao rezultat sinergijskih efekata. Zato su koncentracije i promjena vlasnika ili uprave do koje dolazi usled sprovođenja istih veoma značajne za poboljšanje performansi povezanih tržišnih učesnika.

Međutim, uprkos tome što se sprovođenjem koncentracija ostvaruju brojne koristi, koncentracije imaju i određene negativne efekte usled kojih konkurencija može biti značajno narušena. Koncentracijama se utiče na strukturu tržišta smanjivanjem broja tržišnih učesnika, pa se tako olakšava međusobno usaglašavanje preostalih konkurenata i zaključivanje restriktivnih sporazuma između njih. Istovremeno, uvećanjem tržišne moći učesnika u koncentraciji i slabljenjem konkurentskih pritisaka sa kojima su suočeni, nastaje opasnost da će povezani učesnici na tržištu zloupotrijebiti stečenu tržišnu moć. Zbog toga uporedno pravo predviđa da koncentracije učesnika na tržištu, i pored velikih potencijalnih koristi koncentracija, podliježu kontroli u postupku pred tijelima za zaštitu konkurencije.

Shodno navedenom, Agencija mora da primjeni odgovarajući pravni standard prilikom ispitivanja koncentracije te da na osnovu različitih kriterijuma procjeni efekte koncentracije na konkurenciju i donese odluku o njenom sprovođenju. Da bi se obezbijedila zaštita konkurencije od narušavanja putem sticanja prevelike tržišne moći učesnika u koncentraciji, kontrola koncentracija bi trebalo da podliježe strogim pravilima i procedurama. Primjena tih pravila, pri tome, ne smije umanjiti pravnu sigurnost na tržištu, jer neizvjesnost u pogledu primjene propisa može destimulisati učesnike na tržištu, što se može negativno odraziti na njihova povezivanja i na privredni razvoj zemlje. Učesnici na tržištu, međutim, mogu biti destimulisani i ukoliko zakonodavac propiše previše stroga pravila, pa se može zaključiti da je umjeren režim kontrole koncentracija najprimjereniji potrebama privrede neke zemlje. Kao što politika zaštite konkurencije mora biti uravnotežena, tako je i kontrolu koncentracija potrebno urediti na način koji omogućava da se zabrane samo one koncentracije koje ugrožavaju konkurenciju, a da se istovremeno ne spriječe koncentracije koje uvećavaju ekonomsku efikasnost. Može se otuda zaključiti da se propisima o kontroli koncentracija mora valjano zaštititi konkurencija na tržištu, ali da se njima istovremeno ne smiju destimulisati pozitivne koncentracije učesnika na tržištu. Pošto je reč o *ex ante* kontroli, Agencija mora da se bavi očekivanjima, odnosno predviđanjima, da na osnovu tih očekivanja zaključi o uticaju koncentracije na konkurenciju te donese ispravnu odluku o dozvoljenosti koncentracije. Pošto koncentracije mogu imati protivrječne efekte na društveno blagostanje (s jedne strane, uvećanje ekonomske efikasnosti i društvenog blagostanja, a s druge strane, narušavanje konkurencije na tržištu), kontrola koncentracija se pokazuje kao neophodna, kako bi se utvrdilo da li će koncentracija narušiti konkurenciju.

- **Implementacija**

U izvještajnom periodu, Agencija je izdala **ukupno četrdeset šest (46) rješenja o odobrenju predmetnih koncentracija**.

Naime, tokom 2018. godine, Agenciji su podnijeta ukupno **pedeset i tri (53)** zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, od kojih je odobreno **trideset devet**

(39) te po istim izdata odgovarajuća rješenja, **jedan (1)** zahtjev je **obustavljen** zbog povlačenja zahtjeva, dok je **trinaest (13)** predmeta prenijeto u 2019. godinu.

Pored toga, izdato je i **sedam (7)** rješenja kojim je odobrena koncentracija učesnika na tržištu, a na osnovu prenijetih predmeta iz 2017. godine.

Od ukupno **četrdeset šest (46)** odobrenih koncentracija, **četiri (4)** se odnose na **zajedničko ulaganje** a **četrdeset dvije (42)** na **sticanje kontrole**.

Na teritoriji Crne Gore sprovedeno je **deset (10)** koncentracija, dok je ostalih **trideset šest (36)** **eksteritorijalno**. Kada je u pitanju tip koncentracija, odobreno je **osamnaest (18)** **horizontalnih**, **sedam (7)** **vertikalnih** i **dvadest jedna (21)** **konglomeratska koncentracija**. Od ukupnog broja odobrenih koncentracija najviše se odnosilo na sektor telekomunikacija i medija, zatim slijedi sektor energetike (naftnih derivata i gasa), bankarski sektor i osiguranje.

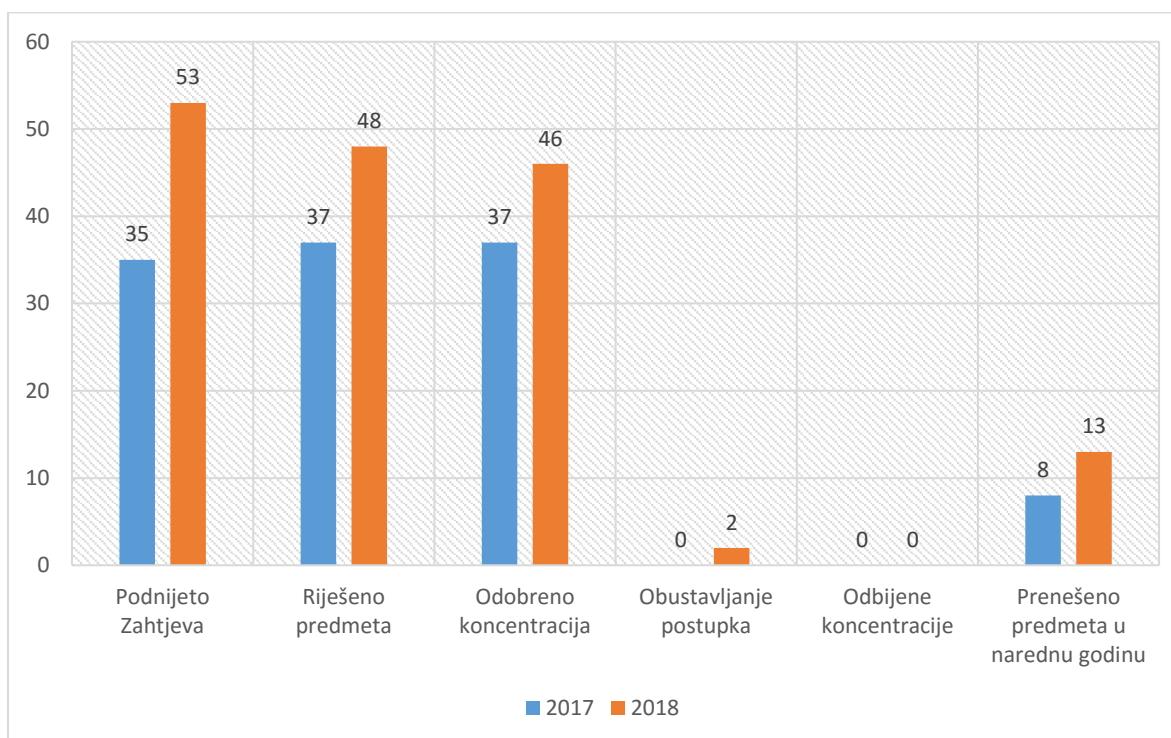
Tabela 3: Koncentracije u periodu od 2017.-2018. godine

Klasifikacija predmeta	Broj donijetih odluka						
	Ukupno riješeno predmeta u 2017.g.	Prenešen i Zahtjevi iz 2017.g.	Riješni predmet i iz 2017.g.	Podnjet o zahtjeva u 2018. godini	Ukupno riješeno predmeta iz 2018.g.	Ukupno riješeno predmeta u 2018.g.	Prenešen o predmeta u 2019.g.
Koncentracije	37	8	8	53	40	48	13
Odobrene koncentracije u <u>skraćenom postupku</u>	37		7		39	46	13
Odobrene koncentracije u <u>skraćenom postupku, uz nalaganje dodatnih mjera uslova i obaveza</u>	1						-
Uslovno odobrene koncentracije							
Zabranjene koncentracije							
Odbijene koncentracije							
Obustavljanje postupka			1		1	2	

Tabela 4: Uporedni pregled- koncentracije u 2017. i u 2018. godini

<i>Koncentracije</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>promjene u odnosu na prethodnu (2017) godinu izražene u %</i>
<i>Podnijeto Zahtjeva</i>	35	53	51,43%
<i>Riješeno predmeta</i>	37	48	29,73%
<i>Odobreno koncentracija</i>	37	46	24,32%
<i>Obustavljanje postupka</i>	0	2	
<i>Odbijene koncentracije</i>	0	0	
<i>Prenešeno predmeta u narednu godinu</i>	8	13	62,5%

Grafikon 3: Uporedni pregled- koncentracije u 2017. i u 2018. godini

- **Odobrene koncentracije**

- **Odobrene koncentracije u skraćenom postupku- član 56 stav 1 t.3 Zakona**

Riješeno je **sedam (7)** koncentracija u 2018. godini, a koje su prenijete iz 2017. godine, i to:

- **»Pozavarovalnica Sava« dd /»TBS Team 24« d.o.o.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog subjekta **»Pozavarovalnica Sava« d.d.**, sa sjedištem na adresi Dunajska cesta broj 56 Ljubljana, Slovenija, nad privrednim subjektom **»TBS Team 24« d.o.o.**, sa sjedištem na adresi Ljubljanska br.42, 2000 Maribor, Slovenija, kupovinom 75% udjela u društvu. Koncentracija se odnosi na **tržište neživotnog osiguranja**.

- **»Pozavarovalnica Sava« dd / »Energoprojekt garant« ado**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog subjekta **»Pozavarovalnica Sava« d.d.**, sa sjedištem na adresi Dunajska cesta broj 56 Ljubljana, Slovenija, nad privrednim subjektom **»Energoprojekt garant« a.d.o. Beograd**, sa sjedištem na adresi Bulevar Mihaila Pupina 12, Beograd, Republika Srbija, kupovinom 92,94022% akcija u društvu. Pozavarovalnica Sava koje je aktivno na tržištu **neživotnog osiguranja**.

- **»Knauf International GmbH«/ »Armstrong World Industries Inc.«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Knauf International GmbH«**, sa registrovanim sjedištem na adresi Am Bahnhof 7, 97346 Iphofen, Njemačka, registrovanog pri lokalnom sudu u Virzburgu pod br. HRB 5956, nad poslovanjem **»Armstrong World Industries Inc.«** u EMEA i Pacifičkom regionu, sa registrovanim sjedištem na adresi 2500 Columbia Avenue, Lancaster, Pensilvanija, SAD, na osnovu *Ugovora o kupoprodaji udjela*. Koncentracija se odnosi na tržište svih vrsta **plafonskih rješenja**.

- **»Pozavarovalica Sava« d.d./ »NLB Nov penzijski fond« AD Skoplje**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog subjekta **»Pozavarovalica Sava« d.d.**, Ljubljana, Slovenija, nad privrednim subjektom **»NLB Nov penzijski fond« AD Skoplje**, Republika Makedonija, kupovinom 100% akcija u društvu. Koncentracija se odnosi na **tržište neživotnog osiguranja**.

➤ »Solford Trading Limited«/»BHOTT TV« d.o.o.

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta »Solford Trading Limited«, 3105 Limassol, Kipar, nad Ciljnim Poslovanjem, odnosno OTT platformom „BHOTT TV“, koja je u isključivom vlasništvu privrednog subjekta »GROHS H&G« d.o.o Sarajevo, Bosna i Hercegovina, koji se bave *distribucijom medijskih sadržaja putem Internet (OTT) platforme.*

➤ »MOL Serbia« d.o.o. /»Naftachem« d.o.o.

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole privrednog subjekta »MOL Serbia« d.o.o. Beograd, Republika Srbija, nad naftnim terminalom koji se nalazi na adresi Prosjanice bb, Sremski Karlovci, Republika Srbija, koji se trenutno nalazi u vlasništvu društva »Dunav Oil Term« d.o.o. Sremski Karlovci, Sremski Karlovci, Republika Srbija, kao i nad novoosnovanim društvom koje će steći vlasništvo nad rečnim pristaništem za posebne namene u lučkoj zoni u Sremskim Karlovcima, koje se trenutno nalazi u vlasništvu društva »Naftachem« d.o.o. Sremska Kamenica, Republika Srbija, kupovinom imovine i udjela. Predmetna koncentracija tiče se tržišta *skladištenja rafiniranih naftnih proizvoda.*

➤ »Messer Belgium« N.V./ »Buse Gaz« Srl

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole privrednog subjekta »Messer Belgium« N.V, Belgija, neposredno i posredno preko svog zavisnog društva »Messer Romania Gaz« SRL, Bukurešt, Rumunija, nad privrednim subjektom »Buse Gaz« Srl, Bukurešt, Rumunija, kupovinom 100% udjela od prodavca »BUSE KSW« GmbH & Co. KG, Nemačka, koji se bave *prodajom gasova u bocama.*

Preostalih **trideset devet (39)** koncentracija odobrenih u 2018. godini, riješeni su po zahtjevima u istoj 2018. godini, i to:

➤ »Solford Trading Limited«/ OTT platformom „IPTV ILIRIA“,

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta »Solford Trading Limited«, Kipar nad Ciljnim Poslovanjem, odnosno OTT platformom „IPTV ILIRIA“, koja je u isključivom vlasništvu privrednog subjekta »Dalex Media Group S.A.« Panama, tako što će »Solford Trading Limited« steći 51% udjela dok će »Dalex Media Group« S.A. zadržati preostalih 49% udjela u Ciljnom Poslovanju, koje se bavi *distribucijom medijskih sadržaja putem Internet (OTT) platforme.*

➤ **»Neregelia Trading Limited«/»Nelo Energy« doo**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem direktne pojedinačne kontrole privrednog subjekta **»Neregelia Trading Limited«**, Limasol, nad privrednim subjektom **»Nelo Energy« doo Dobanovci**, Republika Srbija, preuzimanjem preostalih 50% udjela u društvu. Koncentracija se odnosi na **tržište proizvodnje i veleprodaje električne energije**.

➤ **»NELT CO.« i »Alkemy SEE« d.o.o./JV (»TAKO LAKO SHOP« d.o.o.)**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih društava **»Preduzeće za spoljnu i unutrašnju trgovinu i usluge NELT CO.« DOO Dobanovci**, Republika Srbija, i **»Alkemy SEE« d.o.o. Beograd-Vračar**, Republika Srbija, nad **»Privrednim društvom za internet trgovinu TAKO LAKO SHOP« d.o.o. Dobanovci**, Republika Srbija, i to putem osnivanja društva zajedničkog ulaganja **»Alkemy Digital Hub« d.o.o. Beograd-Savski Venac**, Republika Srbija, koje će steći 100% udjela u društvu **»TAKO LAKO SHOP« d.o.o. Dobanovci**, koje se bavi **trgovinom na malo robom široke potrošnje preko Interneta**.

➤ **»Neregelia Trading Limited« i »Beta Group SH.P.K.«/ »All Balcans Corporation Sha«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih društava **»Neregelia Trading Limited«**, Kipar, i **»Beta Group SH.P.K.«**, Kosovo, nad privrednim društvom **»All Balcans Corporation Sha«**, Albanija, tako što će privredno društvo Neregelia Trading Limited steći 51%, a Beta Group 49% udjela nad privrednim društvom All Balcans Corporation Sha. Koncentracija se odnosi na **tržište za distribuciju robe široke potrošnje**.

➤ **»United Media« S.à.r.l./ »Srpska naučna televizija«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole privrednog subjekta **»United Media« S.à.r.l.**, Luksemburg, nad imovinom televizijskog kanala **»Srpska naučna televizija«**, kupovinom od dosadašnjeg vlasnika udruženja **Komitet znanja Srbije**, Beograd, koje je aktivno na **tržištu proizvodnje i emitovanje televizijskih kanala**.

➤ **»Telenor Pakistan B.V.« i »Alipay (Hong Kong) Holding Limited«/»Telenor Microfinance Bank Limited«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane **Telenor Pakistan B.V.**, Holandija, potpuno zavisnog društva kompanije **Telenor ASA**,

Kraljevina Norveška, i **Alipay (Hong Kong) Holding Limited**, Hong Kong, koje pripada Ant Financial Services Grupi društava, nad **Telenor Microfinance Bank Limited**, Pakistan, koje je aktivno na *tržištu mobilnog plaćanja i digitalnih finansijskih usluga*, odnosno na *tržištu pružanja mikrofinansijskih bankarskih usluga*.

➤ **»Générale des Établissements Michelin« SCA/»Fenner« PLC**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog društva **»Générale des Établissements Michelin« SCA**, Republika Francuska, nad privrednim društvom **»Fenner« PLC**, Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije i Sjeverne Irske, na osnovu kupovine cjelokupnog izdatog akcijskog kapitala »Fenner«-a PLC, kao i akcijskog kapitala koji će biti izdat u budućnosti od postojećih akcionara »Fenner« PLC. Koncentracija se odnosi na relevantno *tržište proizvodnje i prodaja transportnih traka i armiranih polimernih proizvoda za rudarstvo i industrijska tržišta*.

➤ **»PPF TMT Bidco 1« B.V./ »Telenor« (Crna Gora, Srbija, Bugarska i Mađarska)**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog društava **»PPF TMT Bidco 1« B.V.**, Holandija, nad privrednim subjektima **»Telenor« d.o.o. Podgorica**, **»Telenor Direct MNE« d.o.o. Podgorica**, **»Telenor« d.o.o. Beograd**, **»Telenor Direct« d.o.o. Beograd**, **»Telenor Magyarország Zrt«**, **»Telenor Real Estate Hungary Zrt«**, **»Telenor Bulgaria« EAD**, **»Telenor Common Operation Zrt«**, i **»Telenor Common Operation«** dio stranog društva Podgorica, koji su aktivni na *tržištu telekomunikacija*.

➤ **»Bayerische Motoren Werke Aktiengesellschaft« i »Daimler AG«/JV**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje osnivanjem šest (6) društava zajedničkog ulaganja na koja će privredni subjekti **»Bayerische Motoren Werke Aktiengesellschaft«**, Njemačka, i **»Daimler AG«**, Njemačka, preneti postojeća poslovanja u uslugama dijeljenja prevoza, uslugama vanlinijskog uslužnog prevoza, uslugama parkinga, uslugama punjenja električnih automobila i drugim (na zahtjev) uslugama mobilnosti, gdje je relevantno tržište proizvoda definisano kao *široko transportno tržište*.

➤ **»Siemens« AG/»ALSTOM«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem indirektno kontrole od strane privrednog subjekta **»Siemens« AG**, Njemačka, nad akcionarskim društvom **»ALSTOM«**, Francuska, putem prenošenja izdvojenih aktivnosti vezanih za Mobilni biznis Siemens

društava u društvo »ALSTOM« u zamjenu za novoizdate akcije društva Alstom, kako je previđeno *Ugovorom o spajanju*. Koncentracija se odnosi na **tržište regionalne signalizacije i tržište železničke elektrifikacije**.

- **»Teva Pharmaceutical Industries Limited«/ poslovanje »PGT Healthcare« LLP**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem isključive kontrole od strane **»Teva Pharmaceutical Industries Limited«**, Izrael, nad **poslovanjem »PGT Healthcare« LLP**, Delaver, SAD, koje se odnosi na promet farmaceutskih proizvoda koji se izdaju bez ljeakarskog recepta. Predmetna koncentracija se odnosi na tržište **OTC proizvode u ATC3 klasi**.

- **ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE AD/ Rudnik uglja a.d. Pljevlja**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog subjekta **ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE AD**, Nikšić, nad **Rudnikom uglja a.d. Pljevlja**, i to kupovinom najmanje 51% ukupnog broja akcija sa pravom glasa, na osnovu *Odluke o pokretanju postupka dobrovoljne javne ponude za preuzimanje Rudnika uglja*.

- **»Mitsui & Co.« Ltd i »Kansai Paint Co.« Ltd/»Kansai Helios Coatings« GmbH**

Koncentracija učesnika na tržištu do koje dolazi promjenom iz pojedinačne u zajedničku kontrolu nad privrednim društvom **»Kansai Helios Coatings« GmbH**, Austrija, od strane privrednih društava **»Mitsui & Co.« Ltd**, Japan, i **»Kansai Paint Co.« Ltd**, Japan, koji su aktivni na **tržištu industrijskih i dekorativnih premaza**.

- **»Sport Vision« d.o.o. Bijeljina/»Sport Vision« d.o.o. Podgorica**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog društva **»Sport Vision« d.o.o. Bijeljina**, Bijeljina, Bosna i Hercegovina, i to kupovinom 60% udjela u novoosnovanom privrednom subjektu **»Sport Vision« d.o.o. Podgorica**, Crna Gora, koji se bavi *maloprodajom sportske obuće, odjeće i druge opreme*.

- **»LG Electronics« Inc/»ZKW Holding« GmbH i »Mommert Gewerbeimmobilien Verwaltungs« GmbH**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem kontrole od strane **»LG Electronics« Inc**, Republika Koreja, nad privrednim društvima **»ZKW Holding« GmbH**, i **»Mommert Gewerbeimmobilien Verwaltungs« GmbH**, Austrija, kupovinom 70% udjela u ovim društvima, koji su aktivni na tržištu **sistema za rasvjetu motornih vozila**.

- **»TRIGLAV INT«, holdinška družba, d.d./ »Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo« d.d.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem direktne kontrole od strane privrednog subjekta **»TRIGLAV INT«, holdinška družba, d.d.**, Ljubljana, Slovenija, nad privrednim subjektom **»Raiffeisen mirovinsko osiguravajuće društvo« d.d.**, Zagreb, Hrvatska, putem kupovine većinskog paketa akcija u društvu, koje je aktivno na ***tržištu penzijskog osiguranja***.

- **»Generali CEE Holding B.V«/ »Concordia Polska Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych« i »Generali Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.«/ »Wielkopolskie Towarzystwo Ubezpieczeń Życiowych i Rentowych Concordia Capital S.A«**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem neposredne pojedinačne kontrole od strane privrednih društava **»Generali CEE Holding B.V«** Amsterdam, Holandija, nad privrednim društvom **»Concordia Polska Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych«**, Poznanj, Poljska, i sticanjem neposredne kontrole od strane akcionarskog društva **»Generali Życie Towarzystwo Ubezpieczeń S.A.«**, Varšava, Poljska, nad akcionarskim društvom **»Wielkopolskie Towarzystwo Ubezpieczeń Życiowych i Rentowych Concordia Capital S.A«**, Poznanj, Poljska. Koncentracija se odnosi na ***tržište neživotnog osiguranja i tržište životnog osiguranja***.

- **»Mtel« a.d. Banja Luka/»Telrad Net« d.o.o. Bijeljina,**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Mtel« a.d. Banja Luka**, Bosna i Hercegovina, nad privrednim subjektom **»Telrad Net« d.o.o. Bijeljina**, Bosna i Hercegovina, putem kupovine 100% udjela u ovom društvu, koje je aktivno na maloprodajnom tržištu ***fiksne telefonije, mobilne telefonije, pružanja usluga pristupa internetu i distribucije radio i televizijskog programa***.

- **»United Media« S.à.r.l./ Direct Media d.o.o. Beograd, Media Point d.o.o. Beograd, Pink M COMPANY d.o.o. Podgorica i PINK BH COMPANY d.o.o. Sarajevo**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole privrednog subjekta **»United Media« S.à.r.l.**, Luksemburg, nad privrednim društvima **Direct Media d.o.o. Beograd, Media Point d.o.o. Beograd, Pink M COMPANY d.o.o. Podgorica**, i **PINK BH COMPANY d.o.o.**, Sarajevo, Bosna. Privredni subjekti su aktivni na ***tržištu marketinških komunikacijskih usluga, tržištu kupovine medijskog prostora, kao i na tržištu proizvodnje i emitovanja televizijskih kanala***.

➤ **»Generali CEE Holding« B.V./ »Adriatic Slovenica«, Zavarovalna družba, d.d.,**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem direktne kontrole od strane privrednog subjekta **»Generali CEE Holding« B.V.**, Amsterdam, Holandija, nad privrednim subjektom **»Adriatic Slovenica«, Zavarovalna družba, d.d.**, Kopar – Capodistria, Slovenija, putem kupovine 100% akcija u društvu, koji posluju na **tržištu neživotnog i životnog osiguranja**.

➤ **»SIA« S.p.A./ »First Data Slovakia« s.r.o. i »First Data Hellas Processing Services and Holdings« S.A.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole privrednog subjekta **»SIA« S.p.A.**, Milano, Italija, nad privrednim društvima **»First Data Slovakia« s.r.o.**, i **»First Data Hellas Processing Services and Holdings« S.A.**, Grčka, kupovinom cjelokupnih udjela od prodavaca **»First Data Holding« B.V.**, odnosno **»First Data Operations« GMBH**. Ciljno društvo je aktivno na tržištima koja se odnose na **usluge obrade platnih kartica, usluge obrade bankomata i pružanje usluga plaćanja preko POS terminala i povezanih usluga**.

➤ **»INA - CRNA GORA« D.O.O./ »CMC« A.D.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje tako što privredni subjekat **»INA - CRNA GORA« D.O.O. POSLOVNO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, PROMET I USLUGE PODGORICA**, stiče pravo svojine nad dijelom imovine privrednog subjekta **»CMC« A.D.**, Podgorica, odnosno nad *Bezinskom stanicom u Podgorici, Benzinskom stanicom u Pljevljima i katastarskom parcelom upisana u Podgorici*, na kojoj je planirana izgradnja benzinske stanice. Učesnici u koncentraciji aktivni su na **tržištu maloprodaje naftnih derivata**.

➤ **»Hisense Group Co.« Ltd./ »Gorenje gospodinjski aparati« d.d.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem posredne kontrole privrednog subjekta **»Hisense Group Co.« Ltd.**, Kina, nad privrednim subjektom **»Gorenje gospodinjski aparati« d.d.**, Slovenija, kupovinom većinskog paketa akcija društva, a na osnovu obavezujuće ponude, koje je aktivno na tržištu isporuke **isporuke velikih kućnih aparata (frižidera, zamrzivača i mašina za pranje) i HVAC proizvoda (klima uređaja)**.

➤ **»PPF Financial Holdings« B.V./ »Telenor Banka« A.D.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»PPF Financial Holdings« B.V.**, Amsterdam, Holandija, nad privrednim subjektom **»Telenor Banka« A.D.** Beograd, koje je aktivno na **tržištu pružanja bankarskih usluga.**

➤ **»INA-INDUSTRIJA NAFTE« d.d./ »Eni Croatia« B.V.,**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem neposredne kontrole privrednog subjekta **»INA-INDUSTRIJA NAFTE« d.d.**, Zagreb, Republika Hrvatska, nad privrednim subjektom **»Eni Croatia« B.V.**, Amsterdam, Kraljevina Holandija, kupovinom 100% udjela od privrednog subjekta **»Eni International« B.V.**, Amsterdam. Ciljno društvo je kompanija koja takođe posluje na **tržištu eksploatacije (proizvodnje) i veleprodaje prirodnog gasa.**

➤ **»INA-INDUSTRIJA NAFTE« D.D. i »PRVO PLINARSKO DRUŠTVO« D.O.O./ »PETROKEMIJA« D.D. tvornica gnojiva**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem posredne zajedničke kontrole nad privrednim subjektom **»PETROKEMIJA« D.D. tvornica gnojiva**, Kutina, Republika Hrvatska, od strane privrednih subjekata **»INA-INDUSTRIJA NAFTE« D.D.**, Zagreb, Republika Hrvatska, i **»PRVO PLINARSKO DRUŠTVO« D.O.O. za distribuciju plina**, Vukovar, Republika Hrvatska, putem postupka dokapitalizacije izdavanjem novih akcija, čime će steći između 53% i 55% udjela u osnovnom kapitalu privrednog subjekta **»PETROKEMIJA« D.D.** Ciljno društvo je aktivno na **tržištu proizvodnje i prodaje na veliko mineralnih đubriva.**

➤ **»Equinor Refining Norway AS«/»Danske Commodities A/S«**

Koncentracija učesnika na tržištu, koja nastaje sticanjem, potpune kontrole od strane privrednog subjekta **»Equinor Refining Norway AS«**, Norveška, nad privrednim subjektom **»Danske Commodities A/S«**, Danska, kupovinom 100% akcija u društvu. Ciljno društvo aktivno na **tržištu snabdijevanja na veliko električnom energijom, koje obuhvata i fizičku trgovinu električnom energijom.**

➤ **»Fasamo Limited« Dubai/»Fasamo« Podgorica**

Koncentracija učesnika na tržištu, koja nastaje sticanjem, neposredne pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Fasamo Limited«**, Dubai, Ujedinjeni Arapski Emirati, nad **Društvom sa ograničenom odgovornošću za proizvodnju, promet i**

usluge, export-import »Fasamo Podgorica«, Crna Gora, kupovinom 100% udjela. Ciljno društvo je aktivno na *(I) tržištu hotelskih usluga i (II) tržištu posebnih igara na sreću na relevantnom geografskom tržištu Crne Gore.*

- **»Messer Group« GmbH i »CVC Capital Partners SICAV-FIS« S.A./ »Linde Aktiengesellschaft« i »Praxair« Inc**

Koncentracija učesnika na tržištu, koja nastaje sticanjem indirektnje zajedničke kontrole od strane privrednih subjekata **»Messer Group« GmbH**, Njemačka i **»CVC Capital Partners SICAV-FIS« S.A.**, Luksemburg, preko zajednički kontrolisanog privrednog subjekta **»MG Industries« GmbH**, Njemačka, nad imovinom koja se nalazi u Sjevernoj i Južnoj Americi a u vlasništvu je privrednih subjekata **»Linde Aktiengesellschaft«**, Minhen, Njemačka i **»Praxair« Inc.**, SAD. Ciljna društva su aktivna na *tržištu proizvodnje i snabdijevanje industrijskim gasovima.*

- **»DSK Bank« EAD/»Societe Generale Expresbank« A.D. i »Sogelife Bulgaria IJSC« A.D.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem neposredne pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»DSK Bank« EAD**, Sofija, Bugarska, nad privrednim subjektima **»Societe Generale Expresbank« A.D.**, Varna, Bugarska, i **»Sogelife Bulgaria IJSC« A.D.**, Sofia, Bugarska, kupovinom akcija, koja su aktivna na *tržištu pružanja svih vrsta bankarskih usluga i tržištu životnog osiguranja.*

- **»OTP Bank« NYRT/»Banka Societe Generale Albania« Sh.a.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem neposredne pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»OTP Bank« NYRT**, Budimpešta, Mađarska, nad privrednim subjektom **»Banka Societe Generale Albania« Sh.a.**, Tirana, Albanija, kupovinom akcija, koje aktivno na *tržištu pružanja svih vrsta bankarskih usluga.*

- **»GENERALI FINANCE« SP. ZO.O./ »Bezpieczny.pl« sp. z o.o.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem neposredne kontrole od strane privrednog subjekta **»GENERALI FINANCE« SP. ZO.O.**, Varšava, Poljska, nad privrednim subjektom **»Bezpieczny.pl« sp. z o.o.**, Poljska, kupovinom akcija u društvu, koje je aktivno na *tržištu neživotnog i životnog osiguranja.*

- »Tymarsia Holdings Limited« i »Restrampello Holdings Limited«/
»Neregeliya Trading Limited« d.o.o.,

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem direktne kontrole od strane privrednih subjekata »Tymarsia Holdings Limited«, Limasol, Kipar, i »Restrampello Holdings Limited«, Limasol, Kipar, nad privrednim subjektom, »Neregeliya Trading Limited« d.o.o., Limasol, Kipar, putem kupovine po 50% udjela u društvu. Ciljno društvo je aktivno na *tržištu pružanja usluga distribucije, logistike i marketinga*.

- »Dr. Ing. h.c. F. Porsche Aktiengesellschaft« i »Schuler Aktiengesellschaft«/JV (društvo zajedničkog ulaganja)

Koncentracija učesnika na tržištu koja se odnosi na osnivanje potpuno funkcionalnog društva zajedničkog ulaganja sa ciljem pružanja usluga metalnog formiranja metalnih djelova trećim licima, od strane privrednih subjekata »Dr. Ing. h.c. F. Porsche Aktiengesellschaft«, Štuttgart, Njemačka, i »Schuler Aktiengesellschaft« Göppingen. Društvo zajedničkog ulaganja (JV) je aktivno na *tržištu usluga formiranja metalnih limova*.

- »Daimler« AG i »Volkswagen« AG/»Mobility Trader Holding« GmbH

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih subjekata »Daimler« AG, Štuttgart, Njemačka, preko njegovog zavisnog društva »Leonie FS DVB« GmbH, Štuttgart, Njemačka, matični br. HRB 762845 i »Volkswagen« AG, Wolfsburg, preko njegovog zavisnog društva »Volkswagen Financial Services« AG, Braunšvajg, Njemačka, matični br. HRB 3790, nad privrednim društvom »Mobility Trader Holding« GmbH, Berlin, Njemačka, kupovinom akcija. Ciljno društvo aktivno na *tržištu prodaje polovnih vozila putem online platforme*.

- »CEP IV Daisy«, S.à r.l. i »Omega Opportunities Group« S.à r.l./ »B&B Italia« S.p.A., »Flos« S.p.A i »Louis Poulsen« A/S

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih subjekata »CEP IV Daisy«, S.à r.l., Luksemburg, i »Omega Opportunities Group« S.à r.l., Luksemburg, preko svog zavisnog društva »Acquisitins Group« S.à r.l. Luksemburg, nad privrednim subjektima »B&B Italia« S.p.A., Milano, Italija, »Flos« S.p.A., Boveco (BS), Italija, i »Louis Poulsen« A/S, Kopenhagen, Danska, na osnovu Ugovora o ulaganju. Ciljna društva su aktivna na *tržištu proizvodnje i prodaje namještaja i tržištu proizvodnje i prodaje rasvjete*.

➤ **»Generali Investments Holding S.p.A«/»Sycomore Factory SAS«**

Koncentracija učesnika na tržištu, koja nastaje sticanjem kontrole od strane privrednog subjekta **»Generali Investments Holding S.p.A«**, Trst, Italija, nad privrednim društvom **»Sycomore Factory SAS«**, Pariz, Francuska, putem kupovine 65,10% akcija u društvu. Predmetna koncentracija se odnosi na **sektor upravljanja imovinom**.

➤ **»Summer BidCo« B.V (BC Partners)/»Adria Topco« B.V (United Media)**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Summer BidCo« B.V**, Amsterdam, Holandija, nad privrednim subjektom **»Adria Topco« B.V**, Amsterdam, Holandija, od prodavca **»Adria Luxco« S.à.r.l**, Luksemburg. Ciljno društvo je aktivno na **tržištu telekomunikacija i medija**.

➤ **»Industriaimport-Industriaimpex« a.d. Podgorica, Miomirom Nikolićem i Lovorkom Nikolić/ Farmalogist Holding d.o.o.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednog subjekta **»Industriaimport-Industriaimpex« a.d. Podgorica**, Crna Gora, i fizičkih lica **Miomirom Nikolićem**, i **Lovorkom Nikolić**, nad privrednim subjektom **Farmalogist Holding d.o.o.** Beograd, Republika Srbija. Ciljno društvo je aktivno na **tržištu veleprodaje i distribucije farmaceutskih proizvoda i medicinskih sredstava**.

○ **Rješenja o obustavi**

Obustavljen je postupak pokrenut po Zahtjevu za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije br. 02-UPI-49/1-18 od 24.09.2018. godine, podniet od strane podnosioca zahtjeva privrednog subjekta **»Heineken Srbija« d.o.o.**, sa Zaječar, Republika Srbija, jer je podnosilac zahtjeva **odustao od zahtjeva**, aktom br. 02-UPI-49/4-18, od 04.10.2018. godine.

○ **Postupci procjene koncentracija koji su prenijeti u 2019. godinu**

Trinaest (13) predmeta u kojima je zahtjev za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije podniet u 2018. godini, obrađeni su i riješeni u 2019.godinu, i to:

➤ **»Daimler« AG i »Volkswagen« AG/»Mobility Trader Holding« GmbH**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih subjekata **»Daimler« AG**, Štuttgart, Njemačka, preko njegovog zavisnog društva **»Leonie FS DVB« GmbH**, Štuttgart, Njemačka, i **»Volkswagen« AG**, Wolfsburg, preko njegovog zavisnog društva **»Volkswagen Financial Services« AG**, Braunšvajg,

Njemačka, nad privrednim društvom »**Mobility Trader Holding**« GmbH, Berlin, Njemačka, kupovinom akcija. Ciljno društvo aktivno na *tržištu prodaje polovnih vozila putem online platforme*.

➤ »**Mtel**« a.d. Banja Luka/»**Blicnet**« d.o.o.

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta »**Mtel**« a.d. Banja Luka, Bosna i Hercegovina, nad privrednim subjektom »**Blicnet**« d.o.o., Banja Luka, Bosna i Hercegovina, putem kupovine 100% udjela u društvu. Ciljno društvo je aktivno na *tržištu telekomunikacija i medija*.

➤ »**GENERALI CEE HOLDING**« B.V/ »**Union Investement Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych**« S.A,

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem potpune kontrole od strane privrednog subjekta **GENERALI CEE HOLDING B.V**, Amsterdam, Holandija, nad privrednim subjektom **Union Investement Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A**, Varšava, Poljska, kupovinom 100% akcija u društvu, koji su aktivni na *tržištu finansijskih usluga*.

➤ »**LG Electronics**« Inc i »**Lufthansa Technik AG**«/JV (zajedničko ulaganje)

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem zajedničke kontrole od strane privrednih subjekata »**LG Electronics**« Inc, Seul, Južna Koreja, i »**Lufthansa Technik AG**«, Hamburg, Njemačka, putem osnivanja društva zajedničkog ulaganja koje samostalno posluje na dugoročnoj osnovi i ima sve funkcije nezavisnog učesnika na tržištu. JV će biti aktivno na relevantnim tržištima: (i) *IFE sistemi i konektivnost*; (ii) *CMS*; i (iii) *sistemi za rasvjetu kabine u avionima*.

➤ »**KKR & Co. Inc**«/ »**Magneti Marelli**« S.p.A.

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem posredne isključive kontrole od strane privrednog subjekta »**KKR & Co. Inc**« Njujork, SAD, preko svog zavisnog društva »**CK Holdings Co.**«, Ltd Japan, nad »**Magneti Marelli**« S.p.A., Milano, Italija, kao i nad određenim njegovim zavisnim i povezanim društvima od »**Fiat Chrysler Automobiles N.V.**«, holandskog javnog društva sa ograničenom odgovornošću i od određenih njegovih zavisnih i povezanih društava, na osnovu *Ugovora o kupoprodaji akcija*, koji su aktivni u *sektoru auto djelova i rezervnih djelova*.

- **»Savana Commercial retail« d.o.o.–Podgorica/Društva sa ograničenom odgovornošću »Proinvest« – Podgorica**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje tako što privredni subjekat **»Savana Commercial retail« d.o.o.–Podgorica**, Crne Gore stiče pravo svojine nad nepokretnosti/poslovnom zgradom „Europoint“ od **Društva sa ograničenom odgovornošću »Proinvest« – Podgorica**, koje predstavlja ciljno poslovanje namijenjeno za izdavanje poslovnih prostorija pravnim licima, na osnovu *Ugovora o prodaji nepokretnosti. Ciljno poslovanje je aktivno na tržištu pružanja usluga zakupa prodajno-izložbenog i poslovnog prostora.*

- **»Seta Montenegro« i »Holdco East«/»Heta Asset Resolution« i »Heta« d.o.o.**

Koncentracija učesnika na tržištu, koja nastaje indirektnim sticanjem isključive kontrole od strane privrednih subjekata Društvo sa ograničenom odgovornošću **»Seta Montenegro«** Podgorica, Crna Gora, i Društvo sa ograničenom odgovornošću **»Holdco East«** Podgorica, Crna Gora, nad Društvom sa ograničenom odgovornošću **»Heta Asset Resolution«** Podgorica, Crna Gora, i **»Heta« d.o.o.** Podgorica, Crna Gora, putem kupovine 100% udjela, na osnovu Kupoprodajnog ugovora. Ciljna društva aktivna su na *tržištu za upravljanje nenaplativim potraživanjima na teritoriji Crne Gore.*

- **»Banca Generali« S.p.A i »Saxo bank« AS/JV(»BG Saxo Societa' Di Intermediazione Mobiliare« S.P.A.)**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje stvaranjem novog učesnika na tržištu putem zajedničkog ulaganja od strane privrednih subjekata **»Banca Generali« S.p.A** Trst, Italija, i **»Saxo bank« A/S**, Danska, radi osnivanja novog privrednog subjekta **»BG Saxo Societa' Di Intermediazione Mobiliare« S.P.A.**, Milano, Italija, koje će samostalno poslovati na dugoročnoj osnovi i imati sve funkcije nezavisnog učesnika, na *tržištu bankarskih usluga.*

- **»INA - CRNA GORA« D.O.O./ »PAVGORD CG“**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje tako što privredni subjekat **»INA - CRNA GORA« D.O.O. POSLOVNO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, PROMET I USLUGE PODGORICA**, stiče pravo svojine nad dijelom imovine privrednog subjekta **DRUŠTVA SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU „PAVGORD CG“ PODGORICA**, i pet (5) benzinskih stanica privrednog subjekta **„PAVGORD CG“ PODGORICA**, kao i nepokretnostima koje se nalaze u Baru, a aktivni su na *tržištu maloprodaje svih vrsta nafte i naftnih derivata na benzinskim stanicama na tržištu Crne Gore.*

- **»TRIGLAV Skladi« družba za upravljanje d.d./»ALTA Skladi« družba za upravljanje d.d.**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem direktne kontrole od strane privrednog subjekta **»TRIGLAV Skladi« družba za upravljanje d.d.**, Ljubljana, Slovenija, nad privrednim subjektom **»ALTA Skladi« družba za upravljanje d.d.**, Ljubljana, putem kupovine 100% akcija u društvu, koji su aktivni na *tržištu osnivanja i upravljanja investicionim fondovima*.

- **»Telekom Srbija« AD/»Kopernikus Technology« doo**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Telekom Srbija« AD**, nad privrednim subjektom **Društvo za proizvodnju, promet i inženjering »Kopernikus Technology« doo**, Beograd, na osnovu *Ugovora o prenosu udjela*, koji su aktivni na *tržištu telekomunikacija i medija*.

- **»Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže« d.o.o./ »NetLogic« doo,**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem posredne kontrole od strane privrednog subjekta **»Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže« d.o.o.**, Beograd-Voždovac, Republika Srbija i nad privrednim subjektom **Preduzećem za informatički inženjering i konsalting »NetLogic« doo**, Beograd, putem kupovine 100% udjela u društvu, koji su aktivni na *tržištu telekomunikacija*.

- **»Telekom Srbija« AD/»Avcom« doo**

Koncentracija učesnika na tržištu koja nastaje sticanjem pojedinačne kontrole od strane privrednog subjekta **»Telekom Srbija« AD**, Beograd, Republika Srbija, nad privrednim subjektom **Preduzećem za audio i video komunikacije »Avcom« doo**, Beograd, Republika Srbija, matični broj 17411241, na osnovu *Ugovora o prenosu udjela*, koji su aktivni na *tržištu telekomunikacija i medija*.

7.4. Pojedinačna izuzeća sporazuma od zabrane

Zakonom su definisane vrste i forme sporazuma koje se imaju smatrati **zabranjene i ništave**. U tom smislu, član 8 utvrđuje zabranu i ništavost kako za sporazume između direktnih i/ili potencijalnih konkurenata, tako i učesnika na tržištu u vertikalnom lancu proizvodnje i prometa.

Zakon uvodi i mogućnost direktnog izuzimanja od zabrane zabranjenih sporazuma, nezavisno od forme, u slučaju u kojem je tržišno učešće učesnika u sporazumu neznatno

(u skladu sa članom 13 Zakona i **de minimis** pravilom), odnosno u slučajevima ispunjenja uslova iz člana 11 Zakona, kojim se propisuje grupno izuzeće određene kategorije sporazuma od zabrane, a u skladu sa odredbama ***Uredba o bližim uslovima za izuzeće sporazuma po vrstama i određivanja vrste sporazuma koji mogu biti izuzeti od zabrane***. Na predmetni način je obezbijedena mogućnost za sve privredne subjekte da sami ocijene ispunjenost uslova za izuzeće od zabrane člana 8 Zakona, a na osnovu instituta člana 11 i člana 13 Zakona.

Pored predmetnog načina samoocjene ispunjenosti uslova, Zakon obezbjeđuje i mogućnost **ex ante** regulacije svakog pojedinačnog sporazuma, kojim se uvodi ekskluzivna distribucija, selektivna distribucija trgovinskog zastupanja sa prenijetim trgovinskim rizikom i druge forme vertikalnih sporazuma, koji za cilj ili posljedicu imaju ili mogu imati spriječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije. U tom smislu su, članom 9 Zakona, utvrđeni osnovni, kumulativni uslovi koje mora ispuniti svaki sporazum da bi mogao zadovoljiti uslove za pojedinačno izuzeće, dok je članom 12 Zakona i podzakonskim aktom utvrđena forma, dokumentacija i dokazi koji moraju biti podnijeti Agenciji za potrebe utvrđivanja ispunjenosti uslova za pojedinačno izuzeće.

U slučajevima u kojima učesnici na tržištu nijesu u mogućnosti da utvrde ispunjenost uslova, te da shodno tome ocijene da određeni sporazum nije zabranjen, imaju mogućnost da, u skladu sa postupkom iz čl. 12 Zakona i *Pravilnika o sadržaju i načinu podnošenja zahtjeva za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane*, podnesu sporazum sa svim dokazima i činjenicama na planu ocjene ispunjenja uslova za pojedinačno izuzeće i, u skladu sa tim, izdavanje upravnog akta.

Predmetni institut pojedinačnog izuzeća sporazuma od zabrane se ne može primijeniti na sporazume kartelnog karaktera koji za cilj ili posljedicu imaju utvrđivanje cijena, podjelu tržišta po kupcima ili teritoriji.

Agencija ocjenjuje svaki zahtjev za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane, sa posebnom projekcijom efekata takvih sporazuma na svim vertikalno integrisanim tržištima (proizvodnja, distribucija, maloprodaja, sirovine i inputi i sl.), a naročito uslove konkurencije na primarno relevantnom tržištu, te efekte sporazuma na dostupnost proizvoda, cijenu i kvalitet. Agencija se u ocjeni ispunjenosti četiri (4) kumulativna uslova oslanja i na interpretativne instrumente Evropske Unije i ocjenu ispunjenosti uslova iz člana 101 (3) Sporazuma o funkcionisanju Evropske Unije.

- **Implementacija**

U izvještajnom periodu, po zahtjevu stranaka, ***pokrenuta su i riješena tri (3) postupka po zahtjevu za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane***, i to:

- Rješavajući po Zahtjevu za izdavanje odobrenja za pojedinačno izuzeće Sporazuma o bitnim elementima buduće saradnje, od zabrane, zaključenom između privrednih subjekata »**Merck, Sharp and Dohme**« B.V. i »**Glosarij CD**« d.o.o., Agencija je donijela Rješenje kojim je odobrila pojedinačno izuzeće od zabrane. Izuzeće je odobreno na period od pet (5) godina od dana zaključenja Sporazuma o bitnim elementima buduće saradnje.
- Rješavajući po Zahtjevu za izdavanje odobrenja za pojedinačno izuzeće Sporazuma o bitnim elementima buduće saradnje, od zabrane, zaključenom između »**Sava osiguranje**« AD, »**Uniqa neživotno osiguranje**« AD i »**Swiss osiguranje**« AD. Agencija je donijela Rješenje kojim je odobrila pojedinačno izuzeće od zabrane. Izuzeće je odobreno na period od pet (5) godina od dana zaključenja Sporazuma o bitnim elementima buduće saradnje.
- Rješavajući po Zahtjevu za izdavanje odobrenja za pojedinačno izuzeće Sporazuma o bitnim elementima buduće saradnje, od zabrane, zaključenom između privrednih subjekata »**Sava osiguranje**« AD i »**Generali osiguranje Montenegro**« AD, Agencija je donijela Rješenje kojim se obustavlja pojedinačno izuzeće od zabrane zbog odustajanja stranke od podnjetog zahtjeva.

8. AKTIVNOSTI AGENCIJE VAN POKRENUTIH POSTUPAKA

➤ **Inicijative**

Agenciji je po podnijetih trinaest 13 inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije od strane učesnika na tržištu, kao i saznanja iz sredstava javnog informisanja u postupku vršila ispitivanja pojedinih tržišta, radi eventualne sumnje za utvrđivanje postojanja akata ili radnji kojim se vrši povreda konkurencije na tržištu. Od navedenih podnijetih inicijativa su četiri (4) postupka u toku, dok je devet (9) postupaka za izjašnjenje na inicijative završeno.

- ***Riješene inicijative u toku 2018. godine:***

1. Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije podnio je "M-tel", zbog sumnje da "Total TV Montenegro", preko povezanog društva "Serbia broadband - Srpske kablovske mreže" d.o.o. iz Beograda, **vrši povredu konkurencije na tržištu**

audiovizuelnih medijskih usluga, na teritoriji Crne Gore. Agencija se obratila sa zahtjevima za izjašnjenje na navode inicijative Agenciji za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost, Agenciji za elektronske medije i „Telemach“ d.o.o, koje je povezano lice sa “Total TV Montenegro”. U vezi navoda iz podnijete inicijative, navedene Agencije su se izjasnile da predmetno nije u njihovoj nadležnosti, da se radi o neregistrovanim operaterima koji su u nadležnosti inspektora za elektronske komunikacije, koji obavljaju poslove u okviru Uprave za inspekcijske poslove. Od strane Agencije je utvrđeno, da je predmet podnijete inicijative nelojalna konkurencija, te isto ne spada u nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije, pa u tom smislu **nije utvrđena osnovana pretpostavka postojanja povrede konkurencije.**

2. Od strane privrednog društva *BOKA ADRIATIC DOO* podnijeta je Inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije protiv privrednog društva *PORT OF ADRIA AD*. Inicijativa se odnosi na naplaćivanje dodatnih obaveza i usluga NATO brodovima od strane *PORT OF ADRIA AD*. Agencija je u skladu sa nadležnostima iz člana 19 stav 2 tačka 1 i člana 40 Zakona o zaštiti konkurencije u postupku analize uslova konkurencije o predmetnom, zahtijevala izjašnjenje na navode inicijative od *PORT OF ADRIA AD*, *Luke Bar A.D.*, *Luke Kotor A.D.* i od Lučke uprave Crne Gore. Ocijenjeno je neophodnim i da se Ministarstvo odbrane, Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstva saobraćaja i pomorstva izjasne na navode iz gore navedenog dopisa, sa aspekta poštovanja zakona iz njihove nadležnosti.

Agencija je pregledom dokumentacije i izjašnjenja u smislu utvrđivanja eventualnih indicija koje bi mogle ukazati na postojanje osnovane sumnje povrede konkurencije, **zaključila da nema osnova za pokretanje postupka.** Naime, utvrđeno je da je Tarifnik *PORT OF ADRIA AD* javan i odobren od strane Lučke uprave. Istovremeno, agent koji je usluge pružio, odnosno svaki drugi učesnik na tržištu ima mogućnost alternative mjesta veza kod svih Luka na teritoriji Crne Gore koje su se i izjasnile da imaju mogućnosti i vrše prijem na vez NATO i drugih vojnih brodova, te da shodno navedenom nema uslova za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

3. „Radio difuzni centar“ d.o.o podnio je Inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja povrede Zakona o zaštiti konkurencije protiv privrednog društva „Telemach“ d.o.o iz Podgorice, i sa njime povezanih lica koji, po navodima iz predmetne inicijative, zloupotrebljavaju dominantan položaj u dijelu ponude za distribuciju/reemitovanje audio vizuelnog medijskog sadržaja.

Povodom podnijete Inicijative i praćenja stanja na tržištu nakon odobrenja koncentracije „Telemach“ i „M-kabl“, Agencija je sprovela analizu maloprodajnog

tržišta distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja i tržišta distribucije paketa sportskih kanala i njihove dostupnosti kod pružalaca AVM usluga. Podnosilac inicijative (RDC) opisao je povredu na (veleprodajnom) tržištu prodaje/distribucije medijskog sadržaja, odnosno sportskog sadržaja-paketa sportskih kanala, na kome su aktivna Telemach-ova povezana društva (vertikalno povezana).

Naime, United Media Network iz Švajcarske (član United Media Group) je nosilac prava na reemitovanje Sport Klub kanala. U tom smislu **nije utvrđena osnovana pretpostavka postojanja povrede konkurencije u smislu čl. 15 Zakona**, odnosno da ne može biti radnje povrede zloupotrebe dominantnog položaja učesnika na tržištu koji nema dominantan položaj, u smislu čl. 15 st. 2 Zakona. Istovremeno, Agencija je utvrdila **nepostojanje osnovane pretpostavke postojanja povrede konkurencije u smislu čl. 8 Zakona**, budući da je predmetna poslovna praksa isključivo individualna (unilateralna) komercijalna politika Telemach d.o.o. i sa njim povezanih lica, te da nije posljedica bilo kakvog sporazuma dva ili više nezavisnih učesnika na tržištu.

4. *Crnogorski Telekom A.D Podgorica* je podnio Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije protiv protiv privrednog društva "Telemach" d.o.o iz Podgorice, i sa njime povezanih lica. U Inicijativi se navodi da „Telemach“ d.o.o i sa njime povezana lica zloupotrebljava dominantan položaj, na način, što na više zahtjeva, za dostavljanje ponude za distribuciju/reemitovanje audio vizuelnog medijskog sadržaja, kanala Sportklub, kompaniji „United Media, kao vlasniku na reemitovanje tih kanala, te „Telemach“-u, nije dobio nikakav odgovor. Izuzetak je odgovor „Telemach“, od 19.01.2017.godine, u kojem se podnosilac inicijative obavještava da nije nosilac prava na kanalima Sportklub, iz kojih razloga nije u mogućnosti da dostavi ponudu za reemitovanje predmetnih kanala, te upućuje na "United Media Network" AG iz Švajcarske.

Agencija je utvrdila da Telemach d.o.o. i sa njim povezana lica nemaju i ne mogu imati dominantan položaj u smislu čl. 14 Zakona na tržištu distribucije audio-vizuelnog sadržaja na teritoriji Crne Gore, niti na tržištu izrade i ponude medijskog sadržaja korisnicima u Crnoj Gori. U tom smislu **nije utvrđena osnovana pretpostavka postojanja povrede konkurencije u smislu čl. 15 Zakona**, odnosno da ne može biti radnje povrede dominantnog položaja u smislu čl. 15 st. 2 učesnika na tržištu koji nema dominantan položaj. Istovremeno, Agencija je utvrdila **nepostojanje osnovane pretpostavke postojanja povrede konkurencije u smislu čl. 8 Zakona**, budući da je predmetna poslovna praksa isključivo individualna (unilateralna) komercijalna politika Telemach d.o.o. i sa njim povezanih lica, te da nije posljedica bilo kakvog sporazuma dva ili više nezavisnih učesnika na tržištu.

5. Agenciji za zaštitu konkurencije je, od strane „LUKE BAR“ AD, dostavljena Inicijativa za ispitivanje postojanja povrede konkurencije u pružanju lučkih usluga u Luci Bar u vezi sa odbijanjem DOO „Mediterranean Shipping“ iz Bara, i neprihvatanjem Predloga ugovora o obavljanju lučkih usluga u Luci Bar prema ponuđenim uslovima iz ugovora, u vezi naknada za lučke usluge. Uvidom u spise i nakon sprovedene analize prikupljenih podataka i informacija, u skladu sa Zakonom, Agencija je utvrdila da **nema osnova za pokretanje postupka** iz razloga što, Ministarstvo za saobraćaj i pomorstvo - Lučka uprava, kao organ uprave, upravlja lukama od nacionalnog značaja, u koje spada i Luka Bar, i između ostalog odobrava iznose naknade za lučke usluge na osnovu maksimalno utvrđenog iznosa te naknade, te su isti upućeni da zaštitu svojih prava zatraže pred tim organom.
6. Agenciji za zaštitu konkurencije je od strane *Tomislava Rafailovića, vlasnik SUR restoran "Plaža"*, Rafailović, Sveti Stefan, dostavljena Inicijativa za utvrđivanje povrede konkurencije na tržištu usluga deponovanja i odvođenja komunalnog otpada, na teritoriji opštine Budva. Kako je inicijativom navedeno, *do "Komunalno Budva"*, prinudno naplaćuje komunalne usluge i primjenjuje nerealan visoke cijene za prevoz otpada, koje ne odgovaraju tržišnim kriterijumima i stvarnoj vrijednosti izvršenih usluga, čime navedeni učesnik vrši povredu konkurencije iz čl 15 Zakona – zloupotrebu dominantnog položaja. Od strane Agencije su analizirani podaci o tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji opštine Budva, kao i na cjelokupnoj teritoriji Crne Gore, sa prikazom tržišta po opštinama koji obuhvata način određivanja cijena ovih usluga. Takođe je vršeno upoređivanje istih po određenim kategorijama iz važećih cjenovnika za fizička lica, kao i za pravna lica u oblastima turizma, trgovine i ugostiteljstva, kulture i obrazovanja, zdravstva i zanatstva. Analiza podataka izvršena je u cilju preciznije uporedivosti i po regijama -južne, centralne i sjeverne regije u Crnoj Gori, te s tim u vezi data opšta ocjena stanja na tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore. Od strane Agencije je utvrđeno da nema nadležnost da bilo kojem privrednom subjektu reguliše cijenu usluga ili proizvoda na tržištu. Dakle, Agencija nema u nadležnosti prethodno regulisanje cijena na tržištu bilo kojem učesniku, te da u konkretnom slučaju **nije utvrđen osnov za pokretanje ispitnog postupka**.
7. Inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije podnijeta od strane *Regulatorne agencija za energetiku*, kojom se navodi, da *Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić-FC Snabdijevanje* svojim postupanjem, a koristeći položaj jedinog snabdjevača električnom energijom u Crnoj Gori, odnosno dominantnu poziciju, povređuje prava kupaca električne energije iz kog razloga obavještava Agenciju za zaštitu konkurencije imajući u vidu odredbe čl 48 Zakona o energetici kako bi ista

preduzela dalje mjere iz svoje nadležnosti. Agencija je utvrdila da je EPCG jedini privredni subjekat koji obavlja uslugu snabdijevanja električnom energijom na teritoriji Crne Gore, te se može smatrati da EPCG, na definisanom relevantnom tržištu, ima dominantan položaj u skladu sa Zakonom. Međutim, postojanje dominantnog položaja učesnika na tržištu nije zabranjeno, već je odredbama člana 15 Zakona utvrđeno da je *zabranjena zloupotreba dominantnog položaja* na relevantnom tržištu, **te se u tom smislu, ne može pokrenuti i voditi postupak utvrđivanja povrede konkurencije shodno odredbama Zakona**, iz razloga navedenih u podnijetoj inicijativi jer u krajnjem, povreda prava korisnika usluga predstavlja povredu potrošačkih prava kupaca. Takođe, Agencija nema nadležnost za postupanje u slučaju u kojem su drugim propisima na snazi utvrđena prava i obaveze svakog od učesnika na tržištu, gdje postoji nadzor nad sprovođenjem tih zakonskih propisa. S tim u vezi, a u smislu odredbi čl. 19 stav 2 Zakona o zaštiti konkurencije, Agencija se mora pridržavati isključivo samo iz okvira svoje Zakonom utvrđene nadležnosti.

8. *Društvo za telekomunikacije „MTEL“ DOO Podgorica*, sa registrovanim sjedištem na adresi Kralja Nikole 27 A, Podgorica, podnio je Agenciji za zaštitu konkurencije, Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije iz čl. 7 i 8 Zakona o zaštiti konkurencije, te opisao relevantno tržište i radnje, činjenice i postupanja koja mogu predstavljati radnju povrede a sve u vezi zajedničkog dopisa privrednih društava Crnogorskog Telekom-a a.d. Podgorica i Telemach d.o.o. Podgorica, koji je upućen Agenciji za elektronske komunikacije, kao direktnih konkurenata na opisanom tržištu. Agencija je utvrdila da **nema osnova za pokretanje postupka** iz razloga što, postupanje učesnika na tržištu, koji se zajedničkim dopisom obraćaju AEKIP-u, ne ukazuje na sklapanje zabranjenog sporazuma, već je riječ o uobičajenom vidu postupanja i prakse operatora prema sektorskom regulatoru u slučajevima kada smatraju da su im prava ugrožena ili uskraćena. S tim u vezi, samo zajedničko obraćanje sektorskom regulatoru na osnovu odredbi posebnih propisa, pri čemu pomenuti operatori ukazuju AEKIP-u na određenu situaciju na tržištu, nema elemente koji bi predstavljali akte ili radnje koje bi za cilj ili posljedicu imale sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije na tržištu u smislu odredbi čl. 8 Zakona o zaštiti konkurencije.
9. *Komercijalne televizijske mreže Tv Vijesti, Prva Tv i Nova M* podnijeli su Agenciji za zaštitu konkurencije Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije iz čl. 7 i 8 Zakona o zaštiti konkurencije, te opisali relevantno tržište i radnje, činjenice i postupanja koje po razumijevanju Podnosilaca inicijative mogu predstavljati povredu konkurencije, kada je u pitanju način *mjerjenja gledanosti* na teritoriji Crne Gore.

Podnosioci inicijative smatraju da je uključivanjem kablovskog kanala Pink M u mjerenje gledanosti koje sprovode Telekom A.D. Podgorica i Ipsos d.o.o. došlo do narušavanja konkurencije zaključenjem zabranjenog sporazuma, a primjenom nejednakih uslova na istovrsne poslove s različitim učesnicima. U inicijativi je navedeno da su Tv Vijesti, Prva Tv i Nova M, za dobijanje dozvola i licenci od Agencije za elektronske medije morale ispuniti sve uslove koji su predviđeni zakonskim propisima, dok kablovski operateri te uslove ne moraju ispunjavati, te da nijesu bili uključeni u mjerenje gledanosti na teritoriji Crne Gore. Smatraju da su zaključenjem predmetnog ugovora Pink M, Telekom-a i Ipsos-a primjenom postojeće prakse, odnosno uključivanjem Pinka M u mjerenje gledanosti, Podnosioci inicijative dovedeni u nepovoljan položaj u odnosu na Pink M.

Razmatrajući navode inicijative, Agencija je u potpunosti sagledala činjenično stanje koje je iznijeto te istaknute navode u odnosu na postojanje osnovane sumnje o sprječavanju, narušavanju ili ograničavanju konkurencije na tržištu, te Agencija **nalazi da ne postoji osnovana sumnja za pokretanje postupka** po službenoj dužnosti.

Agencija za zaštitu konkurencije nema nadležnost da utvrđuje i/ili ograničava sadržaj koji se emituje na bilo kojoj televiziji, sa nacionalnom ili kablovskom pokrivenošću. Kao što se utvrđuje iz izjašnjenja AEM-a isto je u isključivoj nadležnosti navedenog regulatora, te u odsustvu bilo kakve zakonske regulacije, pretpostavka je da je sadržaj koji se emituje na programu PINK M zakonit i dopušten.

Takođe, ne postoji bilo kakvo zakonsko niti drugo ograničenje PINK M da koristi usluge bilo kog privrednog subjekta za potrebe vršenja analiza ili istraživanja gledanosti određene televizije ili televizijskog programa, uključujući i navedene Ipsos-a i Telekom-a, te je utvrđeno da ne postoji ni ugovorna obaveza zabrane konkurisanja u ugovornom odnosu između Podnosioca inicijative i Ipsos d.o.o. odnosno Telekom. Navedeno iz razloga što se uvidom u dostavljene ugovore zaključene između TV operatora i Crnogorskog Telekoma A.D., može utvrditi da se radi o tipskim ugovorima i da Crnogorski Telekom A.D. mjerenje gledanosti TV kanala podnosioca inicijative vrši na jednak način kao i u odnosu na PINK M. U tom smislu, navodi iz inicijative o primjeni nejednakih uslova na istovrsne poslove, a koji bi bili relevantni s aspekta propisa o zaštiti konkurencije, nijesu osnovani te ne postoji utvrđena osnovana sumnja po kojoj bi Agencija dalje postupala pokretanjem postupka po službenoj dužnosti.

○ *Inicijative za koje je postupak ispitivanja u toku do kraja 2018. godine:*

1. *CRNOGORSKI TELEKOM A.D., Podgorica* podnio je Agenciji, Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije iz čl. 15 *Zakona o zaštiti konkurencije*, te opisao relevantno tržište i radnje, činjenice i postupanja koja mogu predstavljati radnju povrede konkurencije u vezi sa postupanjem *Društva za telekomunikacije „MTEL” DOO Podgorica* (u daljem tekstu: „MTEL”), na tržištu nadzemnih optičkih mreža, čime, kako je navedeno vrši zloupotrebu dominantnog položaja na teritoriji Crne Gore.

Podnosilac inicijative smatra da je Mtel po osnovu zaključenog ugovora sa kompanijom Crnogorski Elektrodistributivni Sistem d.o.o. Podgorica (u daljem tekstu: „CEDIS”), koristeći infrastrukturu CEDIS-a izgradio nadzemnu optičku mrežu sa praktično totalnom geografskom pokrivenošću teritorije Crne Gore. Kako dalje navodi Podnosilac inicijative, na izgrađenoj mreži, Mtel i CEDIS imaju podijeljeno vlasništvo, po 50%, kao i da je Mtel vršio postavljanje navedene mreže, te raspolaže i kompletnom tehničkom dokumentacijom izvedenih stanja, a koja predstavlja preduslov za planiranje, odnosno realizaciju nadzemne optičke mreže po principu zakupa optičkih vlakana, a za što je interesovanje pokazao i CG Telekom zaključenjem Ugovora o neopozivom pravu korišćenja optičkih vlakana u vlasništvu CEDIS-a.

U inicijativi je navedeno da Mtel tehničku dokumentaciju izvedenih stanja ne dijeli sa CEDIS-om (ili je dijeli selektivno u zonama gdje već ima zaključene ugovore sa krajnjim korisnicima), te isti nije u stanju da u skladu sa zaključenim ugovorom o neopozivom pravu korišćenja optičkih vlakana u vlasništvu CEDIS-a sa CG Telekomom, odgovori na zahtjeve CG Telekoma po pitanju raspoloživosti kapaciteta (lokacija), što značajno usporava dalju realizaciju planova razvoja nadzemne optičke mreže, pa čak isto i dovodi u pitanje.

Dalje, kako se navodi u Inicijativi, ovakvim postupanjem Mtel za sebe obezbjeđuje dominantan položaj na način što nedostavljanjem navedene dokumentacije onemogućava CEDIS-u da raspolaže svojim dijelom kapaciteta izgrađene mreže, čime Mtel na izgrađenoj nadzemnoj optičkoj mreži koju vlasnički dijeli sa CEDIS-om faktički raspolaže sa značajno većim udjelom od pomenutih 50%, a što ga na tržištu maloprodajnih usluga pristupa internetu i distribucije audio-vizuelnog medijskog sadržaja putem nadzemnih optičkih mreža čini dominantnim saglasno zakonskoj pretpostavci. **Postupak ispitivanja predmetne inicijative je u toku.**

2. *Društvo sa ograničenom odgovornošću TELEMACH Podgorica*, podnio je Agenciji, Inicijativu za ispitivanje povrede konkurencije koja ima efekte na tržištu proizvodnje i emitovanja televizijskih kanala, posebno kanala koji se emituju na

platformama sa slobodnim pristupom, odnosno na maloprodajnom tržištu distribucije medijskih sadržaja na teritoriji Crne Gore. Inicijativa je podnijeta protiv privrednih subjekata Preduzeća za telekomunikacije „Telekom Srbija“ akcionarsko društvo (Telekom Srbija), odnosno Javne medijske ustanove Radio - televizija Srbija (RTS). Ista je podnešena u skladu sa članom 28 Zakona o zaštiti konkurencije a u vezi sa čl. 8 i 15 Zakona. Podnosilac inicijative smatra da se radnja učesnika na tržištu koje za cilj ili posljedicu ima ili može da ima značajno ograničavanje, narušavanje ili spriječavanje konkurencije, može u konkretnom slučaju alternativno okarakterisati kao zabranjeni restirktivni sporazum ili kao zloupotreba dominantnog položaja RTS/Telekom Srbija na veleprodajnom tržištu distribucije TV/R programa. **Postupak za izjašnjenje na inicijativu je u toku.**

3. Agenciji za zaštitu konkurencije, dostavljena je inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije od strane *Bojat Radmile*. Podnosilac inicijative navodi da je na tržištu usluga vodosnabdijevanja u Opštini Kotor, usled netačnog načina obračuna utroška vode za domaćinstva, došlo do povrede konkurencije u smislu čl. 15 Zakona o zaštiti konkurencije, izvršene od strane Društvo sa ograničenom odgovornošću "VODOVOD I KANALIZACIJA" Kotor.

Imajući u vidu da je dostavljen nepotpun akt od strane Podnosioca Inicijative, Agencija je zatražila da se isti dopuni i dostavi u skladu sa *Obavještenjem o načinu podnošenja i sadržini inicijative*. Agencija se takođe zahtjevom obratila i DOO "Vodovod i kanalizacija" Kotor radi dostave izjašnjenja na navode iz inicijative podnosioca. **Postupak ispitivanja predmetne inicijative je u toku.**

4. Od strane Zdravstvene ustanove - *Apoteka „Herbora“ Bečići - Budva*, podnijeta je Inicijativa za ispitivanje povrede konkurencije Društva sa ograničenom odgovornošću "MEDITERAN REKLAME" Budva, sa sjedištem na adresi: *Žrtava fašizma bb, Budva*. Shodno navodima iz Inicijative "MEDITERAN REKLAME" doo, Budva, ima dominantni položaj na lokalnom tržištu pružanja usluga reklamiranja, odnosno naplate reklamnih prostora na području opštine Budva, te da shodno odredbama čl 15 Zakona o zaštiti konkurencije vrši zloupotrebu dominantnog položaja, kroz naplatu taksenih obaveza, a posebno ako se imaju u vidu naknade, odnosno komunalne takse za iste ili slične usluge u drugim opštinama u Crnoj Gori. **Postupak ispitivanja predmetne inicijative je u toku.**

9. SEKTORSKE ANALIZE

Agencija, u okviru svojih nadležnosti, može izvršiti analizu stanja konkurencije u određenoj grani privrede ili analizirati određene kategorije sporazuma u pojedinim sektorima privrede, odnosno sprovoditi sektorske analize, u slučaju kada kretanje cijena ili druge okolnosti ukazuju na mogućnost sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije.

Agencija analizira uslove konkurencije prilikom odlučivanja u svakom pojedinačnom slučaju ispitivanja povrede konkurencije po službenoj dužnosti, odnosno izuzeća od zabrane, kao i u postupku odobravanja koncentracija. Istovremeno, Agencija može u svakom slučaju postojanja indicije da određena tržišna kretanja ili ponašanja učesnika na tržištu upućuju na potencijalnu povredu konkurencije ili drugačije neuobičajenu distorziju tržišta u pogledu cijene, uslova kupovine ili nabavke i sl., ***pokrenuti postupak sektorske analize.***

Istraživanja tržišta sprovode se u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti njegovog funkcionisanja. Iste slabosti mogu biti posljedica postupanja učesnika na tržištu, strukture pojedinog tržišta, ponašanja i navike potrošača ili drugih postupanja koja mogu negativno uticati na krajnje potrošače. Sektorska istraživanja sprovode se na tržištima na kojima se, kroz davanje mišljenja i preporuka, može znatno povećati konkurentsko okruženje, te u vezi sa tim povećati korist koju tržišna konkurencija donosi krajnjim potrošačima. Takva istraživanja često ***otkriju i nepravilnosti na tržištu koja su suprotna propisima o zaštiti konkurencije te istovremeno predstavljaju i osnov za pokretanje postupaka.***

Istovremeno, sektorska istraživanja su često ***osnova za mišljenja i preporuke koje Agencija dostavlja nadležnim državnim institucijama, jedinicama lokalne uprave,*** a u cilju otklanjanja prepreka pristupa tržištu, dok se objavom rezultata takvih istraživanja, posebno sprovođenjem mjera sadržanih u mišljenjima i preporukama, istovremeno jača svijest zaštite konkurencije.

Priprema ekonomskih analiza s tim u vezi, ***zahtijeva i značajne materijalne resurse*** o čemu svjedoče iskustva i obimnost analiza koje sprovodi Evropska komisija i zemlje sa dužom tradicijom. Takva istraživanja imaju svoju vrijednost kako za one koji obavljaju ili žele obavljati određene djelatnosti, tako i za relevantne državne institucije koje predlažu zakonske modele uređenja tih djelatnosti, obzirom da upućuju na razloge koji dovode do pasiviziranja tržišta na štetu krajnjih korisnika i potrošača. Ona ***doprinose razvoju kulture tržišne konkurencije,*** obzirom da organi državne vlasti, preduzetnici i korisnici

usluga imaju uvid u tržišne aspekte obavljanja pojedinih djelatnosti i mogućnosti njihovog redefinisana na tržišnim osnovama.

Agencija je u izvještajnom periodu sprovodila istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti njegovog funkcionisanja.

Za pripremu ekonomskih analiza neohodni su i značajni materijalni resursi, imajući u vidu da uključuju angažovanje kvalifikovanog kadra i korišćenje sofisticiranih metoda i softvera.

Agencija je u izvještajnom periodu sprovodila istraživanja tržišta u cilju boljeg razumijevanja pojedinih sektora, odnosno relevantnih tržišta, dubinskih analiza tržišta ili pojedine prakse na tržištu, i to prije svega na tržištima koja ukazuju na slabosti njegovog funkcionisanja.

Imajući u vidu predmetne aktivnosti tokom izvještajnog perioda, ukazujemo da je Agencija sprovodila analize na sledećim tržištima:

- *Komunalnih usluga na teritoriji Crne Gore - odvoz i deponovanje komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore po opštinama;*
- *Pružanja usluga obuke kandidata za sve kategorije vozila od strane auto škola na teritoriji Opštine Nikšić;*
- *Postprodajnih usluga, obuhvatajući garanciju, servisne usluge, promet i korišćenje rezervnih djelova za motorna vozila;*
- *Uvoza, distribucije i prodaje dječije opreme na teritoriji Crne Gore;*
- *Prodaje elektronskih uređaja na teritoriji Crne Gore;*
- *Maloprodajnom tržištu distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja i tržišta distribucije paketa sportskih kanala i njihove dostupnosti kod pružalaca AVM usluga;*
- *Veleprodaje šećera i jestivog suncokretovog ulja na teritoriji Crne Gore;*
- *Tržište pružanja lučkih usluga-usluge pilotaže.*

➤ **Implementacija**

U okviru svojih nadležnosti, Agencija prati i analizira uslove konkurencije na tržištu i tržištima pojedinih privrednih sektora, sa ciljem utvrđivanja načina funkcionisanja tržišta na kojem se djelatnost obavlja, pa je u tom smislu, u izvještajnom periodu, u skladu sa ovlaštenjima definisanim Zakonom, analizirala uslove konkurencije na sljedećim tržištima:

- **Tržište pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore**

Agencija za zaštitu konkurencije je u periodu od novembra 2017 i u toku 2018. godine, u skladu sa nadležnostima iz člana 19 stav 2 tačka 1 i člana 40 *Zakona o zaštiti konkurencije*, sprovela ispitivanje uslova konkurencije na **tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore**.

Ispitivanje uslova konkurencije na tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada, je inicirano od strane Rafailović Tomislava, vlasnika restorana *Plaža, Rafailović, Sveti Stefan* (u daljem tekstu: „Podnosilac inicijative“), po podnijetoj inicijativi od 25.10.2017.godine i dopuni iste od 17.11.2017. godine, u kojima ukazuje na radnje, činjenice i postupanja koja mogu predstavljati *radnju povrede konkurencije* od strane *KOMUNALNO BUDVA DOO*.

Agencija je sprovela ispitivanje tokom kojeg je prikupila podatke o tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore, učesnicima na tržištu, radi utvrđivanja osnovnih karakteristika navedenog tržišta. Agencija je, takođe dala prikaz tržišta po opštinama koji obuhvata način određivanja cijena ovih usluga, te upoređivanje istih po određenim kategorijama iz cjenovnika (Fizička lica, a za pravna lica u oblastima Turizam, trgovina i ugostiteljstvo i trgovina, Kultura i obrazovanje, Zdravstvo i Zanatstvo) i po regijama (uzimaju se u obzir tri regije u Crnoj Gori: južna, centralna i sjeverna) radi preciznije uporedivosti.

U toku postupka istraživanja tržišta pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore, podaci su prikupljeni od sljedećih učesnika na navedenom tržištu, odnosno ovlašćenih preduzeća iz svih opština na teritoriji Crne Gore: Andrijevica, Bar, Berane, Bijelo Polje, Budva, Cetinje, Danilovgrad, Gusinje, Herceg Novi, Kolašin, Kotor, Mojkovac, Nikšić, Petnjica, Plav, Plužine Pljevlja, Podgorica, Rožaje, Šavnik, Tivat, Ulcinj, Žabljak.

Agencija, u cilju detaljnije analize troškova koji utiču na formiranje cijena usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada, zahtijevala je od komunalnih preduzeća iz određenih opština da se izjasne o načinu na koji se formira naknada za uslugu odvoženja i deponovanja komunalnog otpada, koji se parametri koriste pri formiranju cijene usluge odvoženja i deponovanja komunalnog otpada (cijena radne snage, materijalni troškovi, troškovi za održavanje deponije i drugi elementi), kao i iznose tih troškova koji su uključeni u formiranje cijene usluge odvoženja i deponovanja komunalnog otpada (precizan obračun svih troškova/parametara koji utiču na formiranje cijene ovih usluga). Međutim, kako ova preduzeća u okviru svog djelokruga poslova, osim usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada, obavljaju i druge usluge, to istim otežava podjelu

troškova posebno po uslugama, te nijesu imali na raspolaganju ovako raspodijeljene troškove, kako bi Agencija mogla precizno utvrditi koji dio troškova je dodijeljen za redovno obavljanje usluge odvoženja i deponovanja komunalnog otpada.

*Takođe, u toku sprovođenja **ispitivanja uslova konkurencije na tržištu pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore**, a na osnovu raspoloživih podataka, **Agencija nije prepoznala radnje, činjenice i postupanja koja mogu predstavljati radnju povrede konkurencije od strane komunalnih preduzeća**, a u dijelu vršenja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada. U slučaju da Agencija ocijeni potrebnim, u narednom periodu će vršiti praćenje cijena/novih cjenovnika/usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore. **Analiza je okončana i od strane Agencije je urađen Competition Advocacy.***

- **Tržište pružanja usluga obuke kandidata za sve kategorije vozila od strane auto škola na teritoriji Opštine Nikšić**

Agencija za zaštitu konkurencije je u periodu od juna 2017 i u toku 2018. godine, u skladu sa nadležnostima iz člana 19 stav 2 tačka 1 i člana 40 *Zakona o zaštiti konkurencije* („Sl. list CG“, br.44/12 i 13/18), (u daljem tekstu: „**Zakon**“), sprovela ispitivanje uslova konkurencije na **tržištu pružanja usluga obuke kandidata za sve kategorije vozila od strane auto škola na teritoriji Opštine Nikšić**.

Ispitivanje uslova konkurencije na **tržištu pružanja usluga obuke kandidata za sve kategorije vozila od strane auto škola na teritoriji Opštine Nikšić**, analizom je izvršeno je upoređivanje cijena obuka za sve kategorije vozila i za sve učesnike predmetnog tržišta za period prije i nakon zaključenja zabranjenog sporazuma. **Predmetna analiza završena i urađena isključivo za interne potrebe Agencije.**

- **Tržište postprodajnih usluga, obuhvatajući garanciju, servisne usluge, promet i korišćenje rezervnih djelova za motorna vozila**

Agencija je u izvještajnom periodu vršila analizu uslova konkurencije na **tržištu postprodajnih usluga, obuhvatajući garanciju, servisne usluge, promet i korišćenje rezervnih djelova za motorna vozila**, na relevantnom geografskom tržištu Crne Gore za period 2014.-2019, godine. Predmetna analiza je izrazito kompleksna između ostalog i zbog velikog broja učesnika na relevantnom tržištu, kao i zbog specifičnosti istog. Agencija se u postupku prikupljanja podataka o predmetnoj analizi, a u cilju pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja obratila relevantnim državnim institucijama, kao i privatnim preduzetnicima. **Rad na predmetnoj analizi je i dalje u toku.** Agencija će i u 2019. godini nastaviti ispitivanje uslova konkurencije na navedenom tržištu.

- **Tržište uvoza, distribucije i prodaje dječje opreme na teritoriji Crne Gore**

U cilju ispitivanja stanja konkurencije na tržištu uvoza, distribucije i prodaje dječje opreme na teritoriji Crne Gore, Agencija za zaštitu konkurencije je započela aktivnosti u cilju boljeg razumijavanja odnosa na relevantom tržištu, te utvrđivanja načina funkcionisanja predmetnog tržišta. Agencija je u tom smislu preduzela aktivnosti koje se odnose na obilazak terena - maloprodajnih objekata dječje opreme na teritoriji opštine Podgorica, te je uputila rješenja kojima je naloženo određenim privrednim subjektima da dostave određene podatke i dokumentaciju.

Rad na predmetnoj analizi je i dalje u toku. Agencija će i u 2019. godini nastaviti ispitivanje uslova konkurencije na navedenom tržištu.

- **Tržište prodaje elektronskih uređaja na teritoriji Crne Gore**

Agencija je u izvještajnom periodu započela **analizu uslova konkurencije na tržištu prodaje elektronskih uređaja na teritoriji Crne Gore** sa ciljem boljeg razumijavanja odnosa na relevantom tržištu, te utvrđivanja načina funkcionisanja tržišta prodaje elektronskih uređaja na teritoriji Crne Gore. Agencija će u daljem postupku izrade analize prikupiti izjašnjenja od relevantnih privrednih subjekata na navedenom tržištu.

Rad na predmetnoj analizi je i dalje u toku. Agencija će i u 2019. godini nastaviti ispitivanje uslova konkurencije na navedenom tržištu.

- **Maloprodajno tržište distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja i tržišta distribucije paketa sportskih kanala i njihove dostupnosti kod pružalaca AVM usluga**

Agencija je u izvještajnom periodu sprovodila postupak analize uslova konkurencije na maloprodajnom tržištu distribucije audio-vizuelnih medijskih sadržaja na teritoriji Crne Gore i tržišta distribucije sportskih kanala i njihove dostupnosti kod pružalaca AVM usluga na teritoriji Crne Gore.

Prilikom izrade Analize, zahtijevana je dostava podataka i izjašnjenja od sektorskih regulatora (Agencije za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost - "EKIP", Agencije za elektronske medije - "AEM"), te od nadležnih organa. Kada je u pitanju maloprodajno tržište distribucije audio-vizuelnih medijskih (AVM) sadržaja, analiza je obuhvatila i podatke dostavljene od strane sektorskih regulatora, kao i od učesnika sa navedenog tržišta. Takođe, Agencija je analizirala distribuciju paketa sportskih kanala i njihovu dostupnosti kod pružalaca AVM usluga u Crnoj Gori, te stanje upoređivala sa državama iz regiona. **Predmetna analiza završena i urađena isključivo za interne potrebe Agencije.**

- **Tržište veleprodaje i maloprodaje šećera i jestivog suncokretovog ulja**

Agencija je u izvještajnom periodu vršila analizu uslova konkurencije na tržištu veleprodaje i maloprodaje šećera i jestivog suncokretovog ulja, odnosno analizu dostavljene dokumentacije koja je uključivana ugovore između proizvođača i veleprodavaca, veleprodavaca i maloprodavaca, fakture izdate od dobavljača i kalkulacije cijena, kao i podatke o cijenama i akcijama za ove proizvode u maloprodajnim objektima, tržišnim učesćima ovih proizvoda kod maloprodavaca.

Cilj analize je bio utvrđivanje odnosa između glavnih konkurenata na ovim tržištima, kao i odnosa u lancu proizvođača i veleprodavaca, veleprodavaca i maloprodavaca šećera i jestivog suncokretovog ulja, kretanje cijena ovih proizvoda u veleprodaji i maloprodaji kao i zastupljenost istih.

U toku analize utvrđena je zastupljenost brendova ovih proizvoda kod određenih maloprodavaca/veleprodavaca, te njihova zastupljenost na cjelokupnom tržištu Crne Gore. Izvršena je i procjene kretanja cijena predmetnih proizvoda po brendovima kod najvećih maloprodavaca/veleprodavaca. ***Predmetna analiza završena i urađena isključivo za interne potrebe Agencije.*** Međutim, Agencija će i u narednom periodu nastaviti da prati uslove konkurencije na navedenom tržištu.

- **Tržište pružanja lučkih usluga-usluge pilotaže**

Agencija je za potrebe predmeta Luka Kotor i dokazivanja **dominantnog položaja na relevantnom tržištu pružanja lučkih usluga-pilotaže, na relevantnom geografskom tržištu akvatorijuma luke Kotor -Opštine Kotor**, izvršila analizu kojom su iskazana tržišna učesća Luke Kotor i njenih konkurenata.

Za potrebe analize tržišne snage Luke Kotor i njenih najbližih potencijalnih konkurenata za pružanje usluge pilotaže u okviru akvatorijuma luke Kotor, odnosno stvarnih konkurenata u pružanju usluga pilotaže u okviru Bokokotorskog zaliva, Agencija je sprovedla analizu strukture tržišta, načina poslovanja LUKE KOTOR na jednom, odnosno drugom usko povezanom geografskom tržištu, te uslove konkurencije na oba bliska geografska tržišta za iste vrste usluge.

U toku 2017. godine Agencija je vršila analizu, te je u skladu sa izvedenim podacima i dokazima, **utvrđeno je da Luka Kotor ima dominantan položaj, sa (...) ²¹ tržišnog udjela na tržištu pružanja usluga pilotaže u akvatorijumu Luke Kotor.**

²¹ zaštićen podatak

Dodatno, u toku 2018. godine Agencija je utvrdila i dinamiku tržišnih učešća Luke Kotor i njenih konkurenata, učešća po mjesecima za period maj-novembar 2015. godine, za usluge pilotaže u akvatorijumu Luke Kotor, u odnosu na broj izvršenih pilotaža, u vrijeme vršenja povrede, kao i u periodu prije i posle izvršene povrede, pa je vidljivo da Luka Kotor ima dominantan položaj u dijelu pružanja usluga pilotaže u okviru akvatorijuma Luke Kotor, te da kada se uzme prosjek tržišno učešće je (...) ²².

10. ULOGA SUDOVA U SPROVOĐENJU ZAKONA

Postupak zaštite konkurencije je prije svega upravni postupak na planu utvrđivanja postojanja povrede konkurencije u smislu utvrđivanja zabranjenih sporazuma, zloupotrebe dominantnog položaja, kao i postupci ispitivanja ispunjenosti uslova za odobrenje koncentracija učesnika na tržištu i pojedinačnih izuzeća sporazuma od zabrane.

Ocjena zakonitosti odluka Agencije je u nadležnosti Upravnog suda, dok je kaznena politika za najteže povrede Zakona u isključivoj nadležnosti prekršajnih institucija. Predmetno rješenje je odobreno od strane Evropske Komisije i njegov opstanak svakako zavisi od stručnog usavršavanja i mjerodavnog odlučivanja nadležnog Upravnog suda, a u skladu sa pozitivnim propisima i praksom evropskih institucija.

Imajući u vidu potrebu stalnog dijaloga i razvoja svijesti učesnika na tržištu o potrebi poštovanja Zakona, Agencija je uvijek nastojala da bude podrška privrednim kretanjima u otvorenom dijalogu sa privredom. Ipak, Agencija je riješena da određene vrste najtežih povreda Zakona, koje po svom cilju i posljedicama zadiru u normalna i očekivana privredna kretanja na štetu ekonomije Crne Gore i građana direktno, zabrani i omogući kompanijama i kupcima koji usljed takvog netržišnog postupanja prekršilaca Zakona trpe štetu, da takvu štetu i nadoknade. Takvi učesnici na tržištu bi svakako morali biti i kažnjeni visokim novčanim kaznama od strane postupajućih prekršajnih organa. Agencija u okviru Zakonom predviđenih ovlašćenja, ima u nadležnosti pokretanje i vođenje postupaka, te donošenje rješenja u svakom pojedinačnom slučaju.

Ciljevi Zakona se u tom smislu mogu ostvariti isključivo potpunom i pravilnom primjenom Zakona od strane sudskih organa vlasti. Nepostupanja sudova, odnosno kašnjenja u postupanju u ovoj izuzetnoj važnoj pravnoj stvari za ekonomiju Crne Gore i građane, mogu dovesti do odugovlačenja postupaka, neefikasnosti Zakonom predviđenih preventivnih i represivnih mjera, kao i zastare za prekršajno gonjenje i kažnjavanje. U tom smislu je i potpuna primjena Zakona, kao i pravovremeno i hitno postupanje sudova, od izuzetnog značaja za pravilnu i potpunu primjenu politike zaštite konkurencije. U smislu iznijetog, uloga sudova je veoma značajna, a imajući u vidu da su na direktan način

²² zaštićen podatak

u postupak zaštite konkurencije, kao i zaštite prava učesnika na tržištu, uključeni Upravni sud, Sud za prekršaje – osnovni sudovi za prekršaje, Viši sud za prekršaje, Privredni sudovi i Vrhovni sud Crne Gore.

U odnosu na postupke zaštite konkurencije koji se vode pred sudovima u proteklom periodu se može uočiti efikasnije djelovanje sudova u rješavanju postupaka koji se odnose na zaštitu konkurencije, kao i u donošenju odluka. Navedeno se ogleda u sve većem broju izrečenih novčanih kazni u prekršajnim postupcima, kao i broju potvrđenih odluka Agencije pred Upravnim sudom CG. Shodno navedenom, a imajući u vidu ulogu sudova u postupcima zaštite konkurencije to je neophodno da Agencija nastavi da obezbjeđuje i dalju kontinuiranu obuku sudija, kroz seminare, radionice i sl.

11. KAZNENA POLITIKA ZA POVREDE ZAKONA

Kaznena politika u oblasti zaštite konkurencije je svakako od centralnog značaja za sve subjekte, odnosno učesnike na tržištu. Prepoznajući štetu koju povreda Zakona može prouzrokovati direktno za privredne subjekte, ali i sve građane, predviđene su i po prvi put značajne kazne u procentualnom iznosu od ukupno ostvarenog prihoda. Predviđene kazne od 1% do 10% ukupnog godišnjeg prihoda u finansijskoj godini koja prethodi godini kada je prekršaj učinjen su u potpunosti u skladu sa pravnom tekovinom Evropske Unije u ovoj oblasti i imaju za cilj, kako preventivnu, tako i jaku represivnu komponentu, budući da je jasno da izricanje kazne u iznosu do 10% može u velikoj mjeri ugroziti funkcionisanje i tržišnu snagu gotovo svakog učesnika, a što može imati značajne efekte i na samo tržište.

Predviđenu kaznu izriče prekršajni sud. Prekršajni sud će u postupku ocjene visine kazne svakako imati u vidu sve olakšavajuće i otežavajuće elemente koje Agencija utvrdi tokom postupka.

Evropska komisija je jasnog stava da samo postojanje zakonodavnog okvira, bez potpune i efektivne implementacije na planu kažnjavanja za povrede konkurencije, nije sistem koji bi mogao obezbijediti zatvaranje ovog poglavlja u pristupnim pregovorima.

U tom pravcu, naročita pažnja bi se morala posvetiti i radu sudskih organa, sa naglaskom na permanentnu edukaciju sudija Upravnog i prekršajnih sudova u ovoj oblasti. Nepostojanje predvidljivog i efikasnog mehanizma presuda u ovim predmetima, kao i standardizacija prakse nadležnih sudova, mogla bi ugroziti poziciju Crne Gore u pregovorima na ovom poglavlju, te pred Crnu Goru postaviti nove zahtjeve u pogledu drugačijeg regulisanja kažnjavanja i sudske kontrole odluka Agencije. Pored prekršajne kazne, Agencija je ovlašćena da u postupku prikupljanja informacija, podataka i dokumentacije sama utvrđuje periodične novčane kazne u slučaju odbijanja privrednog subjekta da učini tražene podatke i informacije dostupnim Agenciji ili dostavi netačne ili

neistinite podatke. Ista kaznena politika prisutna je u slučajevima nesprovođenja privremenih mjera, kao i u slučajevima zloupotrebe privilegovane komunikacije. Predmetni procesni penali se s tim u vezi kreću u iznosima od 500 eura do 5.000 eura za svaki dan neispunjenja naložene obaveze, a najviše do 3% ukupnog prihoda ostvarenog u finansijskoj godini koja prethodi godini u kojoj je postupak pokrenut. Predmetna kaznena politika svakako upućuje na iskrenu namjeru Crne Gore da se u potpunosti ostvare svi preduslovi za pravilno funkcionisanje i poslovanje, bez netržišnih postupanja velikih subjekata ili zloupotreba koje imaju za cilj ograničavanje tržišta i njegovu kontrolu od strane svega jednog ili nekoliko većih subjekata.

Tabela 5: Pregled procesnih kazni u periodu 2013.-2018. godine

R/B	God.	Pravno lice	Iznos novčane kazne	Novčana kazna Plaćena/neplaćena	Broj dana kažnjavanja	Br. kazni u god.
1	2013.	„Albona” d.o.o., Podgorica	500,00 €	Plaćena	1 dan	3
2		» Media Nea“ d.o.o., Podgorica	5000,00€	Plaćena	10 dana	
3		„Novosti press” d.o.o., Podgorica	5000,00€	Neplaćena	10 dana	
4	2014.	„Premia“ d.o.o., Kotor	5000,00 €	Plaćena	10 dana	4
5		»United Media« S.à.r.l, Holandija	24.000,00 €	Plaćena	48 dana	
6		“Ocean Montenegro” d.o.o, Bar	5000,00€	Plaćena	1 dan	
7		„Cabling“ d.o.o., Budva	5000,00€	Plaćena	10 dana	
8	2015.	„M-Kabl“ d.o.o., Podgorica	5000,00€	Plaćena	10 dana	18
9		„MESO PROMET“ d.o.o., Bijelo Polje	500,00 €	Plaćena	1 dan	
10		“Slavija“ d.o.o., Budva	500,00 €	Plaćena	1 dan	
11		“Akovo“ d.o.o., Bijelo Polje	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
12		“Tažex“ d.o.o., Herceg Novi	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
13		“HTP Ulcinjska rivijera“ AD, Ulcinj	500,00 €	Plaćena	1 dan	
14		„Slana“ d.o.o, Cetinje	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
15		“Vst trend“ d.o.o., Nikšić	500,00 €	Plaćena	1 dan	
16		“ICE GROUP MEGAN” doo Kotor	500,00 €	Plaćena	1 dan	
17		„BARPESCE“ d.o.o., Bar	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
18		“MORITZ” d.o.o., Tivat	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
19		„SKIPPER“ d.o.o., Podgorica	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
20		“LANGOSTINO” d.o.o., Ulcinj	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
21		„MARMIR“ d.o.o., Podgorica	500,00 €	Plaćena	1 dan	
22		“PINKO MONTENEGRO” d.o.o., Cetinje	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
23		“GREEN CENTER“ d.o.o., Bijelo Polje	500,00 €	Neplaćena	1 dan	
24		„Mivex-food“, d.o.o., Pljevlja	500,00 €	Neplaćena	1 dan	

25		»Mercator-CG« d.o.o.	500,00 €	Plaćena	1 dan	
26	2016.	–	–	–	–	0
27	2018	„Telekom Srbija“ A.D,	5000,00€	Plaćena	1 dan	

Rezultat saradnje učesnika na tržištu sa Agencijom u postupku prikupljanja informacija, podataka i dokumentacije, odražava se i na izostanak izricanja procesnih penala sa nivoa Agencije, prije svega iz razloga što je u toku 2018. godine izrečena samo jedna periodična novčana kazna. Isto ukazuje na punu posvećenost Agencije promociji koju zaštita konkurencije ima za ukupan razvoj preduzetništva, odnosno ekonomskih sloboda na crnogorskom tržištu, što će nam prvenstveno biti jedan od prioriteta u postupanjima u narednom periodu.

➤ **Pregled podnijetih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka za 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018.godinu**

Tabela br. 6 Pregled podnijetih zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka za 2014., 2015., 2016., 2017. i 2018.godinu

R/B	Broj predmeta	Postupak pred AZZK		Podnijet zahtjev sudu	Odluka suda za prekršaje	Određena kazna	Podnijet zahtjev tužilaštvu	Kontrolni zahtjev podnesen sudu	Napomena
		Zaključak o pokretanju postupka	Rješenje						
1	Br. 02-UPI-24/1-13 protiv: „Daily Press“ doo, „Jumedia Mont“ doo, „Media Nea“ d.o.o i „Pobjeda“	18.06.2013.	25.04.2014.	PODGORICA 25.04.2014.	Obustavljeni postupci zbog zastarjelosti za vođenje Rješenje PP.5027/14-20-6 od 22.01.2015; PP.5024/14-20 - 6 od 22.01.2015. i PP.5026/14-20-3 od 10.03.2015. Pobjeda –Rješenje PP.5025/14-20-od 17.06.2014.	36.428,97€ i 1.000€	30.04.2015. predlog VDT Zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv Rješenja Vijeća za prekršaje PŽP. br. 207/15-8 od 23.03.2015. i PŽP.br. 203 /15-5 od 23.03.2015.		28.04.2014. Rješenje Agencije dostavljeno VDT u cilju provjere da li u radnjama odgovornih lica ima elemenata neke od krivičnih djela, a koja se gone po službenoj dužnosti 04.12.2015. Ustavna žalba podnijeta na presude Vrhovnog suda: Kzz 7/15 i Kzz 8/15
2	Br. 02-UPI-36/1-14 „Šafran“ doo i „Obuća Minja“ doo	05.08.2014.	30.12.2014.	BAR 30.12.2014.	Rješenjem PP br.512/14-IV od 04.09.2015. Obustavljen je postupak zbog zastarjelosti za vođenje PP, zbog prevelikog obima posla suda viši sud za prekršaje PŽP. br.279/16-6 od 22.04.2016.- odbijena žalba PP-151-15-4.od 05.09.2016. Obustavljen postupak zbog zastare Viši sud za prekršaje. Viši sud za prekršaje po žalbi Agencije ukinuo je rješenje suda za prekršaje Budva - Odjeljenje u Baru PP. BR. 151/15-IV od 05.09.2016. Rješenjem PŽP.br.1249/17-6 od 15.09.2017. obustavljen je postupak zbog zastarjelosti.	Sud za prekršaje Budva-Odjeljenje u Baru donio je Rješenje kojim okrivljenom pravnom licu izriče opomenu, a odgovornom licu novčana kazna od 600 e preinačena u obustavu	16.06.2016. predlog VDT Zahtjev za zaštitu zakonitosti na Rješenje Višeg suda za prekršaje PŽP. br.279/16-6 od 22.04.2016. nije podignut – odgovor 09.08.2016. Vrhovnom državnom tužilaštvu podnijet Predlog zahtjeva za zaštitu zakonitosti. Dana 26.12.2017.godine, od strane Vrhovnog državnog tužilaštva je odbijen Predlog za podizanje Zahtjeva za	15.12.2015. Sud za prekršaje Budva – odjeljenje Bar 29.12.2016. Sud za prekršaje Budva – odjeljenje Bar	Kontrolni zahtjev odbijen Rješenjem Suda za prekršaje Budva Su. br 108/16 od 25.01.2016. Kontrolni zahtjev odbijen Rješenjem Suda za prekršaje Budva Su. IV- 4/17/7 od 16.01.2017.

							zaštitu zakonitosti.		Ustavne žalbe na rješenja Višeg suda za prekršaje PŽP br.279/16-6 od 22.04.2016.
3	Br. 02-UPI 13/1-14 "Ocean Montenegro" doo i „KONTEJNERSKI TERMINAL I GENERALNI TERETI" BAR," AD	25.03.2014.	29.12.2014.	BAR 27.01.2015 29.12.2014	PP.259/15 –I 03.10.2016. Obustavljen žalba 01.11.2016. Žalba odbačena presudom PP-259/15-I od 07.11.2016. i žalba 21.11.2016. PŽP1913/16-3 26.12.2016. odbijena žalba PP.152/15-II Obustavljen 11.01.2017. Žalba 18.01.2017. Viši sud odbio žalbu			15.12.2015. Sud za prekršaje Budva – odjeljenje Bar 29.12.2016. Sud za prekršaje Budva – odjeljenje Bar	Kontrolni zahtjev odbijen Rješenjem Suda za prekršaje Budva Su. br.108/16. od 25.01.2016. Kontrolni zahtjev odbijen Rješenjem Suda za prekršaje Budva Su. br IV6/17 od 17.01.2017 odbija se za predmet PP.br.152/15-II
4	Br.02-UPI-68/1-14 "Ledo" doo	31.12.2014.	29.10.2015. Zaključak o obustavi postupka 29.10.2015. Rješenje o prihvatanju predlož. mjera	PODGORICA 27.02.2015.	Obustavljen postupak zbog odustanka od pod. zahtjeva Rješenjem PP. br.2216/15-12 od 26.10.2015.				
5	Br.02-UPI-20/1-15 "Lovćen" osiguranje AD i "Sava Montenegro" AD	03.03.2015.	24.07.2015.	PODGORICA 24.04.2015. i 24.04.2015.	Obustavlja se postupak jer postoje okolnosti koje isključuju vođenje pp Rješenje PP. br. 4777/15-8 od 22.2.2016. i PP. br. 4776/15-8 od 22.02.2016.		04.07.2016. Predlog VDT Zahtjev za zaštitu zakonitosti na rješenja Višeg suda za prekršaje PŽP. br. 410/16-3 od 04.04.2016. i PŽP br. 412/16-6 od 22.04.2016. VDT nije podignut 08.09.2016.		Ustavne žalbe na rješenja Višeg suda za prekršaje PŽP br. 410/16-3 od 04.04.2016. i PŽP br.412/16-6 od 22.04.2016.

6	Br. 02-UPI-32/1-15 "Vodovod i kanalizacija" Budva doo	06.04.2015.	24.03.2016.	BUDVA 29.05.2015. PP. br. 596/15	PP. br. 163/17 od 20.11.2017.	"Vodovod i kanalizacija "Budva doo je kažnjen novčanom kaznom u iznosu 61.553,22 eura i odgovorno lice u iznosu od 1.000 eura			
7	Br. 02-UPI-81/1-15 "Luka Kotor" AD	21.09.2015.	Postupak u toku	KOTOR 20.10.2015.	Sud Odbacio zahtjev Rješenjem PP. br. 1451/15 od 25.03.2016.; Viši sud za prekršaje Rješenjem PŽP: br. 635/16-6 od 28.04.2016. uvažio žalbu Agencije i ukinuo prvostepeno rješenje suda za prekršaje - predmet vraćen na ponovni postupak i odlučivanje - postupak je u toku Sud za prekršaje Budva – Odjeljenje u Herceg Novom 05.04.2018. donio je Rješenje PP 1092/17-2 kojim na osnovu čl. 194 st. 1 tačke 2 okrivljene oslobađa krivice. Na navedeno Rješenje Agencija je izjavila žalbu Višem sudu za prekršaje. U predmetu pokrenutom od strane Agencije za zaštitu konkurencije, zahtjevom za pokretanje prekršajnog postupka protiv "Luka Kotor" AD - pravnog lica i izvršnog direktora, kao odgovornog lica u pravnom licu, dana 10.07.2018.g., Viši sud za prekršaje meritorno je odlučio na način što je uvažio žalbu Agencije za zaštitu konkurencije, te preinačio rješenje Suda za prekršaje i okrivljene: "Luka Kotor," Akcionarsko društvo za usluge u međunarodnom pomorskom saobraćaju Kotor, i Kusovca Vasilija iz Kotora, kao odgovornog lica u pravnom licu, za radnju činjenično opisanu u izreci pobijanog rješenja, oglasio krivim za prekršaj iz čl. 67 st. 1 tač.2 i st.2 u vezi st.1 tač.2 Zakona o zaštiti konkurencije.	"Luka Kotor," Akcionarsko društvo za usluge u međunarodnom pomorskom saobraćaju Kotor, kao pravno lice, kažnjen je novčanom kaznom u iznosu od 27.249,54 eura (dvadesetsedamhiljadadvjestacetdesetdevet i pedesetčetiri) eura; - Vasilije Kusovac, kao odgovorno lice u pravnom licu, novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 (hiljadu) eura		Podniet kontrolni zahtjev sudu Budva na Odjeljenje Kotor 26.10.2016.	

8	Br. 02-UPI-11/1-16 "Urion"doo i „Montemedicom“ doo	21.03.2016.	24.11.2016. 23.03.2018. Rješenje u izvršenju presude Upravnog suda	Podgorica 28.04.2016. i 28.04.2016.	PP. br. 3671/16-26 i PP. br. 3672/16-21 donijeto Rješenje kojim se okrivljeni oslobađaju krivice. Podnijeta žalba Višem sudu za prekršaje - postupak u toku Viši sud za prekršaje Rješenjem PŽP.br.1731/17-3 Od 28.12.2017.godine uvažio je žalbu AZZK i ukinuo rješenje Suda za prekršaje u Podgorici, predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.	„Urion“ doo kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 6.020,78 eura i odgovorno lice u iznosu od 1.000 eura			
9	Br.02-UPI-32/135- 15 "Vodovod i kanalizacija" Budva doo	06.04.2015.	24.03.2016.	BUDVA 09.11.2017. zbog neizvršenja mjere utvrđene Rješenjem Agencije 02- UPI-32/73- 15 od 24.03.2016. PP 2052/17	PP 2052/17 donijeto je Rješenje kojim se okrivljeni oglašavaju krivim.	Vodovod i kanalizacija" Budva doo kažnjen je novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura i odgovorno lice u pravnom licu 50,00 eura			
10	Br. 02-UPI-11/1-16 "Urion"doo i „Montemedicom“ doo	21.03.2016	24.11.2016.	Podgorica 28.04.2016. i 28.04.2016	PP 652/18-21 donijeto je Rješenje kojim se okrivljeni oglašavaju krivim. Na rješenje Suda za prekršaje dana 21.03.2019. godine, podnijeta je žalba Višem sudu za prekršaje CG, zbog visine kazne.	„Montemedicom“ doo kažnjen novčanom kaznom u iznosu od 1.500,00 eura i odgovorno lice u iznosu od 50,00 eura			
11	Br. 02-UPI-8/1-18 "Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Filip"	PP 785/18-31 donijeto je Rješenje kojim se okrivljeni oglašavaju krivim.	Auto škola "Filip" kažnjena je novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura i odgovorno lice u pravnom licu 500,00 eura			
12	Br. 02-UPI-8/1-18 "Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Gold"					

13	Br. 02-UPI-8/1-18 "Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Kilkas"					
14	Br. 02-UPI-8/1-18 "Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Lucky driver"					
15	Br. 02-UPI-8/1-18 " Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Tadić"					
16	Br. 02-UPI-8/1-18 " Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Zarubica Company"	PP 789/18-31 donijeto je Rješenje kojim se okrivljeni oglašavaju krivim.	Auto škola " Zarubica Company " kažnjena je novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 eura i odgovorno lice u pravnom licu 500,00 eura			
17	Br. 02-UPI-8/1-18 " Auto škole"	19.03.2018.	15.10. 2018.	Sud za prekršaje u Podgorici Odjeljenje NIKŠIĆ 30.03.2018. godine auto škola " Zeleni signal"					

12. SARADNJA SA SEKTORSKIM REGULATORIMA

Određenim zakonskim okvirima u pojedinim sektorima, uspostavljene su nadležnosti sektorskih regulatora, i to u oblasti telekomunikacija, energetike, osiguranja, bankarstva, javnih nabavki i drugim pojedinim oblastima u kojima nadležni organi imaju obavezu nadzora nad primjenom zakonskog okvira, sa ciljem obezbjeđivanja najvećeg mogućeg stepena konkurencije za dobrobit razvoja tržišta i potrošača, prije svega omogućavanjem boljeg kvaliteta usluge ili proizvoda po najnižoj mogućoj cijeni ili regulisanjem cijene usluga i roba u maksimalnom iznosu, odnosno kriterijuma i načinu pristupa infrastrukturi neophodnoj za obavljanje određene djelatnosti. Zakonom o zaštiti konkurencije, Agenciji je dodijeljeno isključivo pravo nadzora na postupcima učesnika na tržištu, ali i pojedinačnih odluka nadležnih organa i organizacija, sa ciljem obezbjeđivanja slobodne i nesmetane konkurencije. Imajući navedeno u vidu, potencijalno je moguće preklapanje nadležnosti ili neujednačene prakse regulatora i Agencije, kao posljedica primjene zakona u odnosu na specifičnu pojedinačnu situaciju.

S ciljem sprječavanja mogućih sukoba nadležnosti sektorskih regulatora i Agencije, a u skladu sa Zakonom, Agencija je u periodu od osnivanja zaključila niz protokola o saradnji sa nadležnim organima i organizacijama, u pravcu unifikacije prakse i tumačenja zakonitosti radnji učesnika na tržištu u odnosu na opšte odredbe Zakona o zaštiti konkurencije i pojedinačne objekte zaštite u sektorskom zakonodavstvu, a kojim protokolima je regulisan način i obim saradnje u pojedinačnim slučajevima. Tehničko regulisanje tržišta je isključivo u nadležnosti sektorskog regulatora, kao dijela *ex ante* regulative, dok je nadležnost i postupanje Agencije *ex post* i na planu utvrđivanja povrede ili postojanja opasnosti da će određenom radnjom učesnika na tržištu doći do povrede Zakona, odnosno narušavanja slobodne konkurencije na tržištu.

Imajući u vidu da su svi privredni sektori uključeni, te da se na iste primjenjuju odredbe Zakona o zaštiti konkurencije, Agenciji je svakako od izuzetnog značaja, u toku vođenja postupka, svaka podrška i pomoć nadležnih organa, prije svega na planu potpunog i jasnog funkcionisanja pojedinog tržišta, regulatornog okvira koji sprovodi upravo nadležni organ, kao i specifična tehnička i stručna znanja koja posjeduju ovlaštena službena lica u pojedinom regulatornom organu. Ovo iz razloga što ovlaštena službena lica i Agencija nijesu i ne mogu biti upoznata sa svim specifičnostima pojedinačnog tržišta, koje mogu uticati na utvrđivanje svih bitnih činjenica i okolnosti prije donošenja odluke o postojanju povrede konkurencije, odnosno ispunjenja uslova za odobrenje koncentracije. U tom pravcu, specifični i zahtjevni postupci, kakvi su postupci koji se pokreću i vode pred Agencijom za zaštitu konkurencije, zahtijevaju veću pažnju i potpuniju saradnju Agencije za zaštitu konkurencije i nadležnih sektorskih regulatora. Svakako, postojeći protokoli o saradnji potvrđuju takvu spremnost i tek će doprinjeti zajedničkim nastojanjima na planu obezbjeđivanja potpune i slobodne konkurencije

među učesnicima na tržištu. Takođe, iskustvo i znanje koje su ovlašćena lica Agencije u dosadašnjem radu na ovoj oblasti stekla mogu biti od značaja za rad nadležnih sektorskih regulatora u donosu na primjenu pravila zaštite konkurencije u funkcionisanju zaštite konkurencije na pojedinačno regulisanim tržištima.

13. SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA

U 2018. godini izdata su **tri (3) rješenja**, kojim je odbijen zahtjev za slobodan pristup informacijama.

14. MIŠLJENJA

Dio aktivnosti sa nivoa Agencije usmjeren je na **davanje stručnih mišljenja** koja se odnose ne samo na propise i nacрте propisa već na situacije, slučajeve i postupanja, upravo kako bi se spriječila mogućnost narušavanja konkurencije u njihovim pojedinačnim aktivnostima.

U tom smislu i sve je veći broj učesnika koji svojim podnescima traže postupanje Agencije radi zaštite njihovih interesa, odnosno zaštite konkurencije na pojedinim relevantnim tržištima.

Agencija svojim mišljenjima i izjašnjenjima **ukazuje na potrebu poštovanja načela konkurencije**, te jača svijest o zaštiti konkurencije u postupcima koji se vode i pred drugim tijelima po osnovu posebnih propisa. Na taj način Agencija, ujedno, stiče i saznanja o svim tržištima na kojima bi mogle postojati prepreke za razvoj konkurencije.

Kroz promovisanje i podsticanje unaprijeđenja zaštite konkurencije stiču se i saznanja o pojedinim tržištima na kojima postoje ili bi mogle postojati prepreke za razvoj konkurencije, odnosno ekonomskih sloboda između preduzetnika. U tom smislu, **Agencija djeluje preventivno, odnosno smanjuje mogućnost donošenja propisa koji sadrže ograničavajuće odredbe s aspekta politike zaštite konkurencije, a koja bi mogla imati direktnog uticaja na potrošače i uopšte konkurenciju na tržištu**. Ovo iz razloga što je rad Agencije poseban dakle i po tome što ne počiva samo na **ex post** pristupu već nastalih povreda Zakona, već ga obilježava i proaktivno djelovanje u cilju unaprijeđenja postojećih, kao i budućih zakonskih rješenja koja utiču ili bi mogla uticati na uspostavljanje efikasne tržišne konkurencije u pojedinoj oblasti.

Osim što mišljenjima podiže nivo svijesti i informisanosti o ulozi politike i prava konkurencije, te širi znanja o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja

prava i politike konkurencije, Agencija, dodatno, inicijativama i izvještajima koje podnosi Vladi i Skupštini Crne Gore, ministarstvima ili drugim regulatorima i institucijama, čak i izjašnjenjima prema učesnicima na tržištu, ***ukazuje na mogućnosti negativnih efekata pojedinih propisa i regulatornog okruženja na konkurenciju***, kao i pojedinih postupaka i ponašanja učesnika na tržištu.

- **Implementacija**

1. Advokat Đorđe Ivanović, podnio je Zahtjev za mišljenje u vezi postojanja moguće obaveze podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije.
2. Privredni subjekt Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić, podnijela je Zahtjev za mišljenje u vezi postojanja moguće obaveze podnošenja zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije.
3. Mišljenje Upravi za javne nabavke u odnosu na status Rudnika uglja ad Pljevlja.
4. Mišljenje na Predlog Uredbe o podsticaju direktnih investicija.
5. Mišljenje na Predlog Uredbe o načinu uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova.
6. Mišljenje na Nacrt Testa tri kriterijuma na relevantnom tržištu širokopojasnog pristupa internetu na nivou maloprodaje.

15. COMPETITION ADVOCACY (ŠIRENJE SVIJESTI)

Širenje svijesti je jedan segment aktivnosti Agencije, koje je upućena široj javnosti bez ikakve primjene prinude, te kojom se želi stvoriti svijest o ekonomskim koristima koje proizlaze djelovanjem konkurencije na tržištu. U suštini, radi se o edukaciji primjene pravila konkurencije sa ciljem razvoja i daljeg širenja kulture konkurencije. Navedeno uključuje sve učesnike na tržištu, državnu upravu, potrošače, ali i političke strukture. Dakle, stvaranje svijesti o značaju konkurencije, je usmjereno na sve društvene segmente. Ovo iz razloga što do narušavanja slobodnog konkurencije na tržištu ne dolazi samo djelovanjem učesnika, odnosno pruvrednih subjekata, već može doći i zbog djelovanja tijela državne uprave i političkih struktura. Naime, riječ je o donošenju odluka i rješenja koja nisu u skladu s propisima zaštite konkurencije ili o donošenju zakona i podzakonskih akata koji su po svom značaju antikurentni. To je često posljedica nedovoljnog poznavanja osnovnih načela i propisa o konkurenciji. Djelovanje Agencije

u ovom segmentu njene nadležnosti mora biti proaktivno. Stoga se istovremeno koriste različiti oblici djelovanja. To mogu biti stručni seminari, konferencije, okrugli stolovi i tematska predavanja, ali i manje direktni ali jednako važni načini kao što su javno objavljivanje odluka Agencije, saopštenja, konferencije za štampu i sl. Naime, pojedini učesnici na tržištu i određene interesne grupe koji su prisutni na tržištu, navikli su na plansko djelovanje i nesporni za razvoj konkurencije, te snažnim lobiranjem (ali i drugim sredstvima) nastoje da po svaku cijenu zadrže svoje dosadašnji, jak položaj na tržištu i privilegije koje tim položajem uživaju. Cilj, je da se kroz širenje kulture konkurencije unaprijed spriječi ovakav način djelovanja učesnika na tržištu, koji dovodi do daljih posljedica sprječavanja, ograničavanja i narušavanja konkurencije na tržištu.

Agencija je u periodu od osnivanja do danas kontinuirano sprovodila aktivnosti o značaju zaštite konkurencije, a u cilju efikasnijeg sprovođenja zakona, ujednačavanja prakse u postupanju i podizanja stepena predvidivosti u radu.

Pored uloge Agencije u sprovođenju propisa o zaštiti konkurencije, jednako je važna i uloga vezana za aktivnu promociju prava i politike zaštite konkurencije, a u cilju stvaranja i širenja kulture zaštite konkurencije kod svih aktera. Radi se o širokom spektru aktivnosti koje Agencija sprovodi u cilju promocije kulture zaštite konkurencije, kao i podizanja svijesti o efektima zaštite konkurencije na rast konkurentnosti nacionalne privrede i interese potrošača. To se naročito odnosi na doprinos Agencije stvaranju i usklađenosti zakonodavnog okvira Crne Gore. Agencija je aktivno učestvovala u svim aktivnostima koje su usmjerene na širenje svijesti o potrebi zaštite konkurencije, kao i aktivnom razumijevanju i angažovanju svih koji imaju direktnog i/ili indirektnog uticaja na ovom planu.

Agencija u tom smislu prepoznaje potrebu saradnje sa regulatorima u oblasti telekomunikacija, energetike i finansijskih usluga. Sa svim predmetnim regulatorima Agencija ima potpisane protokole o saradnji sa ciljem utvrđivanja i usklađivanja zajedničkih aktivnosti, a u pravcu spriječavanja radnji i akata koji za posljedicu mogu imati narušene ekonomske slobode na pojedinim relevantnim tržištima. U tom pravcu, neophodno je da saradnja Agencije i sektorskih regulatora bude konzistentna i kontinuirana, kako bi obezbijedila i najbolje rezultate. Ovo se prije svega odnosi i na postupak regulisanja tržišta zakonskim i podzakonskim aktima, u slučaju kada isti imaju za cilj ili posljedicu spriječavanje, ograničavanje ili narušavanje konkurencije, ali isto tako i u radu nadležnih regulatornih tijela, komunikaciji i suorganizaciji funkcionisanja tržišta sa privrednim subjektima koji posluju na tom tržištu. Kontinuitet u razmjeni iskustva, uzajamne podrške i pomoći u radu svakako može imati samo pozitivne efekte i na stvaranje privrednog ambijenta, gdje se kompanije osjećaju sigurno da će njihova inovativnost, rad i ulaganja zaista imati efekta na povećanje njihovog profita i gdje regulativa neće koristiti zaštitu poslovnih interesa samo određenih učesnika na tržištu.

U cilju širenja kulture konkurencije Agencija obezbjeđuje kontinuiranu edukaciji sudija Upravnog i Vrhovnog suda, privrednih i prekršajnih sudova, a u okviru zajedničkih aktivnosti sa EU projektom, imajući u vidu izuzetan značaj pravosudnih institucija na planu boljeg i efikasnijeg sagledavanja ekonomsko-pravnih instituta politike zaštite konkurencije i pravne sigurnosti za građane i kompanije, kao i njihovu izuzetnu ulogu u dosljednom i punom sprovođenju politike konkurencije, a naročito u odnosu na zakonom utvrđenu kaznenu politiku.

U narednom periodu aktivnosti Agencije će se usmjeriti na dodatni napor i za tzv. *competition advocacy*, odnosno približavanja pravila konkurencije i njihovog značaja privrednim subjektima. S tim u vezi, Agencija će i dalje u velikoj mjeri podizati nivo svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava zaštite konkurencije na tržištu, širiti znanja o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike zaštite konkurencije izdavanjem mišljenja koje upućuje učesnicima na tržištu, sektorskim regulatorima i nadležnim institucijama, ukazujući na mogućnosti negativnih uticaja propisa i regulatornog okruženja na zaštitu konkurencije, kao i pojedinih postupaka i ponašanja učesnika na tržištu. Razvojem prava i politike konkurencije, te razvojem svijesti o važnosti primjene propisa o zaštiti konkurencije na tržištu, sve veći obim poslova Agencije obuhvata i davanje stručnih mišljenja, koja se odnose ne samo na propise i nacрте propisa, već na situacije, slučajeve i postupanja, upravo kako bi se spriječila mogućnost narušavanja konkurencije. Takođe, u tom smislu i sve veći broj učesnika na tržištu u svojim podnescima zahtijeva i postupanja Agencije u cilju zaštite konkurencije. Iako je riječ o zahtjevima na osnovu kojih Agencija ne pokreće postupke utvrđivanja narušavanja konkurencije, kao tijelo nadležno za zaštitu konkurencije, Agencija svojim mišljenjima i izjašnjenjima upravo ukazuje na potrebu poštovanja načela zaštite konkurencije, te jača svijest o zaštiti konkurencije. Na taj način Agencija, ujedno, stiče i saznanja o tržištima na kojima postoje moguće prepreke za pristup, kao i drugim mogućim slučajevima spriječavanja, ograničavanja ili narušavanja konkurencije. Dokaz za navedeno je sve veći priliv podnijetih inicijativa za ispitivanje povreda konkurencije dostavljenih od strane velikog broja učesnika na tržištu, kao i veći broj izjašnjenja Agencije koja se odnose na propise i nacрте propisa koji se podnose Agenciji u mnogo većem broju u odnosu na prethodni vremenski period.

• *Implementacija*

Agencija je, tokom 2018. godine, aktivno učestvovala u svim aktivnostima koje su usmjerene na **širenje svijesti o potrebi zaštite konkurencije**, kao i aktivnom razumijevanju i angažovanju svih koji imaju direktnog i /ili indirektnog uticaja na ovom planu, te je od strane Agencije izdato **jedno (1)** mišljenje kroz *competition advocacy* od strane Agencije kojim se ukazalo na potrebu izmjene te usklađivanja propisa sa pravilima zaštite konkurencije, i to na tržištu:

- pružanja usluga odvoženja i deponovanja komunalnog otpada na teritoriji Crne Gore , **kojim je Agencija dala određene sugestije Skupštini opštine Budva, kao i vršiocu komunalne djelatnosti na teritoriji ove opštine tj. doo "Komunalno Budva", kojim će se omogućiti da na adekvatan način utvrde uslove na predmetnom tržištu pružanja usluge i stvaranje efikasnije konkurencije po parametru cijene, kvaliteta i sigurnosti pružanja usluga, a sa ciljem utvrđivanja osnova postojeće poslovne prakse javno-komunalnih subjekata, te efekata odluka nadležnih institucija na druge privredne subjekte.**

16. JAVNOST RADA AGENCIJE

U nadležnosti Agencije je obaveza obavljanja djelatnosti na transparentan način, omogućavajući učesnicima na tržištu uvid u praksu Agencije u postupcima koji se sprovode po službenoj dužnosti, po zahtjevu stranaka i zainteresovanih lica. U tom smislu, Agencija je u proteklom periodu u svemu poštovala odredbe Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o slobodnom pristupu informacijama u svim sprovedenim postupcima. Strankama, medijima i zainteresovanim trećim licima omogućen je uvid u postupak i dokumentaciju u spisima Agencije, osim u slučaju u kojem je Agencija, postupajući po obrazloženim zahtjevima stranaka u postupku, odredila mjeru zaštite izvora i sadržaja podataka. U skladu sa zakonskom obavezom, Agencija objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" i na svojoj internet stranici osnovne podatke iz zahtjeva za izdavanje odobrenja sprovođenja koncentracije, rješenja o pokretanju postupaka radi utvrđivanja povrede konkurencije, dispozitive rješenja u slučajevima utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja, Godišnji izvještaj o radu, Tarifnik o visini naknada koje se plaćaju u postupku pred Agencijom, kao i izvještaje o izvršenim sektorskim analizama. Osim obavještenja o svim aktuelnostima iz djelokruga rada ove institucije, na internet stranici Agencije dostupno je i Obavještenje o načinu podnošenja i sadržini inicijative, odnosno informacije za ispitivanje povrede konkurencije pred Agencijom. Takođe, način podnošenja zahtjeva koji se dostavlja Agenciji prema ,Obavještenju o zaštiti povjerljivih poslovnih podataka u postupku, je dostupno na internet stranici, kao i informacija o postupanjima po nalogu Agencije. EK je takođe u okviru projekata poboljšanja politike konkurencije u Crnoj Gori sprovodila aktivnosti na planu širenja svijesti o potrebi unaprijeđenja saznanja o zakonskim rješenjima i uporednoj pravnoj praksi. Predmetne aktivnosti su imale za cilj promociju rada Agencije i njenih nadležnosti predstavnicima medija, pravosudnih institucija i privrednicima. Sve navedene aktivnosti su imale za cilj otvoren i transparentan rad Agencije prema svim zainteresovanim stranama, te poštovanje interesa stranaka u najvećoj mjeri, a u pravcu brzog i potpunog okončanja upravnog postupka. Javnost rada Agencije će se poboljšati i izradom Strategije komunikacije Agencije.

Agencija je aktivno sudjelovala u svim aktivnostima koje su usmjerene na širenje svijesti o potrebi zaštite konkurencije, kao i aktivnom razumijevanju i angažovanju svih koji imaju direktnog i /ili indirektnog uticaja na ovom planu. U komunikaciji sa medijima, prisutan je visok stepen transparentnosti, a sa ciljem upoznavanja javnosti sa pokrenutim postupcima, kao i postupcima koji su okončani, na osnovu kojih kompanije i građani mogu biti u prilici da se upoznaju i utvrde nadležnosti i postupanja Agencije. Cilj je da se učesnici na tržištu upoznaju sa osnovama zakonodavnih rješenja na snazi, te nadležnostima i postupanjima Agencije. Takođe, nastojali smo dati odgovore na sva pitanja koja bi trebala pomoći privrednicima na bolje razumijevanje prava i politike konkurencije, kako ne bi dolazilo do pokretanja postupaka i eventualnog kažnjavanja zbog postupanja suprotnih propisima o zaštiti konkurencije.

17. MEĐUNARODNA SARADNJA

Međunarodna saradnja Agencije na području zaštite konkurencije **obuhvata aktivnosti sa međunarodnim organizacijama za zaštitu konkurencije, drugim međunarodnim organizacijama i tijelima, kao i usku saradnju sa Evropskom komisijom.** Agencija je aktivna i u okviru drugih foruma/platformi za saradnju tijela za zaštitu konkurencije pod nadzorom OECD-a, UNCTAD-a i EU, kao i međunarodne mreže tijela za zaštitu konkurencije (ICN).

Saradnja je ostvarena i na bilateralnoj osnovi, sa tijelima za zaštitu konkurencije pojedinih zemalja članica EU, te zemalja regiona.

Agencija je aktivna na polju saradnje sa inostranim agencijama i drugim tijelima nadležnim za područje zaštite konkurencije, međunarodnim organizacijama i institucijama, kao što su UNCTAD, OECD, Energy Community, EBRD i dr. S tim u vezi, organizuje se i podstiče učešće zaposlenih na međunarodnim seminarima, konferencijama i radnim skupovima na temu prava i politike zaštite konkurencije.

17.1. Multilateralna saradnja

17.1.1. ICN - Međunarodna mreža tijela za zaštitu konkurencije

Agencija je članica **ICN** - International Competition Network od 2007. godine. Saradnja u okviru ove mreže nastavila se i tokom izvještajnog perioda.

ICN je međunarodno tijelo isključivo posvećeno sprovođenju Zakona, čiji su članovi nacionalna i multinacionalna tijela za zaštitu konkurencije. ICN organizuje godišnje konferencije i radionice, kojim se želi pružiti prilika da se razgovara o projektima radnih grupa, oformljenih između članova ICN-a, kao i njihovom sprovođenju. Kada ICN

dostigne konsenzus o preporukama, ili „najboljim praksama“ koje proizilaze iz projekta, onda je na samim tijelima za zaštitu konkurencije da individualno odluče da li i kako da primijene usvojene preporuke, samostalno, bilateralnim ili multilateralnim sporazumima, prema potrebi.

Agencija je i pored ograničenih resursa kada su kapaciteti i budžetska sredstva u pitanju, nastojala da obezbijedi učešće u aktivnostima ICN-a, te je, iako u nemogućnosti iz gore navedenih razloga da pohađa/prisustvuje prestižnim konferencijama i radionicama organizovanim od strane ovog tijela, uredno dostavljala odgovore na upitnike ICN-a.

17.1.2. RCC: OECD-GVH

Agencija je aktivna u projektima ***Regionalnog centra za konkurenciju u Budimpešti (RCC)***, koji predstavlja partnerski projekat Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD-a) i mađarskog tijela za zaštitu konkurencije (GVH), s ciljem pružanja pomoći u jačanju kapaciteta i sprovođenju politike zaštite konkurencije u regionima istočne, jugoistočne i centralne Evrope, kroz organizovanje radionica za predstavnike tijela za zaštitu konkurencije.

Predstavnici Agencije prisustvovali su u periodu od 5. do 9. marta 2018. godine Seminaru na temu „*Cartel detection Tools*“ (Alati za otkrivanje kartela) organizovanom od strane RCC-a (OECD-GVH) u Budimpešti. U toku seminara, održana su predavanja od strane eksperata iz Mađarske, Njemačke, Engleske i Litvanije. Takođe, Seminar je ostavio prostora i za aktivne diskusije u manjim radnim grupama kroz hipotetičke slučajeve, te razmijena iskustva učesnika iz drugih zemalja kada je u pitanju navedena tema, odnosno prakse u postupcima kartela, razmjene iskustava kada je u pitanju sprovođenje neposrednih nenajavljenih uvida, odnosno inspekcija na licu mjesta.

Seminar na temu „*Osnovni koncepti i procedure za zaposlene u mlađim institucijama*“ (Introductory Level Seminar-Basic Concepts and Procedures for Young Authority Staff“) organizovanom od strane RCC-a u Budimpešti, u periodu od 14. do 19. maja 2018. godine. Tokom seminara održavana su predavanja od strane eksperata iz Mađarske, Njemačke, USA i Belgije, na teme definisanja relevantnog tržišta, kontrola koncentracija, zabranjenih sporazuma, zloupotrebe dominantnog položaja, kao i međunarodne saradnje kada su u pitanju slični predmeti.

17.1.3. Evropska Energetska Zajednica (EEZ)

Agencija je potpisnica Ugovora o osnivanju EEZ mreže, zaključenog između tijela za zaštitu konkurencije regiona i *Sekretarijata Evropske Energetske Zajednice*, 23.11.2012.godine, u Beču. EEZ je usmjerena na investicije, ekonomski razvoj, sigurnost snadbijevanja energijom i socijalnu stabilnost i predstavlja prvi institucionalni projekat

pokrenut od strane zemalja jugoistočne Evrope koje nijesu članice Evropske unije. Svrha EEZ mreže tijela za zaštitu konkurencije je da pruži doprinos koherentnoj i dosljednoj primjeni i sprovođenju pravnih tekovina koje se odnose na zaštitu konkurencije u sektorima struje, gasa i nafte, unutar zemalja potpisnica i na regionalnim tržištima. Koherentna i dosljedna primjena i sprovođenje pravila konkurencije Evropske unije će pomoći otvaranje tržišta, unaprijeđenje zaštite potrošača i podsticanje investicija u regionu. EEZ mreža tijela za zaštitu konkurencije služi kao platforma za promovisanje saradnje, razmjene iskustava i razvijanje najbolje prakse u pogledu politike zaštite konkurencije.

Agencija je tokom izvještajnog perioda redovno popunjavala upitnike EEZ i dostavljala odgovore na iste Sekretarijatu EEZ.

Predstavnici Agencije su u periodu od 06. do 08. decmbara 2018. godine prisustvovali sastanku u EEZ u Beču na temu „Konkurencija u energetsom sektoru“.

U decembru 2018. godine, od strane Ministarstva ekonomije formirana je radna grupa za Izmjene Ugovora o Energetskoj Zajednici, gdje su predstavnici Agencije dali doprinos vezan za izmjene člana 18 UEZ koji se odnosi na oblast konkurencije.

17.1.4. SCF – Forum o konkurenciji u Sofiji

Jačanje bilateralne saradnje sa bugarskom Komisijom za zaštitu konkurencije, ostvareno je kroz **potpisivanje Memoranduma o razumijevanju i saradnji**. Aktivnosti Agencije na polju multilateralne saradnje ogledale su se kroz članstvo u Forumu o konkurenciji u Sofiji – **“Sofia Competition Forum”**, zajedničke inicijative bugarske Komisije za zaštitu konkurencije i Konferencije UN za trgovinu i razvoj (UNCTAD).

Agencija i njeni zaposleni uzimaju aktivno učešće u specijalnim projektima Foruma o konkurenciji u Sofiji kroz, između ostalog, popunjavanje upitnika o različitim temama iz oblasti konkurencije na osnovu kojih se izrađuju komparativne studije, kao i učešćem u prezentacijama rezultata tih studija na sastancima *Sofia Competition Forum-a*.

17.1.5. Nadzor saobraćaja jugoistočne Evrope (SEETO)

Agencija za zaštitu konkurencije dio je i učestvuje u radu *Radne grupe za željeznički i intermodalni transport*, u okviru **SEETO** - Nadzor saobraćaja jugoistočne Evrope, regionalne organizacije transporta, osnovane *Memorandumom o razumijevanju za razvoj Osnovne regionalne transportne mreže*, potpisanom 11.06.2004.godine, od strane vlada Albanije, Bosne i Hercegovine, bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Crne Gore, Srbije i Misije UN-a na Kosovu i Evropske komisije.

17.1.6. UNCTAD Diskusiona grupa za međunarodnu saradnju

Agencija je, na dobrovoljnoj osnovi, članica Diskusione grupe za međunarodnu saradnju (*Discussion Group on International Cooperation*) UNCTAD-a (Konferencije UN za trgovinu i razvoj), koja broji preko 30 članova, uključujući organe za zaštitu konkurencije, međunarodne organizacije i razvojne partnere, koji su geografski zastupljeni u različitim regionima i podregionima širom svijeta.

U oktobru 2018. godine, održan je prvi online sastanak, na kome su aktivno učešće uzeli predstavnici Argentine, El Salvadora, Njemačke, Mađarske, Indije, Italije, Japana, Mexika, Rusije, Južne Afrike, Švajcarke i Velike Britanije. Sastanak je imao i posmatrača koji je bio iz DG COMP-a. Na konferencijskom pozivu, raspravljalo se o sledećih 5 stavki: (1) Uvodna sjednica Grupe: mandat, svrha, očekivani rezultati; (2) Definisanje metoda rada Grupe; (3) Konsultacije za dogovor oko prve teme koja će biti predstavljena na narednom konferencijskom pozivu u januaru 2019. godine; (4) Konsultacije za održavanje regionalnih sastanaka sa drugim planiranim aktivnosti; i (5) Ostalo poslovanje. Zapisnik sa održanog sastanka je proslijeđen svim članica Diskusione grupe.

17.1.7. Bilateralna saradnja

Na polju bilateralne saradnje, Agencija je nastavila uspješnu saradnju sa tijelima za zaštitu konkurencije iz regiona, kao i iz zemalja članica EU. Agencija ima sklopljene memorandume o razumijevanju i saradnji sa tijelima za zaštitu konkurencije Bugarske, Austrije, Republike Srbije i Hrvatske. U narednom periodu, aktivnosti će biti usmjerene na potpisivanje memoranduma o razumijevanju i saradnji sa tijelima za zaštitu konkurencije iz regiona, kao i zemalja članica EU.

Predstavnici Agencije prisustvovali su konferenciji „*Danu konkurencije*“ Komisije za zaštitu konkurencije Republike Srbije.

17.1.8. Ostali sastanci/susreti na bilateralnom nivou

U periodu od 11. do 13. maja 2018. godine predstavnici Agencije prisustvovali su seminaru na temu „*Borba protiv kartela i namještanja javnih nabavki u Japanu-trenutni i budući izazovi*“, u organizaciji japanske ambasade u Srbiji i Japanske Agencije za zaštitu konkurencije (JFTC). Predavanja na seminaru su bila na temu postupka istrage i Leniency programa, karteli i usklađene prakse, kao i slučajevi namještanja javnih nabavki (bid rigging) u Japanu.

U Skoplju je održan sastanak 17. i 18. jula 2018. godine, koji se odnosio na *pitanjima konkurencije i državne pomoći u CEFTA regionu*. Teme sastanka bile su u skladu sa odredbama CEFTA Sporazuma i Konsolidovanim višegodišnjim akcionim planom (MAP) za regionalno ekonomsko područje. Kao poseban cilj sastanka diskutovano je o

administrativnoj saradnji između nadležnih organa za konkurenciju i državne pomoći, u skladu sa vremenskim okvirom CEFTA i MAP-a. Na sastanku donijeti su zaključci od kojih se jedan odnosio na osnivanje tijela u okviru CEFTA struktura za nadgledanje CEFTA članova za oblast konkurencije i državne pomoći. Predstavnici Agencije podržali osnivanje CEFTA Komiteta za konkurenciju i državnu pomoć.

17.2. Ostalo / Upitnici

Predstavnica Agencije je 23.oktobra 2018. godine prisustvovala *Pododboru za industriju, trgovinu, carine i poreze, tačka dnevnoeg reda 3.5. REA MAP implementacija stanja trgovine* (implementation of the trade-pillar-state of play);

Od septembra 2018. godine predstavnica Agencije je član radne grupe RIRA (*Regionalna investiciona reforma agende*), čije su obaveze dostavljanje podataka i informacija iz oblasti konkurencije;

Predstavnica Agencije je član radne grupe *Strategija jugoistočne evrope 2020* (SEE 2020), čija je obaveza kontinuirano dostavljanje podataka i informacija;

Agencija aktivno učestvuje u radu međunarodnih platformi i organizacija i kada je u pitanju dostavljanje relevantnih informacija, te je u izvještajnom periodu popunjavala upitnike za potrebe izrade *Handbook of Competition Enforcement Agencies* - Priručnika o tijelima za zaštitu konkurencije (iz cijelog svijeta) za 2018. godinu i *Handbook of Competition Economics* – Priručnika za ekonomiju u konkurenciji za 2018.godinu *Global Competition Review*-a (GCR-a), koji predstavlja vodeći svjetski časopis iz oblasti konkurencije, kao i upitnike za potrebe projekata UNCTAD-a, OECD-a i CEFTA-e.

Agencija je u izvještajnom periodu popunjavala upitnik za potrebe izdanja pod nazivom „*FOCUS ON COMPETITION 2018*“, Advokatske kancelarije „Karanović&Nikolić“, koji obuhvata zakonodavni okvir i praksu tijela za zaštitu konkurencije u regionu.

17.3. Obuke

Službenik Agencije pohađao je u Japanu Obuku na temu „*Pravo i politika zaštite konkurencije*“ („*Competition Law and Policy - laying the foundation for investment promotion*“), organizovanu od strane JICA (japanska agencija za međunarodnu saradnju) u saradnji sa JFTC (tijelom za zaštitu konkurencije Japana).

Obuka je imala za cilj da doprinese efikasnom sprovođenju Zakona, razmatranju postojećih, te izradi novih propisa iz ove oblasti, pružajući mogućnost za sticanje znanja

o politici i propisima o zaštiti konkurencije na snazi u Japanu. Plan usavršavanja obuhvatio je teorijska unaprijeđenja i praktičnu primjenu prava i politike zaštite konkurencije.

Očekuje se da znanje stečeno na Obuci doprinese razvoju, odnosno daljem unaprijeđenju prava i politike konkurencije zemalja učesnica.

Kroz rad u manjim grupama, polaznici su riješavali više hipotetičkih slučajeva i imali priliku da aktivno učestvuju u svim diskusijama. Takođe, prilika za učesnike obuke da kroz iskustva i preporuke od strane iskusnih stručnjaka iz japanskog tijela za zaštitu konkurencije (JFTC) unaprijede svoje profesionalna znanja.

Ovo je treća godina zaredom da zaposleni Agencije pohađaju JICA obuku na ovu temu, koja se pokazala od izuzetnog značaja i doprinosa za relativno mladu Agenciju, između ostalog i sa aspekta upoznavanja sa organizacijom i načinom rada JFTC-ja. U programu usavršavanja je učestvovalo 8 predstavnika tijela za zaštitu konkurencije iz različitih zemalja. JICA organizuje ovu vrstu seminara od 1994. godine.

U saradnji sa Komisijom za zaštitu konkurencije Srbije, u periodu od 09-14. decembra 2018. godine, za potrebe izrade sektorskih analiza, vršena je obuka jednog (1) službenika Agencije. Projekat je podržan i finansiran od strane **EBRD/IDLO** a u sklopu projekta „Jačanja kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije“.

17.4. Stručno usavršavanje kroz učešće na međunarodnim skupovima

U cilju praćenja tokova i razvoja, kao i aktuelnosti vezanih za pravo i politiku konkurencije na širem, globalnom nivou, a sa namjerom jačanja kapaciteta i razvoja svojih ograničenih ljudskih resursa, Agencija je nastojala da, kao i prethodnih godina, učestvuje na svim važnijim seminarima, radionicama, konferencijama i ostalim skupovima.

Kako je navedeno, i pored ograničenih kapaciteta, Agencija nastoji da učestvuje u radu nekoliko međunarodnih platformi/foruma, od kojih neki organizuju radionice/sastanke/seminare na godišnjem, polugodišnjem ili kvartalnom nivou, te zaposleni prisustvuju predavanjima eksperata, aktivno učestvuju u radionicama i sastancima, razmjenjujući ili prezentirajući svoja iskustva.

17.5. STO - Pregled trgovinskih politika

Zaposlena Agencije članica je ***Radne grupe za sprovođenje procesa pregleda trgovinskih politika, praćenje i implementaciju pravne tekovine STO i obaveza preuzetih članstvom u STO***, obrazovane Rješenjem u skladu sa Zaključkom Vlade iz 2017. godine.

Pregled trgovinskih politika se priprema u formi dva izvještaja, i to *Izvještaja STO Sekretarijata* i *Izvještaja Vlade*, te je zaposlena Agencije imale aktivno učešće u radu ove Radne grupe kada je u pitanju oblast prava i politike konkurencije što je uključivalo učešće na sastancima i pripremu odgovora na pitanja Misije STO za potrebe izrade Izvještaja STO Sekretarijata, kao i učestvovanje u izradi Izvještaja Vlade u dijelu koji se odnosi na zaštitu konkurencije.

Predstavnica Agencije bila je član Misije i prisutvovala je na prvom pregledu trgovinskih politika u Ženevi u periodu od 10. do 14. aprila 2018. godine.

18. SARADNJA SA EVROPSKOM UNIJOM – POMOĆ I PODRŠKA AGENCIJI, PROCES PRISTUPANJA I MONITORING EU

Agencija je, u saradnji sa Evropskom Delegacijom u Crnoj Gori i Evropskom komisijom, gdje su nosioci podrške Direktorat za proširenje i Direktorat za konkurenciju, u prethodnih pet (5) godina uspjela da obezbijedi podršku razvoju regulatornog okvira, unaprijeđenja svijesti opšte i stručne javnosti i zaposlenih u Agenciji. Predmetno je omogućeno aktivnim učešćem zaposlenih u Agenciji na planu razvoja projektnih zadataka i zahtjeva prema Evropskoj komisiji, a u cilju daljeg unaprijeđenja rada ove institucije.

Agencija ima intenzivnu saradnju sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, kroz redovno dostavljanje izvještaja o aktivnostima u pogledu zakonodavnog napretka, implementacije, administrativnih kapaciteta, međunarodne saradnje, te ostalih aktivnosti.

U cilju daljih aktivnosti na ovom planu, u junu 2018. godine u Briselu održan je *Sastanak Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju* i istom su prisustvovali predstavnici Agencije, gdje su izvijestili predstavnike Evropske komisije o realizovanim aktivnostima u dijelu nadležnosti Agencije u periodu od prethodnog sastanka Pododbora koji je održan u 2017. godini.

Agencija je izvijestila o zakonodavnim razvojem, planiranim promjenama, kada je u pitanju integrisanje državne pomoći u Agenciju za zaštitu konkurencije (AZZK), o slučajevima koncentracija i zloupotrebe dominantnog položaja, prekršajnih postupaka i po službenoj dužnosti ispitivanja u različitim sektorima privrede, kao što su telekomunikacije i lučke usluge. Agencija je informisala o sprovedenim sektorskim analizama, širenju kulture konkurencije (competiton advocacy), izdatim mišljenjima i mjerama za izgradnju institucionalnih kapaciteta. EC je pozdravila usvajanje Izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije u februaru 2018. godine, uglavnom proširujući nadležnost Agencije za zaštitu konkurencije (AZZK) kako bi uključila državnu pomoć.

U dijelu državne pomoći, Crna Gora je obavijestila o zakonodavnom razvoju, odlukama organa državne pomoći, administrativnim kapacitetima i izgradnji kapaciteta. Komisija je pozdravila usvajanje novog Zakona o kontroli državne pomoći u februaru 2018. godine. Evropska komisija je naglasila potrebu da novi organ državne pomoći uspostavi evidenciju (broj izvršenja) i EK je interesovalo smanjenje evidencija o izvršenju u prethodnom periodu.

18.1. PROJEKTI POMOĆI EVROPSKE UNIJE

18.1.1. EUIF (Instrument za evropsku integraciju) akcija “Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije”-Twinin Light Projekat

Upravni odbor Instrumenta za evropsku integraciju odobrio je predloženu akciju Agencije **„Jačanje institucionalnih i tehničkih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije”**, koja za cilj ima jačanje kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije za odgovarajuću primjenu Zakona.

Projekat je počeo 12.11.2018. godine u trajanju od 8 mjeseci. Opšti cilj projekta je jačanje kapaciteta Agencije u dijelu primjene Zakona o zaštiti konkurencije.

Aktivnosti u okviru ovog projekta obuhvataju organizovanje radionica, predavanja, stručne/tehničke pomoći u dijelu rada na predmetima povrede konkurencije i koncentracija, sprovođenja ekonomskih analiza, kao i neposrednih nenajavljenih uvida, a imaće za cilj jačanje kapaciteta za rad na predmetima i sprovođenje složenih istraga tržišta i ekonomskih analiza, uz prihvatanje i usvajanje najbolje prakse u EU.

18.1.2. EUIF (Instrument za evropsku integraciju) akcija „Podrška u jačanju istražnih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije u sprovođenju nenajavljenih inspekcija na licu mjesta“

Upravni odbor Instrumenta za evropsku integraciju *odobrio nabavku forenzičke opreme, koja obuhvata softver i licencu*, predloženu od strane Agencije za zaštitu konkurencije **„Podrška u jačanju istražnih kapaciteta Agencije za zaštitu konkurencije u sprovođenju nenajavljenih inspekcija na licu mjesta“**, a koja za cilja ima jačanje istražnih kapaciteta Agencije kada je u pitanju adekvatno sprovođenje Zakona o zaštiti konkurencije, naročito u sprovođenju nenajavljenih inspekcija na licu mjesta. Kroz Twinig light projekat experti iz Hrvatske Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja su zaposlenima u Agenciji za zaštitu konkurencije prezentovali osnove za upotrebu forenzičke opreme.

18.2. EBRD – tehnička saradnja: „Projekat jačanja kapaciteta za Agenciju za zaštitu konkurencije“

Agenciji je od strane EBRD-a odobren projekat tehničke pomoći. U prethodnom periodu Agencija je već imala priliku da uspješno sarađuje sa EBRD-om kada su u pitanju obuke zaposlenih i pružanje tehničke pomoći, a čiji je cilj bio jačanje kapaciteta zaposlenih u Agenciji, kroz predavanja i vježbe sprovedene od strane angažovanih eksperata, na teme koje se odnose na kontrolu koncentracija.

Oblasti pomoći od strane EBRD, kada je u pitanju Projekat jačanja kapaciteta za Agenciju čije su aktivnosti sprovedjene tokom 2018. godine, a dio aktivnosti se planira za 2019.godinu, a koji se implementiraju od strane IDLO (*Međunarodna organizacija za razvoj prava*), su:

- obuka za zaposlene Agencije koji rade na predmetima, kada su u pitanju predmeti povrede konkurencije i koncentracija, konkretno na teme *„Zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja i koncentracija“*;
- uvođenje ekonometrijskog softvera za analizu predmeta zaštite konkurencije i obuka za rad na istom;
- obuka sudija Upravnog, Prekršajnog i Višeg suda za prekršaje, koja je bila podijeljena u tri seminara u periodu od septembra do decembra 2018. godine;
- aktivnosti na podizanju nivoa informisanosti javnosti o pravilima konkurencije među preduzećima, što će, između ostalog uključiti izradu komunikacione strategije Agencije koja će se nastaviti i u toku 2019. godine, kao i organizovanje informativnih sesija za članove Privredne komore.

18.3. Program ujedinjenih nacija za razvoj (United Nations Development-UNDP)

U okviru projekta „Jačanje kapaciteta za ubrzanje procesa pregovora sa Evropskom unijom“, koji je finansiran od strane Ministarstva vanjskih poslova Norveške, a koji sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (**UNDP**) u Crnoj Gori u saradnji sa Kancelarijom za evropske poslove i Generalnim sekretarijatom Vlade Crne Gore, za potrebe unapređenja pregovara angažovana su tri eksperta koji obavljaju poslove od značaja u Pregovaračkom poglavlju 8 – Konkurencija. Jedan ekspert angažovan je za podršku u oblasti politike konkurencije koji pruža pravnu podršku u procesuiranju slučajeva narušavanja politike konkurencije, dok su dva eksperta angažovana za pružanje ekspertske podrške u oblasti kontrole državne pomoći i pružaju pomoć u analiziranju i predlaganju rješenja za konkretne slučajeve državne pomoći.

18.4. IPA 2014 Instrument za pretpristupnu podršku za godišnji akcioni plan za 2014. godinu (CAP 2014)

U septembru 2018. godine potpisan je Ugovor o realizaciji projekta „Unaprijeđenje i jačanje institucionalnog i pravnog okvira u oblasti državne pomoći i javnih nabavki“, koji je predviđen programom IPA 2014 - 2020. godine.

Sveobuhvatni cilj projekta je povećanje efikasnosti, efektivnosti i transparentnosti menadžmenta u javnim finansijama Crne Gore u skladu sa EU standardima, odnosno poboljšanje pravnog i operativnog okruženja u oblasti javnih nabavki i državne pomoći.

U okviru projekta, pored stalne podrške zaposlenima na poslovima državne pomoći, očekuju se i dobro ciljani seminari i obuke za davaoce, korisnike, ali i za pravosudne organe, a sve u cilju jačanja svijesti o važnosti ove politike i njene potpune implementacije. Takođe, jedan od zadataka projekta je i uspostavljanje registra državnih pomoći, koji će objediniti sve podatke o dodijeljenim državnim pomoćima u Crnoj Gori od uspostavljanja sistema 2007. godine, i koji će biti izvor i baza podataka za lakši rad, preglednost i transparentnost mjera državnih pomoći, kao i izvještavanje o dodijeljenoj državnoj pomoći.

19. DRŽAVNA POMOĆ

19.1. UVOD

➤ ZAKONODAVNI OKVIR

U cilju jačanja nezavisnosti tijela koje vrši kontrolu državne pomoći, Skupština Crne Gore je u februaru 2018. godine usvojila Zakon o kontroli državne pomoći, kojim je predviđeno da Agencija za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: AZZK) preuzme nadležnosti i ovlašćenja u vezi sa poslovima kontrole državne pomoći. Posledično, preuzeti su i službenici Odjeljenja za državnu pomoć Ministarstva finansija.

Novim Zakonom o kontroli državne pomoći i Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o zaštiti konkurencije utvrđen je novi institucionalni okvir tijela nadležnog za kontrolu državne pomoći, odnosno nadležnost kontrole državne pomoći prešla je na Agenciju za zaštitu konkurencije, odnosno na Savjet Agencije koji, na predlog direktora Agencije, donosi odluke o usklađenosti mjera sa Zakonom o kontroli državne pomoći. U smislu kontrole državne pomoći, a u skladu sa Zakonom i Statutom Agencije, ovlašćenja Agencije i Savjeta definisana su kako slijedi: vrši kontrolu usklađenosti državne pomoći sa zakonom kojim se uređuje državna pomoć (prethodna kontrola); vrši kontrolu usklađenosti dodjele i korišćenja dodijeljene državne pomoći sa zakonom kojim se uređuje državna pomoć (naknadna kontrola), prati realizaciju i efekte dodijeljene državne pomoći, nalaže povraćaj nezakonite i neusklađene državne pomoći, prikuplja i obrađuje podatke o planiranoj državnoj pomoći, prikuplja podatke o korišćenju i efektima dodijeljene državne pomoći, vodi evidencije državnih pomoći, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Vladi Crne Gore i Skupštini Crne Gore, podnosi godišnji izvještaj o dodijeljenoj državnoj pomoći Evropskoj komisiji, daje mišljenja na zahtjev organa državne uprave, nadležnog organa lokalne samouprave i pravnog lica koje upravlja i raspolaže sredstvima iz javnih prihoda i državnom imovinom u skladu sa zakonom u pripremi propisa i drugih akata kojima se uređuju pitanja u vezi dodjele državne pomoći, kao i u postupku njihovog donošenja, promoviše i podstiče unaprijeđenje sistema kontrole državne pomoći, daje mišljenje o primjeni propisa u oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći, priprema stručne osnove za izradu zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije i državne pomoći.

Novim Zakonom o kontroli državne pomoći znatno je unaprijeđen sistem kontrole državne pomoći, a to se, između ostalog, ogleda i u sljedećem:

- Prethodno obavezujuće mišljenje Agencije na akta (šeme i individualne pomoći) koje se šalju Vladi na razmatranje i usvajanje (član 10): „Radi utvrđivanja ili donošenja, odnosno dodjele individualne pomoći nadležni organ državne uprave,

nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom prije dostavljanja predloga šeme donosiocu, odnosno donošenja akta o individualnoj državnoj pomoći Agenciji podnosi prijavu sa predlogom akta i drugom potrebnom dokumentacijom (u daljem tekstu: prijava) radi davanja mišljenja da li se na osnovu predloženog akta vrši dodjela državne pomoći, najmanje 60 dana prije planiranog datuma utvrđivanja, odnosno donošenja. Agencija daje mišljenje iz stava 1 ovog člana u roku od 15 dana od dana prijema predloga akta. Predloženi akt se prilikom donošenja, odnosno utvrđivanja predloga može razmatrati samo uz mišljenje Agencije. Ako u postupku davanja mišljenja utvrdi da se predlogom akta u skladu sa ovim članom uređuju pitanja dodjele državne pomoći, Agencija može naložiti predlagaču da prije utvrđivanja, odnosno donošenja, akt dostavi Agenciji, radi odlučivanja o usklađenosti sa ovim zakonom“.

- Zabrana dodjele (tzv. Standstill clause) (član 12): „Državna pomoć prijavljena u skladu s ovim zakonom, ne smije se dodijeliti prije odlučivanja Agencije o usklađenosti državne pomoći sa ovim zakonom.“
- Pokretanje i sprovođenje ispitnog postupka Agencije u slučaju sumnje u zakonitost i usklađenost dodjele državne pomoći (član 16): „Rješenje o pokretanju ispitnog postupka sadrži rezime svih relevantnih činjenica i pravnih pitanja, rezultate prethodne kontrole, kao i razloge na osnovu kojih je Agencija utvrdila da državna pomoć nije u skladu s ovim zakonom.“
- Neposredna kontola, kao najveća novina Zakona pored prebacivanja nadležnosti kontrole na Agenciju, koju Agencija pokreće u slučaju sumnje u usaglašenost državne pomoći sa aktom na osnovu kojeg je dodijeljena i nakon izjašnjenja davaoca državne pomoći, Agencija vrši neposredan uvid kod korisnika državne pomoći (čl. 29-31).

Navedeni zakonodavni okvir za sprovođenje kontrole državne pomoći u Crnoj Gori je uspostavljen u skladu sa sistemom kontrole na nivou EU.

Novim Zakonom o kontroli državne pomoći propisuju se uslovi i postupak dodjele i kontrole namjenskog korišćenja državne pomoći, radi zaštite konkurencije i ispunjavanja obaveza preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorima. Takođe, Zakonom je definisano da kontrolu usklađenosti državne pomoći i njenog namjenskog korišćenja, kao i naganje povraćaja nezakonite i neusklađene državne pomoći vrši Agencija za zaštitu konkurencije. Sadašnji Zakon o kontroli državne pomoći zamijenio je dotadašnji Zakon o kontroli državne pomoći²³, kojim su, uz raniji zakon iz 2007. godine²⁴ postavljeni temelji kontrole državne pomoći u Crnoj Gori još prije dvanaest godina tokom kojih su utvrđeni

²³ Službeni list Crne Gore, broj 74/09 i 57/11.

²⁴ Službeni list Crne Gore, broj 26/07.

nedostaci koji su ovim novim Zakonom razriješeni. Zakon implementira sve relevantne izvore prava EU u oblasti državne pomoći²⁵, i u najvećoj mogućoj mjeri preslikava sistem kontrole državnih pomoći kakav postoji na nivou Evropske unije.

Koncept državne pomoći određen je na način da se navode kriterijumi iz člana 107 (1) UFEU koji moraju biti kumulativno ispunjeni da bi se radilo o državnoj pomoći. Tako se pojam definiše na način da se mora raditi o: 1) finansijskoj pomoći koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove; 2) koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu; 3) koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; te 4) koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima. Nadalje je razjašnjen koncept nezakonite pomoći u odnosu na neusklađenu pomoć, pojedinačne pomoći u odnosu na nove pomoći, utvrđena su proceduralna pravila kao i pravila koja se odnose na povraćaj pomoći. Takođe su definisani i davalac i korisnik državne pomoći, kao i privredna i neprivredna djelatnost, što je bitno poboljšanje u odnosu na dosadašnji okvir, i predstavlja zakonodavnu inovaciju koja u fokus stavlja upravo ključno pitanje efikasne kontrole državne pomoći: razlikovanje između privrednih i neprivrednih djelatnosti jer upravo suština djelatnosti utiče na koncept korisnika državne pomoći. Što se pak tiče usklađenosti pomoći, Zakonom se određuje da su usklađene državne pomoći za: 1) unaprijeđenje ekonomskog razvoja Crne Gore, odnosno određenog regiona u kojem su životni standard ili stepen zaposlenosti niži od prosječnog u Crnoj Gori; 2) izvršenje projekta koji zajednički finansiranju Evropska unija i Crna Gora ili za otklanjanje ozbiljnog poremećaja u privredi Crne Gore; 3) podsticanje razvoja određenih privrednih djelatnosti i područja, ako pomoć ne utiče na položaj drugih učesnika na tržištu; 4) promovisanje i očuvanje kulturne baštine ako pomoćne utiče na položaj drugih učesnika na tržištu. Takođe se usklađenom smatra i pomoć: 1) koja ima socijalni karakter, pojedinim kategorijama potrošača, ako se odobrava bez diskriminacije u vezi porijekla roba i usluga, i 2) za otklanjanje šteta nastalih usljed prirodnih nepogoda ili vanrednih okolnosti. Bliže kriterijume, uslove i način dodjele državne pomoći propisuje Vlada na predlog Ministarstva finansija putem Uredbe te Pravilnika o listi pravila državne pomoći.

²⁵ Regulativa Savjeta (EU) 2015/1589 od 13. VII 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 108 UFEU; Regulativa Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. IV 2004. o sprovođenju Regulative Savjeta (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93 Ugovora o EZ; Regulativa Komisije (EU) 2015/2282 od 27. XI 2015. o izmjeni Regulative (EZ) br. 794/2004 o obrascima prijave i obrascima o podacima; Obavještenje Komisije u vezi sa efektivnom primjenom odluka Komisije kojima se nalaže državama članicama da izvrše povraćaj nezakonite i neusklađene državne pomoći; Obavještenje Komisije o sprovođenju zakona o državnoj pomoći od strane nacionalnih sudova; Saopštenje Komisije C(2003) 4582 od 1. XII 2003. o profesionalnim tajnama u odlukama o državnim pomoćima.

U odnosu na proceduru i postupak dodjele i kontrole državne pomoći, treba istaći i da novim pravnim okvirom sistem vjerno preslikava sistem kakav je uspostavljen u EU putem Regulative Savjeta (EU) 2015/1589, pa se novim Zakonom o kontroli državne pomoći, ali i izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije uvodi i opisuje posebni postupak pred Agencijom u oblasti kontrole državne pomoći. Ovlašćenja koja ima Agencija u sprovođenju kontrole državne pomoći uporedive su s onima koje ima sama Evropska komisija prema citiranoj proceduralnoj Regulativi. Prvenstveno se zakonom osigurava „*stand-still*“ obveza jer se u smislu člana 12 Zakona državna pomoć se ne smije dodijeliti prije odlučivanja Agencije o usklađenosti državne pomoći sa zakonom.

Obaveza prijave državne pomoći postoji kako za šeme državne pomoći, tako i za individualnu državnu pomoć, a Agencija provodi postupak u dva stepena, kao i Evropska komisija, pa ako nakon prethodne kontrole utvrdi da postoji sumnja da prijavljena državna pomoć nije u skladu sa zakonom, po službenoj dužnosti će pokrenuti ispitni postupak.

U slučaju sumnje u zakonitost državne pomoći Agencija može da ispita raspoložive podatke i informacije i po službenoj dužnosti. U tom slučaju Agencija može da naloži davaocu državne pomoći da dostavi podatke i informacije potrebne za ispitivanje usklađenosti državne pomoći sa zakonom. Davalac državne pomoći dužan je da, po nalogu Agencije, dostavi podatke i informacije. U slučaju sumnje u usklađenost državne pomoći, Agencija pokreće ispitni postupak i odlučuje o usklađenosti, i nakon sprovedenog ispitnog postupka može da donese rješenje da mjera koja je bila predmet ispitivanja ne predstavlja državnu pomoć u smislu zakona, da je mjera koja je bila predmet ispitivanja usklađena sa zakonom ili pak donosi negativnu odluku.

Agencija odlučuje o usklađenosti državne pomoći sa zakonom u roku od 60 dana od dana podnošenja uredne prijave državne pomoći.

Neusklađenu i nezakonitu državnu pomoć korisnik državne pomoći mora vratiti. Na iznos pomoći koju je korisnik dužan da vrati obračunava se kamata za period od dodjele pomoći do dana donošenja rješenja o povraćaju i plaća zatezna kamata u skladu sa zakonom kojim se uređuje zatezna kamata.

Davalac državne pomoći dužan je da preduzme mjere neophodne za povraćaj sredstava pomoći od korisnika, u roku utvrđenom rješenjem Agencije da je dodijeljena državna pomoć nezakonita ili neusklađena.

Zakon propisuje i postupanje Agencije po obavještenju od zainteresovane (treće) strane. Na postupak pred Agencijom primjenjuju se pravila upravnog postupka, dok je kontrola zakonitosti odluka Agencije osigurana putem mogućnosti pokretanja upravnog spora (sudska kontrola).

19.2. Podzakonski akti

➤ *Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći*

Normativni okvir kontrole državne pomoći u Crnoj Gori, pored Zakona o kontroli državne pomoći koji utvrđuje ključne uslove za uspostavljanje sistema kontrole državne u Crnoj Gori po uzoru na sistem koji funkcioniše u EU, odnosno pravnom tekovinom EU i sadržan je i u podzakonskim aktima. U prvom redu radi se o propisima koji uređuju način preuzimanja pravila o državnoj pomoći odnosno sekundarnog zakonodavstva iz oblasti državne pomoći u EU u normativni sistem Crne Gore. Tako se Uredbom o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći²⁶ (u daljem tekstu: Uredba) i naročito dopunama koje je Vlada Crne Gore usvojila u martu 2014. godine, utvrđuje da se na državnu pomoć koja se dodjeljuje u Crnoj Gori primjenjuju pravila utvrđena regulativom Evropske komisije, Evropskog Savjeta, Evropskog Parlamenta i prakse EU sudova. Konkretno, dopunama Uredbe se navode vrste državne pomoći na koju se primjenjuju EU pravila, počevši sa horizontalnom državnom pomoći, koja uključuje pomoć namijenjenu podsticanju regionalnog razvoja, istraživanju i razvoju i inovacijama, zaštiti životne sredine, usavršavanju i obuci zaposlenih, zapošljavanju, malim i srednjim privrednim društvima, spašavanju i restrukturiranju i za obavljanje usluga od opšteg interesa. Istovremeno, Uredbom se propisuje obaveza primjene EU pravila o državnoj pomoći za pojedine sektore, a naročito za finansijski sektor, javne radiodifuzne usluge, brzi razvoj širokopojasne mreže, audiovizuelnu produkciju, poštanske usluge, saobraćaj, sektor uglja, kulturu i sport, i liberalizaciju energetskeg sektora. Dalje, EU pravila se preuzimaju i za dodjelu državne pomoći u obliku specifičnih instrumenata kao što su garancije, fiskalne mjere, osiguranje izvoznih kredita, rizični kapital, prodaja državne imovine i na finansijske transfere društvima koja obavljaju usluge od javnog interesa, pomoć male vrijednosti (*de minimis* pomoć), kao i ostala pravila o državnoj pomoći. Takođe, Uredba će biti dorađena na način da uključi i mogućnost prenošenja pravila EU koja se odnosi na utvrđivanje referentne i diskontne stope za potrebe primjene propisa o državnoj pomoći.

U cilju operacionalizacije naprijed definisanih pravila o državnoj pomoći čija je primjena obavezna u Crnoj Gori, Uredbom se utvrđuje obaveza Ministarstva finansija da objavljuje listu pravila za dodjelu državne pomoći, s prevodom na crnogorski jezik u „Službenom listu Crne Gore“.

➤ *Pravilnik o listi pravila državne pomoći*

U skladu s odredbama Uredbe, Ministarstvo finansija donijelo je Pravilnik o listi pravila državne pomoći²⁷ (u daljem tekstu: Pravilnik) koji sadrži listu pravila i tekst EU propisa

²⁶ Službeni list Crne Gore, broj 27/10; 34/11 i 16/14.

²⁷ Službeni list Crne Gore, broj 35/14, 2/15, 38/15, 20/16.

o državnoj pomoći koji predstavljaju dio pravne tekovine EU, a primjenjuju se i u Crnoj Gori kod dodjele horizontalne i sektorske državne pomoći, kao i za državnu pomoć u obliku posebnih instrumenta, *de minimis* pomoć, pomoć na koju se primjenjuju opšta grupna izuzeća, pomoć za projekte od zajedničkog EU interesa. Takođe, iz EU pravne tekovine u crnogorski normativni sistem preuzeta je i Direktiva Komisije o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća i transparentnosti unutar tih preduzeća.

Dana 18. marta 2016. objavljene su posljednje dopune liste pravila o državnoj pomoći, što znači da je u trenutku pisanja ove Pregovaračke pozicije, u crnogorski normativni sistem preuzet najveći dio važećih propisa Evropske unije, koji se odnose na pravila za dodjelu državne pomoći²⁸, uključujući i pravila koja su usvojena tokom sprovođenja reforme državne pomoći u EU – *State aid Modernisation* u periodu 2012-2016. godine.

Posebno treba naglasiti da Pravilnik uključuje i pravila o dodjeli državne pomoći koja su sadržana u Regulativi Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. VI 2014 o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108

²⁸ Pravilnikom o listi pravila državne pomoći je u nacionalni pravni okvir unijeto 25 akata EU, i to: Smjernice o regionalnoj državnoj pomoći za 2014-2020 ; Odluka Komisije od 20. XII 2011. o primjeni člana 106 stav 2 UFEU na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (C(2011) 9380); Regulativa (EZ) br. 1370/2007 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 23. X 2007. o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika i stavljanju van snage Regulativi Savjeta (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70; Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnim pomoćima za javne radiodifuzne usluge ; Saopštenje Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ-u na području državnih pomoći u obliku garancija ; Saopštenje Komisije o elementima državne pomoći kod prodaje zemljišta i zgrada od strane organa državne uprave ; Regulativa Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. XII 2013. o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći); Saopštenje Komisije - Okvir Evropske unije za državnu pomoć u formi naknada za javne usluge; Smjernice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje nefinansijskih privrednih društava u poteškoćama; Smjernice o državnim pomoćima za zaštitu životne sredine i energiju za period 2014–2020; Smjernice za državnu pomoć aerodromima i avioprevoznici; Smjernice o državnoj pomoći za privredna društva iz oblasti željezničkog saobraćaja; Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. VI 2014. o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora; Saopštenje Komisije - Okvir za državnu pomoć za istraživanje, razvoj i inovacije; Smjernice o državnoj pomoći za podsticanje ulaganja za finansiranje rizika; Smjernice za određene mjere državne pomoći u kontekstu šeme trgovanja emisijom jedinica gasova sa efektom staklene bašte nakon 2012.; Saopštenje Komisije kojim se daje uputstvo u vezi sa primjenom pravila državne pomoći kompanijama za upravljanje brodovima; Smjernice Evropske zajednice za državnu pomoć pomorskom transportu; Saopštenje Komisije o smjernicama EU za primjenu pravila o državnoj pomoći u odnosu na brzi razvoj širokopojsnih mreža ; Saopštenje Komisije - Kriterijumi za analizu državne pomoći za pospešivanje sprovođenja važnih projekata od zajedničkog evropskog interesa spojeve sa unutrašnjim tržištem ; Saopštenje Komisije o državnoj pomoći i drugim audiovizuelnim djelima ; Saopštenje Komisije o interpretativnim smjernicama u pogledu Regulative (EZ) br. 1370/2007 o uslugama javnog željezničkog i drumskog prevoza ; Saopštenje Komisije o pružanju smjernica za državnu pomoć u skladu sa finansiranjem Zajednice za pokretanja morskih puteva (C2008/317/08); Saopštenje Komisije državama članicama o primjeni članova 107 i 108 Ugovora funkcionisanju Evropske unije na kratkoročno osiguranje izvoznih kredita ; Direktiva Komisije 2006/11 I/EZ od 16. XI 2006. o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća, kao i o finansijskoj transparentnosti unutar određenih preduzeća, Regulativa (EU) 2016/2338 EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVJETA od 14. decembra 2016. o izmjeni Regulative (EZ) br. 1370/2007 u pogledu otvaranja tržišta za usluge domaćeg željezničkog prijevoza putnika (SL L 315, 3.12.2007).

Ugovora. Naime, navedena Regulativa preuzeta je u nacionalno zakonodavstvo iz oblasti državne pomoći iz razloga jer sadrži pravila o uslovima za dodjelu određenih kategorija i vrsta državne pomoći koja nisu sadržana u smjernicama i saopštenjima Komisije. Stoga ova Regulativa daje jasne upute na koji način se može dodijeliti državna pomoć za određene namjene, i to do određenih finansijskih pragova odnosno uz obavezu poštivanja opštih uslova za dodjelu državne pomoći koji su sadržani u Poglavljima 1. i 3. iste (npr. način izračuna intenziteta državne pomoći, opravdanih troškova, podsticajni efekt, objavljivanje, transparentnost, itd.). Drugim riječima, ova Regulativa omogućuje da se u Crnoj Gori, kao i u državama članicama EU dodjeljuje državna pomoć za različite namjene prema pojednostavljenim uslovima, što se odnosi na dodjelu pomoći malim i srednjim preduzećima (MSP) naročito za savjetodavne usluge u korist MSP-ova, za učestvovanje na sajmovima, za rizično finansiranje MSP-ova i za start-upove, za alternativne trgovinske platforme specijalizovane za MSP-ove i za troškove izviđanja, za inovacije MSP-ova, za inovacije procesa i organizacija poslovanja. Takođe, Regulativa na isti način omogućuje dodjelu državne pomoći za usavršavanje, za radnike u nepovoljnom položaju i radnike s invaliditetom, za nadoknadu štete prouzrokovane određenim prirodnim katastrofama, za kulturu i očuvanje kulturne i prirodne baštine, za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu, za lokalne infrastrukture, itd. Međutim, postoji važna razlika u primjeni ove Regulative u Crnoj Gori u odnosu na njenu primjenu u državama članicama EU, u kojima dodjela državne pomoći u skladu s ovom Regulativom predstavlja izuzeće od notifikacije (prijave) Evropskoj komisiji. Za razliku od te pogodnosti, u Crnoj Gori i državna pomoć koja se namjerava dodijeliti u skladu s ovom Regulativom podliježe prethodnoj (*ex ante*) prijavi i ocjeni Agencije za zaštitu konkurencije. Dakle, u konkretnom slučaju, ne radi se o izuzeću od notifikacije, kao što je to slučaj u EU, već upravo suprotno, prijava nadležnom tijelu za kontrolu državne pomoći u Crnoj Gori je obavezna. S druge strane, preuzimanjem Regulative 651/2014 u normativni okvir državne pomoći u Crnoj Gori omogućuje se i olakšava dodjela državne pomoći u Crnoj Gori prema materijalnim pravilima koja važe u EU uz poštovanje opštih odredbi Regulative koje osiguravaju da ne dođe do narušavanja trgovine i konkurencije između Crne Gore i članica EU.

Preostaje da se u daljem usklađivanju nacionalnog normativnog okvira s EU pravilima o državnoj pomoći, Uredba i naročito Pravilnik, dopune određenim pravilima o državnoj pomoći u EU, koja su institucije Unije usvojile u kasnijem periodu, na primjer pravila za dodjelu državne pomoći u skladu s izmjenama i dopunama Regulative 651/2014²⁹ koja je u 2017. godini izmijenjena i dopunjena pravilima koja se odnose na dodjelu državne pomoći za regionalne aerodrome, morske luke i luke unutrašnjih plovnih puteva, itd. Biće

²⁹ Regulativa Komisije (EU) 2017/1084 od 14. juna 2017. o izmjeni Regulative (EU) br. 651/2014 u vezi s državnom pomoći za infrastrukture luka i aerodrome, pragova za prijavu pomoći za kulturu i očuvanje baštine i za pomoć za sportsku i višenamjensku rekreativnu infrastrukturu, kao i regionalnih operativnih programa državne pomoći za najudaljenije regije o izmjeni Regulative (EU) br. 702/2014 u vezi s izračunavanjem opravdanih troškova (SL L 156/1, 20. 6. 2017.)

potrebno preuzeti i pravila koja se odnose na uslove pružanja usluga javnog željezničkog i drumskog prevoza putnika, a izmijenjena su 2016. godine³⁰. U isto vrijeme, uslovi i pravila za dodjelu državne pomoći koja su definisana Uredbom i Pravilnikom dalje će se dopunjavati i ažurirati, na primjer kada se radi o propisu o specifičnim oblicima pomoći brodogradnji, budući da u EU više nisu na snazi posebna pravila za dodjelu državne pomoći ovoj ekonomskoj djelatnosti već se primjenjuju horizontalna pravila za dodjelu pomoći, a ažuriraće se i listu pravila o državnoj pomoći utvrđenih regulativom EU u odnosu na preduzetnike koji pružaju javne usluge (usluge od opšteg ekonomskog interesa), a u svrhu definisanja uslova u skladu s kojima dodjela naknade neće predstavljati državnu pomoć objavom odgovarajućih EU pravila odnosno uslova³¹ utvrđenih presudom Evropskog suda u predmetu Altmark³². U istom kontekstu, u crnogorski normativni sistem državne pomoći, po potrebi, prenijeće se i EU pravila o pomoći male vrijednosti (*de minimis* pomoći) s područja obavljanja javnih usluga³³. Posebna pažnja usmjerit će se na preuzimanje i objavljivanje pravila koja uređuju mogućnosti i uslove za dodjelu državne pomoći finansijskom sektoru u teškoćama, a koja su sadržana Bankarskoj komunikaciji³⁴, Komunikaciji o restrukturiranju³⁵ i ukoliko to bude potrebno, drugim relevantnim EU propisima o pomoći finansijskom sektoru³⁶. Naime, navedeni propisi su u EU doprinijeli osiguranju nesmetanog prelaza na sistem koji je uspostavljen Direktivom o oporavku i rješavanju problema banaka (*Bank Recovery and Resolution Directive – BRRD*), koja sadrži instrumente i mjere rješavanja problema banaka, pa je nakon transponovanja u nacionalna zakonodavstva država članica u velikoj mjeri zamijenila potrebu za intervencijama država članica kroz dodjelu državne pomoći. No, kako i Direktiva navodi, određene podsticajne mjere namijenjene oporavku banaka ne isključuju dodjelu državne pomoći što zahtijeva i adekvatna pravila za odobrenje te pomoći. Stoga će i Crna Gora, uz prilagođavanje nacionalnog zakonodavstva u oblasti kreditnih institucija i finansijskog sektora ovoj Direktivi, u zakonodavstvo iz oblasti državne pomoći uključiti i pravila koja uspostavljaju naprijed pomenute Bankarska komunikacija i Komunikacija o restrukturiranju.

³⁰Regulativa (EU) 2016/2338 Evropskog parlamenta i Savjeta od 14. decembra 2016. o izmjeni Regulative (EZ) br. 1370/2007 u pogledu otvaranja tržišta za usluge domaćeg željezničkog prijevoza putnika (SLL 315, 3.12.2007).

³¹Saopštenje Komisije o primjeni evropskih pravila o državnoj pomoći na naknadu za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL C 8/2012)

³²Presuda Evropskog suda u slučaju Altmark (C-280/00, 24.07.2003).

³³Regulativa Komisije (EU) broj 360/2012 o primjeni članova 107. i 108. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na *de minimis* pomoći koje se dodjeljuju preduzetnicima za obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (SL L 114/2012).

³⁴Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za podsticajne mjere u korist banaka u kontekstu finansijske krize počevši od 1. avgusta 2013 (SL C 216/4 od 30. 7. 2013).

³⁵Saopštenje o povratku održivosti i ocijeni mjera restrukturiranja finansijskog sektora u trenutnoj krizi prema pravilima o državnoj pomoći (SL C 195, 19.8.2009).

³⁶Saopštenje o postupanju s imovinom umanjene vrijednosti u finansijskom sektoru Zajednice (SL C 72, 26.3.2009.); Saopštenje o rekapitalizaciji finansijskih institucija u trenutnoj finansijskoj krizi, ograničenje pomoći na najmanju potrebnu mjeru i mehanizmi osiguranja protiv pretjeranih narušavanja konkurencije (SL C 10, 15.1.2009).

S obzirom na izuzetnu važnost pravilne interpretacije pojma državne pomoći u kontekstu preuzetih obaveza iz SSP-a, prilikom primjene nacionalnog zakonodavstva iz ove oblasti Crna Gora će uzimati u obzir pojašnjenja ključnih koncepata povezanih s pojmom državne pomoći koje je dala Evropska komisija u svom Obavještenju o pojmu državne pomoći³⁷ iz člana 107. stava 1. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije, a da bi se osigurala jednostavnija, transparentnija i usklađenija primjena ovog pojma u Crnoj Gori s onom koja vrijedi u Evropskoj uniji.

➤ ***Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o dodijeljenoj državnoj pomoći***³⁸

U skladu s odredbama člana 73 stava 5. SSP-a Crna Gora u obavezi je osigurati transparentnost na području državne pomoći na način što će Evropskoj komisiji dostavljati godišnje izvještaje ili druge odgovarajuće dokumente o dodijeljenoj državnoj pomoći. Pritom, potrebno je slijediti prikaz i metodologiju koje koristi Komisija u prezentaciji dodijeljene državne pomoći na nivou EU. U slučaju dodjele pojedinačne pomoći, takođe, na zahtjev Komisije, Crna Gora je dužna osigurati informacije o toj pomoći. Polazeći od navedenih obaveza iz SSP-a kao i potrebe upoznavanja nadležnih institucija Crne Gore, javnosti i građana o korišćenju javnih (budžetskih) sredstava radi pomoći preduzetnicima i širenja svijesti među davaocima državne pomoći o pravilima i uslovima prema kojima je dozvoljena dodjela državne pomoći, potrebe prilagođavanja tim pravilima i osvješćivanja svijesti o efektima državne pomoći, Agencija za zaštitu konkurencije u obvezi je svake godine pripremiti godišnje izvještaje o dodijeljenoj državnoj pomoći i o tome podnijeti godišnji izvještaj Vladi i Skupštini Crne Gore u skladu s odredbama člana 19 Zakona o zaštiti konkurencije³⁹. Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja o državnoj pomoći detaljno je propisana metodologija izrade i obrade podataka o državnoj pomoći radi izvještavanja EU, Parlamenta i Vlade o dodijeljenoj pomoći, prikaz ukupnog iznosa pomoći, pregled dodijeljene državne pomoći po namjeni, po vrsti i instrumentima, kao i očekivani efekt dodijeljene državne pomoći, koja ne odstupa od metodologije i načina prikaza državne pomoći koju primjenjuje Evropska komisija i države članice u prikazu dodijeljene državne pomoći.

➤ ***Uredba o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći***⁴⁰ i ***Uredba o načinu vođenja evidencije o državnoj pomoći***⁴¹

Uredbom o načinu i postupku podnošenja prijave državne pomoći propisan je sadržaj potrebne dokumentacije za prijavu državne pomoći, čiji sastavni dio su i prijavni obrasci. U sljedećem periodu biće potrebno omogućiti prijavu Agenciji za zaštitu konkurencije

³⁷ Obavještenje je objavljeno u SL C 262/1, 19.7.2016.

³⁸ Službeni list Crne Gore, broj 31/10, 22/12 i 50/12.

³⁹ Službeni list Crne Gore, broj 44/12 i 13/18.

⁴⁰ Službeni list Crne Gore, broj 27/10, 34/11, 12/13.

⁴¹ Službeni list Crne Gore, broj 27/10 i 34/11.

programa (šema) i individualne državne pomoći elektronskim putem kako bi se davaocima pomoći ali i Agenciji olakšala procedura slanja, primanja i obrade prijave i dostavljenih podataka o namjeravanoj dodjeli državne pomoći.

U skladu s Uredbom o načinu vođenja evidencija o državnoj pomoći (registru) Agencija vodi evidenciju o prijavljenoj državnoj pomoći, o dodijeljenoj državnoj pomoći, kao i evidenciju o državnoj pomoći koja je u toku, s podacima koje mora sadržati svaki projekt dodijeljene, prijavljene i državne pomoći u toku.

➤ *Pravila o regionalnoj pomoći*

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti je usklađeno s pravnom tekovinom EU. Materiju koja se odnosi na regionalnu državnu pomoć reguliše Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći kako je naprijed izloženo. Osigurana je direktna primjena pravila iz pravne tekovine EU, a što je u skladu i s odredbom člana 73, stav 2 SSP-a.

SSP-om je utvrđeno da će se prvih pet godina nakon stupanja na snagu tog Sporazuma svaka državna pomoć koju dodijeli Crna Gora procjenjivati uzimajući u obzir činjenicu da se Crna Gora smatra područjem koje je identično područjima EU koja su definisana u članu 107. stav 3 tačka (a) UFEU-a, kao i da je Crna Gora u obavezi da u roku od četiri godine od stupanja na snagu ovog Sporazuma Evropskoj uniji dostavi podatke o bruto domaćem proizvodu po glavi stanovnika koji su usklađeni na nivou NUTS II regija. Nakon toga će tijelo za kontrolu državne pomoći i Evropska komisija zajedno ocijeniti podobnost regija Crne Gore i na osnovu te ocjene, utvrdiće se maksimalni iznos državne pomoći za izradu mape regionalnih pomoći na osnovu odgovarajućih smjernica EU.

U skladu s navedenim obavezama iz SSP-a, Crna Gora je donijela Odluku o mapi regionalnih pomoći⁴² 2012. godine koja je dopunjena 2014. godine i odnosi se na period do 2020. godine. Budući da je prema statističkim podacima BDP po glavi stanovnika mjereno standardima kupovne moći u Crnoj Gori manji od 75% prosjeka Unije, maksimalan intenzitet državne pomoći za cjelokupnu teritoriju Crne Gore, izražen u bruto ekvivalentu pomoći za velika privredna društva ne može biti veći od 50% vrijednosti investicije. Za mala privredna društva se intenzitet može povećati za 20%, a za srednja za 10%.

⁴²Službeni list Crne Gore, broj 22/12, 06/14 i 31/14.

➤ *Pravila o pomoći za istraživanje i razvoj*

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj je oblasti usklađeno s pravnom tekovinom EU. Materiju koja se odnosi na državnu pomoć za istraživanje i razvoj reguliše Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, odnosno Pravilnik o listi pravila državne pomoći kako je naprijed izloženo. Osigurana je direktna primjena pravila iz pravne tekovine EU, a što je u skladu i s odredbom člana 73, stav 2 SSP-a.

➤ *Pravila o pomoći za životnu sredinu*

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj je oblasti usklađeno s pravnom tekovinom EU. Materiju koja se odnosi na državnu pomoć za životnu sredinu reguliše Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, odnosno Pravilnik o listi pravila državne pomoći kako je naprijed izloženo. Osigurana je direktna primjena pravila iz pravne tekovine EU, a što je u skladu i s odredbom člana 73, stav 2 SSP-a.

➤ *Pravila o pomoći malim i srednjim preduzećima*

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj je oblasti usklađeno s pravnom tekovinom EU. Materiju koja se odnosi na državnu pomoć malim i srednjim preduzećima reguliše Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći, odnosno Pravilnik o listi pravila državne pomoći kako je naprijed izloženo. Osigurana je direktna primjena pravila iz pravne tekovine EU, a što je u skladu i s odredbom člana 73, stav 2 SSP-a.

➤ *Usklađivanje fiskalnih šema pomoći*

Izmjenama Zakona o porezu na dobit pravnih lica⁴³ i Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica⁴⁴ postignuta je usklađenost s Regulativom Evropske komisije br. 1407/2013 o sprovođenju člana 107 i 108 UFEU na *de minimis* pomoći, na način što će se poreskom obvezniku koji otpočinje obavljanje djelatnosti u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, obračunati porez za prvih osam godina umanjiti u iznosu od 100%, gdje ukupan iznos ne može biti veći od 200.000 eura u osam godina⁴⁵. Takođe, poreski obveznik koji otpočinje obavljanje djelatnosti u privredno nedovoljno razvijenim opštinama i koji na neodređeno vrijeme ili najmanje na pet godina zaposli lice, oslobađa se obaveze plaćanja obračunatog i obustavljenog poreza iz zarade za tog zaposlenog, za period od četiri godine od dana zasnivanja radnog odnosa, međutim ukupni iznos oslobođenja ograničen je iznosom od 200.000 eura u osam godina.

⁴³ Službeni list Crne Gore, broj 65/01, 12/02, 80/04, 40/08, 86/09, 40/11, 14/12, 61/13 i 55/16..

⁴⁴ Službeni list Crne Gore, broj 65/01, 12/02, 37/04, 29/05, 78/06, 4/07, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 6/13, 62/13, 60/14, 79/15 i 83/16.

⁴⁵ Pomenuto usklađivanje je postignuto donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama zakona o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG“, broj 61/13) i Zakona o izmjenama i dopunama zakona porezu na dohodak fizičkih lica („Sl. list CG“, broj 62/13).

Zakon o slobodnim zonama⁴⁶ je u potpunosti usklađen s pravilima državne pomoći. Članom 18 je definisano da se ne plaćaju carinske dažbine i PDV-a za robu unijetu u slobodnu zonu, ukoliko se njena upotreba odnosi na preradu, obradu, ili uobičajene oblike rukovanja, a u skladu sa Carinskim zakonom.⁴⁷ Na osnovu člana 19b Zakona o regionalnom razvoju⁴⁸, Vlada Crne Gore je donijela Uredbu o biznis zonama⁴⁹ kojom se uređuju uslovi za osnivanje biznis zona, klasifikacija prema strateškom značaju, uspostavljanje, uređenje i upravljanje, unapređenje infrastrukture u biznis zonama i druga pitanja od značaja za rad biznis zona. Komisija za kontrolu državne pomoći ocijenila je predlog Uredbe o biznis zonama kao usklađen sa Zakonom o kontroli državne pomoći⁵⁰.

➤ *Pomoć za sanaciju i restrukturiranje*

Crnogorsko zakonodavstvo u ovoj je oblasti usklađeno s pravnom tekovinom EU. Materiju koja se odnosi na državnu pomoć za sanaciju i restrukturiranje reguliše Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći kako je naprijed izloženo. Osigurana je direktna primjena pravila iz pravne tekovine EU, a što je u skladu i s odredbom člana 73, stav 2 SSP-a.

U odnosu na primjenu pravila o državnoj pomoći za sanaciju i restrukturiranje kao i mjerila za otvaranje poglavlja 8, a kojim se od Crne Gore zahtijevalo da usvoji Plan restrukturiranja za Kombinat aluminijuma AD Podgorica (dalje u tekstu: KAP), i isti je trebao biti prihvaćen od strane Evropske komisije, važno je imati u vidu da se radi o pitanju koje je riješeno u stečajnom postupku. Međutim, treba naglasiti kako je Komisija za kontrolu državne pomoći bila aktivno uključena u rješenje ovog problema. Naime, Komisija je 2009. godine odobrila Program finansijskog restrukturiranja ocjenjujući ga usklađenim sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Ipak, pokušaj restrukturiranja je završio bez uspjeha, a u 2012. godini je Komisija za kontrolu državne pomoći po službenoj dužnosti utvrdila postojanje nepravilnosti u sprovođenju Programa i naložila davanje državne pomoći da izvrši povraćaj državne pomoći, i da se obustavi dalja državna pomoć KAP-u. Nakon toga je 2013. godine otvoren stečajni postupak nad KAP-om, u kojem je imovina stečajnog dužnika rasprodana putem publikovanog javnog oglasa prema tržišnim uslovima, bezuslovno, nediskriminirajuće i transparentno. Ocjenjujući cjelokupan postupak prodaje imovine KAP-a, Komisija za kontrolu državne pomoći donijela je

⁴⁶ Službeni list Crne Gore, broj 42/04, 11/07, 76/08 i 40/16.

⁴⁷ Službeni list Crne Gore, broj 7/2002, 38/2002, 72/2002, 21/2003, 31/2003 - odluka US, 29/2005 i 66/2006 i 21/2008, 40/2011 - dr. zakon, 39/2011 - dr. zakon, 28/2012 - dr. zakon, 62/2013 i 71/2017.

⁴⁸ Službeni list Crne Gore, broj 20/11 i 20/15.

⁴⁹ Službeni list Crne Gore, broj 77/16 i 38/17.

⁵⁰ Rješenje od 15. novembra 2016. godine. Vidi:
<http://www.kkdp.gov.me/biblioteka/rjesenja/Rjesenja2016>.

Zaključak⁵¹ kojim se utvrđuje da ne postoji ekonomski kontinuitet između KAP-a i novih vlasnika imovine. U tom smislu smatra se da je ovo mjerilo postalo bespredmetno.

➤ ***Priprema sveobuhvatnog inventara svih mjera državne pomoći pokrivenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju***

Crna Gora je u prethodnom periodu izvršila analizu cjelokupnog zakonodavnog okvira u cilju identifikovanja onih zakonodavnih rješenja koja mogu predstavljati pravnu osnovu za dodjelu državne pomoći, koji su bili na snazi prije potpisivanja SSP-a, a koji nisu bili u skladu s pravnom tekovinom EU, i pristupila njihovim izmjenama. Na osnovu analiza izmijenjeni su sljedeći zakoni u cilju ostvarivanja njihove potpune usklađenosti s pravilima državne pomoći EU:

- Zakon o nacionalnom javnom emiteru radio i televizija Crne Gore⁵²;
- Zakon o elektronskim medijima⁵³;
- Zakon o komunalnim djelatnostima⁵⁴;
- Zakon o regionalnim vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja⁵⁵;
- Zakon o energetici⁵⁶;
- Zakon o poštanskim uslugama⁵⁷.

Novim Zakonom o kontroli državne pomoći definisano je da radi utvrđivanja ili donošenja, odnosno dodjele individualne pomoći nadležni organ državne uprave, nadležni organ opštine i pravno lice koje upravlja i raspolaže sredstvima javnih prihoda i državnom imovinom, prije dostavljanja predloga šeme donosiocu, odnosno donošenja akta o individualnoj državnoj pomoći, Agenciji podnosi prijavu sa predlogom akta i drugom potrebnom dokumentacijom radi davanja mišljenja da li se na osnovu predloženog akta vrši dodjela državne pomoći, najmanje 60 dana prije planiranog datuma utvrđivanja, odnosno donošenja. Agencija daje mišljenje u roku od 15 dana od dana prijema predloga akta.

Predloženi akt može se prilikom donošenja, odnosno utvrđivanja predloga, razmatrati samo uz mišljenje Agencije. Ako u postupku davanja mišljenja utvrdi da se predlogom

⁵¹ Zaključak od 11. marta 2016. godine. Vidi:

<http://www.kkdp.gov.me/biblioteka/rjesenja/Rjesenja2016>.

⁵² Službeni list Crne Gore, broj 79/08, 45/12, 43/16 i 54/16. Zakon je izmijenjen i usklađen sa pravilima o državnoj pomoći, rješenje Komisije o usklađenosti 01-63/1 od 20.11.2014. godine.

⁵³ Službeni list Crne Gore, broj 46/10, 40/11, 53/11, 6/13, 55/16. Zakon je izmijenjen i usklađen sa pravilima o državnoj pomoći, rješenje Komisije o usklađenosti 01-34/1 od 2.6.2015. godine.

⁵⁴ Službeni list Crne Gore, broj 74/16. Komisija za kontrolu državne pomoći nije ocjenjivala usklađenost.

⁵⁵ Službeni list Crne Gore, broj 56/16. Komisija za kontrolu državne pomoći nije ocjenjivala usklađenost.

⁵⁶ Službeni list Crne Gore, broj 5/16. Zakon je izmijenjen i usklađen sa pravilima o državnoj pomoći, rješenje Komisije o usklađenosti 01-61 od 3.8.2015. godine.

⁵⁷ Službeni list Crne Gore, broj 57/11 i 55/16. Zakon je izmijenjen i usklađen sa pravilima o državnoj pomoći, rješenje Komisije o usklađenosti 01-28 od 3.8.2015. godine.

akta uređuju pitanja dodjele državne pomoći, Agencija može naložiti predlagачu da prije utvrđivanja, odnosno donošenja, akt dostavi Agenciji radi odlučivanja o usklađenosti sa ovim zakonom.

Na osnovu obaveza preuzetih potpisivanjem SSP-a, usklađivanje crnogorskog zakonodavstva u oblasti državne pomoći s pravnom tekovinom EU, sistem odobravanja, kontrole sprovođenja i povraćaja državne pomoći po prvi put je uspostavljen još 2007. godine, kao i donošenjem Uredbe o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći⁵⁸. Potom je 2009. godine donesen Zakon o kontroli državne pomoći, a 2010. godine i Uredba o bližim kriterijumima, uslovima i načinu dodjele državne pomoći. Radi potrebe izmjene i unaprjeđenja sistema s ciljem povećanja efikasnosti i postizanja većeg nivoa usklađenosti s pravnom tekovinom EU, 2018. godine donesen je novi Zakon o kontroli državne pomoći. Takođe, budući da je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije iz 2018. godine, Agencija za zaštitu konkurencije u okviru svojih nadležnosti preuzela i poslove kontrole državne pomoći, ona je od organa državne uprave nadležnog za poslove državne pomoći odnosno Ministarstva finansija, preuzela 6 (šest) državnih službenika i namještenika koji su vršili stručne i administrativne poslove za potrebe Komisije za kontrolu državne pomoći, opremu, službenu dokumentaciju, sredstva za zarade i ostala primanja zaposlenih, a sve u skladu s Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji.

U ovom Izvještaju rada Agencije za 2018 godinu, ukratko daćemo tabelarni prikaz rada Odjeljenja za kontrolu državne pomoći koji je obradio podatke za Komisiju za kontrolu državne pomoći, kao i za Savjet Agencije za zaštitu konkurencije od momenta njenog osnivanja. Detaljan prikaz rada biće dat u Izvještaju o dodijeljenoj državnoj pomoći koji se dostavlja Vladi i Skupštini Crne Gore.

19.3. IMPLEMENTACIJA ZAKONA O KONTROLI DRŽAVNE POMOĆI

➤ *AKTIVNOSTI ORGANA ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI ZA 2018. GODINU*

ODLUKE KOMISIJE ZA KONTROLU DRŽAVNE POMOĆI (KKDP) U 2018. GODINI

➤ *Ministarstvo ekonomije – Predlog programa podrške za modernizaciju prerađivačke industrije (Rješenje Komisije broj: 01-5/2)*

Ministarstvo ekonomije je uputilo Komisiji za kontrolu državne pomoći (u daljem tekstu: Komisija), Predlog programa podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018-2020. godine, Komisija je ustanovila da Predlog Programa podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018 – 2020. godine, predstavlja državnu pomoć u smislu člana

⁵⁸ Službeni list Crne Gore, broj 13/08.

2 Zakona o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore" br. 74/09 i 54/11) i Pravilnika o listi pravila državne pomoći, Prilog 7a - Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora ("Sl. list Crne Gore" br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16).

➤ ***Ministarstvo kulture - Nacrt Programa državne pomoći Ministarstva kulture za 2018. godinu. (Rješenje Komisije broj: 01-7/2)***

Ministarstvo kulture podnijelo je Komisiji Nacrt Programa državne pomoći Ministarstva kulture za 2018. godinu na ocjenu usklađenosti sa pravilima državne pomoći. Komisija je zaključila da su mjere sadržane u Programu državne pomoći Ministarstva kulture u skladu sa članom 6 stav 1 tačka 4 Zakona i u skladu sa Pravilnikom o listi pravila državne pomoći („Službeni list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16), prilogima 4 i 7a.

➤ ***Ministarstvo ekonomije - Predlog o izmjenama i dopunama Programa povećanja regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2017-2020. godine, za 2018. godinu. (Rješenje Komisije broj: 01-14/2)***

Ministarstvo ekonomije je podnijelo Komisiji zahtjev za ocjenu usklađenosti Predloga o izmjenama i dopunama Programa za povećanje regionalne i lokalne konkurentnosti kroz usaglašavanje sa zahtjevima međunarodnih standarda poslovanja za period 2017-2020. godine, za 2018. godinu. Komisija je zaključila da mjere sadržane u predmetnom Programu za 2018. godinu ispunjavaju kriterijume člana 14 Priloga 7a - Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora, Pravilnika o listi pravila državne pomoći ("Sl. list Crne Gore" br. 35/14, 02/15 i 38/15), pa su iste saglasne sa članovima 6 i 7 Zakona.

➤ ***Ministarstvo ekonomije – Predlog Programa za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2018. godinu (Projekat finansijske podrške mikro, malim i srednjim preduzećima). (Rješenje Komisije broj: 01-15/2)***

Ministarstvo ekonomije je, podnijelo zahtjev Komisiji za ocjenu usklađenosti predloga Programa za unaprjeđenje inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2018. godinu – Projekat finansijske podrške MMSP sa Zakonom o kontroli državne pomoći, u cilju prilagođavanja savremenim trendovima na tržištu i unaprjeđenju konkurentne sposobnosti malih i srednjih preduzeća. Komisija je zaključila da mjere sadržane u Programu za unaprjeđenje inovativnosti u MMSP za 2018. godinu – Projekat finansijske podrške MMSP ispunjavaju kriterijume iz člana 18 Pravilnika o listi pravila državne

pomoći - Prilog 7a Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora („Sl. list Crne Gore“, br. 35/14, 02/15 i 38/15), pa su iste saglasne sa članom 6 i 7 Zakona.

➤ ***Ministarstvo ekonomije - Predlog Programa promocije domaćih proizvoda i usluga “Dobro iz Crne Gore”. (Rješenje Komisije broj: 01-16/2)***

Ministarstvo ekonomije je podnijelo zahtjev Komisiji za predlog Programa promocije domaćih proizvoda i usluga – “Dobro iz Crne Gore” sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Komisija je ustanovila da državna pomoć za finansiranje pomenutog Programa ispunjava kriterijume iz člana 2 Zakona, tj. da sredstva koja su namijenjena korisnicima predstavljaju javna sredstva. Predlogom Programa promocije domaćih proizvoda i usluga – “Dobro iz Crne Gore” obuhvaćeni su korisnici ovog Programa iz svih privrednih djelatnosti, čime se nijedno privredno društvo ni iz jedne privredne djelatnosti, ne dovodi u povoljniji položaj. To dodatno potvrđuje činjenica da su Programom obuhvaćene sve privredne djelatnosti. S obzirom da se Program odnosi na sve privredne subjekte iz svih privrednih djelatnosti kojima se bave na teritoriji Crne Gore, mjera pomoći pokazuje odsustvo selektivnosti u korist određenih sektora, tj. privrednih djelatnosti. S tim u vezi, važno je naglasiti da se mjera smatra efektivno otvorenom za pomenute privredne subjekte iz svih sektora čime je potvrđeno de jure i de facto odsustvo selektivnosti. Shodno tome, Komisija je zaključila da ova mjera, ne ispunjava kriterijum selektivnosti, odnosno da potencijalno ne narušava konkurenciju na tržištu. Imajući u vidu odsustvo selektivnosti, odnosno da je mjera dostupna svim privrednim subjektima koji posluju na teritoriji Crne Gore u svim sektorima privrede, može se potvrditi i odsustvo uticaja mjere na trgovinu između Crne Gore i Evropske Unije. Stoga, Komisija je, shodno članu 14 stav 2 Zakona o kontroli državne pomoći ustanovila da Prijedlog Programa promocije domaćih proizvoda i usluga – “Dobro iz Crne Gore” ne predstavlja državnu pomoć u skladu sa Zakonom.

➤ ***Ministarstvo ekonomije - Predlog o izmjenama i dopunama Programa podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017 – 2020. godina. (Rješenje Komisije broj: 01-13/2)***

Ministarstvo ekonomije je podnijelo zahtjev Komisiji za ocjenu usklađenosti Predloga o izmjenama i dopunama Programa podsticanja razvoja klastera u Crnoj Gori za 2017 - 2020. godinu, sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Komisija je ustanovila da predmetni Program predstavlja državnu pomoć u smislu člana 2 Zakona o kontroli državne pomoći (“Službeni list Crne Gore” br. 12/18) i Pravilnika o listi pravila državne

pomoći, Prilog 7a - Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora ("Sl. list Crne Gore" br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16).

➤ ***Opština Bijelo Polje - Predlog Odluke o osnivanju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina", "Bistrička dolina", "Rakonje – Ravna Rijeka" i "Ribarevine – Poda" u Opštini Bijelo Polje. (Rješenje Komisije broj: 01-21/3)***

Opština Bijelo Polje je u cilju usklađivanja Odluke o proglašenju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina" i "Bistrička dolina" i Odluke o olakšicama za privredna društva i preduzetnike koji posluju u okviru biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina" i "Bistrička dolina", sa novom Uredbom o biznis zonama dostavila Komisiji, novi Predlog Odluke (kojom je pored navedenih biznis zona predloženo osnivanje još dvije nove biznis zone i to: "Rakonje – Ravna Rijeka" i "Ribarevine – Poda"), na ocjenu usklađenosti sa pravilima državne pomoći.

Komisija je ustanovila da su ispunjena četiri kumulativna kriterijuma državne pomoći, odnosno: radi se o javnim sredstvima, tj. sredstvima budžeta opštine Bijelo Polje kojih se opština odriče u korist privrednih društava u navedenim biznis zonama, Predlogom Odluke o osnivanju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina", "Bistrička dolina", "Rakonje – Ravna Rijeka" i "Ribarevine – Poda". U Opštini Bijelo Polje, se favorizuju privredna društva u okviru navedenih biznis zona, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na ostala privredna društva koja posluju na teritoriji Opštine Bijelo Polje, što utiče na ravnotežu na tržištu između ostalih privrednih društava i njihovih konkurenata.

➤ ***JU Filmski centar CG - Predlog Programa državne pomoći za sufinansiranje proizvodnje kinematografskih djela i komplementarnih djelatnosti za 2018. godinu. (Rješenje Komisije broj: 01-19/2)***

JU Filmski centar Crne Gore je, podnio zahtjev Komisiji za ocjenu usklađenosti Predloga Programa državne pomoći za sufinansiranje proizvodnje kinematografskih djela i komplementarnih djelatnosti za 2018. godinu sa Zakonom o kontroli državne pomoći, u cilju podsticanja proizvodnje kinematografskih djela od značaja za razvoj kulture i unaprijeđenje uslova za koprodukciju saradnju, kao i podrške razvoju komplementarnih djelatnosti. Komisija je zaključila da mjere sadržane u Predlogu Programa ispunjavaju kriterijume Pravilnika o listi pravila državne pomoći - Prilog 2g Saopštenje Komisije (EU) br. 2013/C 332/1 od 15. 11. 2013. godine o državnoj pomoći za filmove i druga audiovizuelna djela u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju EU), pa su iste saglasne sa članom 7 i 8 Zakona.

➤ ***Ministarstvo ekonomije - Predlog Programa podrške razvoju zanatstva za 2018. godinu. (Rješenje Komisije broj: 01-23/2)***

Ministarstvo ekonomije je podnijelo zahtjev Komisiji, za ocjenu usklađenosti Predloga Programa podrške razvoju zanatstva za 2018. godinu, sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Komisija je ustanovila da Program predstavlja državnu pomoć u smislu člana 2 Zakona o kontroli državne pomoći ("Službeni list Crne Gore" br. 12/18) i Pravilnika o listi pravila državne pomoći, Prilog 7a - Regulative Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora ("Sl. list Crne Gore" br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16).

➤ ***Ministarstvo nauke - Predlog Programa za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020. godine. (Rješenje Komisije broj: 01-29/1)***

Ministarstvo nauke je, podnijelo zahtjev za ocjenu usklađenosti predloga Programa za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020. godine sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Komisija je zaključila da mjere sadržane u Programu za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020. ispunjavaju kriterijume iz člana 18 Pravilnika o listi pravila državne pomoći - Prilog 7a Regulativa Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora („Sl. list Crne Gore“, br. 35/14, 02/15 i 38/15), pa su iste saglasne sa članom 7 i 8 Zakona.

ODLUKE AGENCIJE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE (SAVJET) U 2018. GODINI

Sve prijedloge rješenja i mišljenja v.d. direktor Agencije dostavlja, shodno nadležnostima iz člana 22 Zakona, Savjetu Agencije na dalja postupanja.

Prilikom donošenja odluka, Savjet Agencije je postupao u svemu i u skladu sa odredbama čl. 20f i 20g Zakona, i iste bez izuzetka jednoglasno usvajao.

Donošenju odluka prethodila je detaljna analiza dostavljenog materijala od strane članova Savjeta, v.d. direktora i neposrednih izvršilaca.

• Implementacija

➤ ***Ministasrtvo ekonomije - Uredba o podsticanju direktnih investicija. (Mišljenje Agencije broj: 01-364/4)***

Ministasrtvo ekonomije je podnijelo zahtjev Agenciji za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: Agencija) za davanje mišljenja u vezi Uredbe o podsticanju direktnih investicija.

Agencija nije imala primjedbi na Uredbu o podsticanju direktnih investicija sa aspekta Zakona o kontroli državne pomoći.

➤ ***Ministarstvo zdravlja – Predlog za konverziju potraživanja Vlade Crne Gore u kapital društva „Galenika Crna Gora“ doo. (Mišljenje Agencije broj: 01-351/4)***

Agenciji je dostavljen zajednički akt Ministarstva zdravlja i Ministarstva finansija i uz isti dostavljena prijava državne pomoći privrednom društvu „Galenika Crna Gora“ doo. Uz prijavu je dostavljena je dokumentacija neophodna za odlučivanje.

Agencija ocjenom dostavljene dokumentacije smatrala je da se Predlogom za konverziju potraživanja Vlade Crne Gore u kapital društva „Galenika Crna Gora“ doo vrši dodjela državne pomoći.

Da bi Agencija sprovela postupak ocjene usklađenosti državne pomoći neophodno je bilo da se istoj dostavi dodatna dokumentacija.

➤ ***Ministarstvo zdravlja – Plan restrukturiranja „Galenika Crna Gora“ doo. (Rješenje Agencije broj: 01-368/16)***

Ministarstvo zdravlja, obratilo se Agenciji i dostavilo Plan restrukturiranja Galenika Crna Gora doo na ocjenu o usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Agencija je na osnovu dostavljenog Plana restrukturiranja privrednog društva Galenika doo Crna Gora donijela odluku, kojom je ocijenila da je navedeni plan usklađen sa Zakonom o kontroli državne pomoći i Pravilnikom o listi pravila državne pomoći.

Primjena plana restrukturiranja privrednog društva Galenika doo ne može otpočeti jer pretpostavke iz plana više ne važe.

➤ ***Crnogorski elektroprenosni sistem – Izdavanje garancije u korist korisnika Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES). (Rješenje Agencije broj: 01-296/27)***

Ministarstvo ekonomije je dostavilo Agenciji prijavu državne pomoći u vezi sa izdavanjem državne garancije za privredno društvo Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES) sa zahtjevom za davanje mišljenja. Agencija je zaključila da u slučaju izdavanja garancije za kreditno zaduženje CGES-a kod KFW banke ne postoji državna pomoć u smislu Zakona, a imajući u vidu da je utvrđeno ispunjenje sljedećih uslova:

- Uspostavljanjem zaloge će biti izvršena obaveza iz Zakona o budžetu za 2018. godinu kod izdavanja garancije u konkretnom ugovornom odnosu;
- Finasijski podaci ukazuju da CGES nije privredno društvo u teškoćama, već naprotiv privredni subjekat koji je u dužem vremenskom periodu aktivan na

tržištu, ima stabilan i rastući prihod od poslovanja, značajnu vrijednost imovine, posluje na tržištu koje je visoko koncentrisano i zahtjeva značajna ulaganja za ulazak i razvoj poslovanja, te stoga izuzetno ograničeno za stvarne i potencijalne konkurente u odnosu na poslovanje CGES, te je u skladu sa procjenom dinamika rasta i razvoja tržišta, a u odnosu na usluge i proizvod koji promet vrši CGES, utvrđeno da je rizik od aktiviranja garancije izuzetno ograničen;

- Realizacija projekta je u javnom interesu i istu shodno pozitivnim propisima na snazi, a u odsustvu konkurencije na predmetnom tržištu i infrastrukturnih potreba drugih privrednih subjekata za izvođenje radova, jedino može realizovati CGES;
- CGES nema stvarnog niti potencijalnog konkurenta na relevantnom tržištu, te izdavanje garancije ne predstavlja podsticaj na štetu drugog učesnika na tržištu odnosno potencijalnog učesnika na tržištu;
- Garancija je ograničena u vremenu i iznosu, a odnosi se i na obaveze preuzete od strane Vlade kao davaoca garancije u odnosu na ugovorni odnos sa investitorom na neuređenom i ekonomski nerazvijenom području turističke zone Luštica;
- Obezbijeđena je adekvatna naknada uporediva sa komercijalnim uslovima poslovnih banaka na finansijskom tržištu Crne Gore za poslove iste vrste te adekvatna zaštita prava i interesa Vlade Crne Gore za izdavanje predmetne garancije.

➤ ***Opština Bijelo Polje - Predlog Odluke o izmjenama i dopunama odluke o osnivanju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina", "Bistrička dolina", "Rakonje – Ravna Rijeka" i "Ribarevine – Poda" u Opštini Bijelo Polje. (Rješenje Agencije broj: 01-396/6)***

Opština Bijelo Polje je, svojim dopisom dostavila Agenciji Predlog Odluke o izmjenama i dopunama odluke o osnivanju biznis zona "Nedakusi", "Cerovo", "Vraneška dolina", "Bistrička dolina", "Rakonje – Ravna Rijeka" i "Ribarevine – Poda", radi ocjene usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

Ranija Odluka Komisije, koja je na snazi i čije su izmjene i dopune predložene sadrži definisan cilj osnivanja biznis zona. Rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći iz 2018. godine utvrđen je intezitet državne pomoći koji mogu ostvariti korisnici zona, kao i uslovi pod kojima mogu ostvariti pravo na olakšice. Imajući u vidu da se Predlogom izmjena i dopuna Odluke neznatno samo uvećava ukupna površina zona, to isto nije bilo od uticaja na promjenu uslova pod kojima korisnici zona ostvaruju olakšice, a koja pitanja su riješena Rješenjem Komisije za kontrolu državne pomoći.

➤ **Ministarstvo kulture – Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji. (Mišljenje Agencije broj: 01-417/6)**

Ministarstvo kulture je dostavilo Agenciji Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji na mišljenje o usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći. U skladu sa Pravilnikom o listi pravila državne pomoći, Prilogom 1b - Odluka Komisije od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (C(2011) 9380) (32012D0021, SL L 7, 11. 1. 2012., str. 3. 10.) („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16), Prijedlog pravilnika je bilo potrebno dopuniti, i to na način da ugovor o finansiranju bude i ugovor o povjeravanju vršenja usluge, gdje će se eksplicitno navesti da se određenom mediju daje da vrši uslugu tj. proizvodi programske sadržaje. Dodatno, Prijedlog pravilnika je potrebno dopuniti i odredbom o sadržaju navedenog ugovora, a to su sljedeći elementi:

- sadržaj i trajanje obaveze proizvodnje programskog sadržaja;
- naziv preduzetnika (medij) i ukoliko je relevantno, geografski opseg na kome on djeluje (npr. Radio Kotor se čuje na teritorijama opština Kotor, Tivat, Budva, Herceg Novi);
- vrstu svih isključivih ili posebnih prava koja su tom mediju dodijeljena;
- mehanizam naknade, tj. kako se budžetska sredstva isplaćuju, i parametre za izračunavanje, kontrolu i reviziju naknade; i
- mjere za izbjegavanje i povraćaj moguće prekomjerne naknade.

➤ **Ministarstvo prosvjete - Prijava za produženje roka garancije date za kreditno zaduženje SZ Solidarno za realizaciju kapitalnog projekta izgradnje stambenih jedinica za prosvetne radnike u opštini Budva. (Rješenje Agencije broj: 01-408/11)**

Agenciji je dostavljen zahtjev Ministarstva prosvjete za produženje roka garancije date za kreditno zaduženje SZ Solidarno. Agencija je zatražila od Ministarstva prosvjete detaljno obrazloženje okolnosti koje su dovele do novonastale situacije, da li su te okolnosti nepredviđeno i neopravdano odložile početak radova i da li se moglo uticati da do istih ne dođe. U skladu sa odredbom člana 2 Zakona o kontroli državne pomoći, državna pomoć je:

- 1) finansijska pomoć koja se direktno ili indirektno dodjeljuje iz državnog budžeta, odlukom Vlade Crne Gore, budžeta opštine, odlukom nadležnog organa opštine, uključujući fondove Evropske unije i druge javne fondove;

- 2) pomoć koja se dodjeljuje korisnicima koji obavljaju privrednu djelatnost, čime se dovode u povoljniji položaj u odnosu na druge učesnike na tržištu;
- 3) finansijska pomoć koja se ne pruža privrednim društvima pod istim uslovima, ili se pruža selektivno privrednim društvima na osnovu veličine privrednog društva, mjesta poslovanja ili mjesta registracije, ili je namijenjena jednom privrednom društvu; i
- 4) pomoć koja ugrožava konkurenciju i utiče na trgovinu između Crne Gore i drugih država suprotno potvrđenim međunarodnim ugovorima. U svom obrazloženju okolnosti zbog kojih se traži produženje roka trajanja garancije, davalac je naveo da korisnik (SZ Stambeno) nije ispunio svoje obaveze iz sledećih nepredviđenih razloga: - Osm mjeseci nakon predaje projektne dokumentacije nadležnom Sekretarijatu za izdavanje građevinske dozvole, došlo je do izmjene DUP-a, koja je prouzrokovala novoformiranu saobraćajnicu između lamela a samim tim došlo je i do razmicanja objekata, što je dalje uslovilo preprojektovanje objekata, prilikom izvođenja zemljanih radova, došlo je do obrušavanja susjedne parcele tj. brda, koje je takođe moralo biti sanirano, a što je prouzrokovalo naknadne radove i naknadno itrošeno vrijeme. Saniranje brda prouzrokovalo je i dodatne finansijske troškove, - gore navedeni izmjena DUP-a i novoformirana saobraćajnica, kao i saniranje obrušenog brda prouzrokovali su stanje novog temeljenja da bi se došlo do tvrde podloge, što je u krajnjem dovelo do izgradnje novih, zahtjevnijih potpornih zidova, kako bi se obezbijedila sigurnost objekata, i zbog svega navedenog, završetak infrastrukturnih radova koji su u sklopu uređenja terena (dovod vode, atmosferska i fekalna kanalizacija, dovod struje) nije moguće staviti u funkciju objekat L1. Mjera kojom se ovo pokušava postići jeste garancija države za kredit kod komercijalne banke, u iznosu od 6,6 miliona eura i za namjenu izgradnje stambenih jedinica za prosvjetne radnike u opštini Budva, i u odnosu na prethodnu prijavu, nije promijenjena. Promijenjen je samo datum trajanja garancije (do 30.06.2020. godine), pa se ove dvije radnje ne mogu odvojiti jedna od druge jer je duži rok otplate vezan za potpuno istu garanciju, u istom iznosu, za istu namjenu, i prema istoj komercijalnoj banci (Societte Generale). Cilj mjere jeste završetak započetog projekta izgradnje odnosno prodaje pod povoljnim uslovima stambenih jedinica za prosvjetne radnike u opštini Budva, jer se izgrađeni stanovi, u ovim uslovima, ne mogu prodavati. Okolnosti koje su dovele do zahtjeva za produženje trajanja garancije nisu su se mogle predvidjeti u trenutku prijave jer SZ Solidarno nije moglo da ih predvidi. Obzirom da je cjelokupna situacija nastala zbog okolnosti na koje SZ Solidarno nije mogao da utiče, odnosno zbog objektivnih okolnosti, kao i da bi u istoj ili sličnoj situaciji svaki privatni investitor tražio od komercijalnih banaka produženje garancije ili zaduženja jer bi u suprotnom rizikovao cijeli projekat.

➤ ***Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) – Prijava državne pomoći
Ministarstva održivog razvoja i turizma za izdavanje garancije za kreditno
zaduženje JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje. (Rješenje Agencije
broj: 01-410/7)***

Ministarstvo održivog razvoja i turizma dostavilo Agenciji zahtjev za državnu pomoć koji se odnosi na garanciju države za kredit u iznosu od 11.000.000 eura za potrebe JP Regionalni vodovod Crnogorsko primorje. Pravilnikom o listi pravila državne pomoći Prilogom 3a – Obavještenje Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ-u na području državnih pomoći u obliku garancija (52008XC0620(02), SL C 155, 20. 6. 2008., str. 10. - 22.) („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16), definisano je da pojedinačna garancija ne predstavlja državnu pomoć ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:

- a) Dužnik se ne nalazi u finansijskim teškoćama;
- b) Obim garancija može se pravilno izmjeriti u trenutku njene dodjele. Ovo znači da garancija mora biti vezana za određenu finansijsku transakciju, za fiksni najviši iznos i mora biti vremenski ograničena;
- c) Garancija ne pokriva više od 80% neotplaćenog zajma ili druge finansijske obaveze; ovo ograničenje ne primjenjuje se za garancije koje pokrivaju dužničke hartije od vrijednosti;
- d) Za garanciju je plaćena tržišno oblikovana cijena.

Ipak, ograničenje od 80% ne odnosi se na garancije dodijeljene za finansiranje privrednog društva čija je jedina djelatnost pravilno dodijeljena UOEI i kada je tu garanciju dao državni organ koji je i dodijelio tu uslugu. Ograničenje od 80% važi ako predmetno privredno društvo pruža druge UOEI ili obavlja druge ekonomske djelatnosti. U slučaju Regionalnog vodovoda, a na osnovu dostavljene dokumentacije, utvrđeno je da društvo nije u poteškoćama, odnosno nisu ispunjeni uslovi koji bi ga kvalifikovali kao takvo:

- u slučaju društva sa ograničenom odgovornošću, ako je više od polovine njegovog upisanog osnovnog kapitala izgubljeno zbog akumuliranih gubitaka;
- ako je privredno društvo predmet opšteg postupka zbog insolventnosti ili ispunjava kriterijume u skladu sa domaćim pravom da se protiv njega na zahtjev povjerilaca pokrene opšti postupak zbog insolventnosti.

Obim garancije je mjerljiv, jer je UO donio odluku o zaduženju JP Regionalni vodovod od 8.500.000,00 eura kod Prve banke i 1.500.000,00 kod Crnogorske komercijalne banke, i sa bankama već sklopio dogovore oko uslova kreditiranja. S obzirom da je naprijed utvrđeno da se garancija daje društvu kojem je povjereno obavljanje UOEI, ograničenje od 80% ovdje se ne primjenjuje, pa se garancija može izdati na cjelokupan iznos kredita, odnosno u visini od 100%. Za garanciju će se platiti i tržišna cijena, odnosno Ministarstvo finansija je u obavezi da obezbijedi podatak po kojoj cijeni bi komercijalna banka izdala

garanciju ovom privrednom društvu, i po toj stopi obračuna garanciju prilikom izdavanja ovom društvu.

- ***Ministarstvo kulture - Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji. (Rješenje Agencije broj: 01-417/11)***

Ministarstvo kulture je Agenciji dostavilo Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji, na mišljenje o usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Savjet Agencije je, dao mišljenje da prijavljeni Prijedlog pravilnika nije u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći, i da isti treba dopuniti u skladu sa Pravilnikom o listi pravila državne pomoći, Prilogom 1b - Odluka Komisije od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknada određenim preduzetnicima, kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (C(2011) 9380) (32012D0021, SL L 7, 11. 1. 2012., str. 3. 10.) („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16). Ministarstvo kulture je dopunilo Prijedlog pravilnika u skladu sa zahtjevima, i isti dostavilo Agenciji na ocjenu usklađenosti sa pravilima o državnoj pomoći. Podnešeni Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji usklađen je sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

- ***Opština Šavnik – Odluka o osnivanju Biznis zone „Boan” Opštine Šavnik (Rješenje Agencije broj: 01-477/6)***

Opština Šavnik je dostavila Agenciji Odluku o osnivanju Biznis zone „Boan” Opština Šavnik, na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Agencija je ustanovila da su ispunjena četiri kumulativna kriterijuma državne pomoći, odnosno: radi se o javnim sredstvima, tj. sredstvima budžeta opštine Šavnik kojih se opština odriče u korist privrednih društava u biznis zoni. Odlukom se favorizuju privredna društva u okviru Biznis zone „Boan”, čime se ista dovode u povoljniji položaj u odnosu na ostala privredna društva koja posluju na teritoriji opštine Šavnik što utiče na ravnotežu na tržištu između ostalih privrednih društava i njihovih konkurenata.

- ***Investiciono-razvojni fond (IRF) - Predlog Godišnjeg plana rada Investiciono - razvojnog fonda Crne Gore A.D. za 2019. godinu (Rješenje Agencije broj: 01-514/5)***

Investiciono - razvojni fond CG AD (IRF) dopisom, podnio je zahtjev Agenciji za ocjenu usklađenosti Predloga godišnjeg plana rada IRF-a za poslovnu 2019. godinu sa Zakonom

o kontroli državne pomoći. Agencija je zaključila da mjere sadržane u Godišnjem planu rada IRF za 2019. godinu ispunjavaju kriterijume iz Pravilnika, Prilog 4b - Regulatorna Komisija (EU) br. 651/2014 od 17. juna 2014. godine o proglašavanju određenih kategorija pomoći spojivim sa unutrašnjim tržištem u primjeni čl. 107 i 108 Ugovora (32014R0651) SL L 187, 26.6.2014, str. 1-78. U dijelu koji se odnosi na kratkoročne kredite kojim će se finansirati tekuća aktivnost i likvidnost preduzeća, Agencija smatra da se isti mogu dodijeliti samo u skladu sa de minimis pravilima državne pomoći, odnosno pomoć dodijeljena jednom privrednom društvu tokom perioda od tri fiskalne godine ne smije preći iznos od 200.000,00 eura, u skladu sa Pravilnikom, Prilog 4a - Uredba Komisije (EU), br. 1407/2013 od 18. decembra 2013. godine o primjeni čl. 107 i 108 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na pomoći male vrijednosti (de minimis pomoći) (32013R1407, SL L 352, 24.12.2013, str. 1-8). Realizacija kreditnih linija Godišnjeg plana - Krediti za infrastrukturne projekte/projekte vodosnabdijevanja, projekte zaštite životne sredine, energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, mora biti predmet posebne ocjene Agencije za svaki infrastrukturni projekat za koji IRF bude opredijelio sredstva. Realizacija navedenih projekata, u skladu sa Zakonom o kontroli državne pomoći, moguća je jedino uz poštovanja principa kumulacije, odnosno pokriće istih opravdanih troškova iz svih izvora moguće je do maksimalno dozvoljenog intenziteta državne pomoći. Agencija se nije izjasnila u dijelu programa koji se odnosi na oblast poljoprivrede, jer u skladu sa članom 1 stav 2 Zakona, Zakon o kontroli državne pomoći se ne primjenjuje za namjene podsticaja razvoja poljoprivrede i ribarstva.

➤ ***Opština Rožaje – Odluka o utvrđivanju Biznis zone „Zeleni” Opštine Rožaje (Rješenje Agencije broj: 369/7)***

Opština Rožaje je dostavila Agenciji Odluku o utvrđivanju Biznis zone „Zeleni” Opština Rožaje, na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći. Agencija je ustanovila da su ispunjena četiri kumulativna kriterijuma državne pomoći, odnosno: radi se o javnim sredstvima, tj. sredstvima budžeta opštine Rožaje kojih se opština odriče u korist privrednih društava u biznis zoni. Odlukom se favorizuju privredna društva u okviru Biznis zone „Zeleni”, čime se ista dovode u povoljniji položaj u odnosu na ostala privredna društva koja posluju na teritoriji opštine Rožaje što utiče na ravnotežu na tržištu između ostalih privrednih društava i njihovih konkurenata.

➤ ***Opština Andrijevica – zahtjev za dobijanje saglasnosti za kreditno zaduženje DOO Vodovod i kanalizacija Andrijevica kod IRF CG Podgorica u iznosu od 650.000,00 eura za koje bi opština Andrijevica izdala garanciju. (Rješenje Agencije broj: 01-416/7)***

Opština Andrijevica je podnijela zahtjev Agenciji za dobijanje saglasnosti za kreditno zaduženje DOO Vodovod i kanalizacija Andrijevica kod IRF-a u iznosu od 650.000,00 eura,

a za koji bi opština Andrijevica izdala garanciju. Agencija je, shodno Zakonu o kontroli državne pomoći, Poglavlju 3 Priloga 3a Pravilnika o listi pravila državne pomoći - Obavještenje Komisije o primjeni čl. 87 i 88 Ugovora o EZ-u na području državnih pomoći u obliku garancija (52008XC0620(02), SL C 155, 20. 6. 2008., str. 10. - 22.) („Službeni list Crne Gore“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16) ustanovila da izdavanje garancije opštine Andrijevica za kreditno zaduženje preduzeća DOO Vodovod i kanalizacija ne predstavlja državnu pomoć.

➤ ***Opština Šavnik - Predlog Lokalnog energetskog plana 2018-2027, Opštine Šavnik. (Mišljenje Agencije broj: 01-443/6)***

Opština Šavnik je dostavila Agenciji na mišljenja Predlog Lokalnog energetskog plana 2018-2027 godine. Predlogom Lokalnog energetskog plana 2018-2027 opštine Šavnik, u odjeljku 9. „Finansijska sredstva za realizaciju lokalnog energetskog plana“ obrađeni su potencijalni izvori finansiranja među kojima su i pojedini koji dosad nijesu korišćeni u Crnoj Gori (GEFF), a navedeni su i najbolji primjeri međunarodne prakse, koji bi trebali da posluže kao mogući obrasci za iznalaženje inovativnih rješenja za angažovanje investicija i primjenu drugačijih modela finansiranja projekata energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije. Predlogom LEP-a 2018-2027 Opština Šavnik nije tretirala konkretne podsticajne mjere i/ili način finansiranja mjera energetske efikasnosti, kao ni konkretne projekte u tom smislu. Ipak, u LEP-u dat je predlog mjera za povećanje energetske efikasnosti, i to:

1. Energetski menadžment;
2. Edukacija i transfer znanja;
3. Izrada registra zgrada;
4. Ugradnja energetski efikasne rasvjete (u opštinskim zgradama i javna rasvjeta);
5. Programi podrške za stanovništvo;
6. Programi podrške za pravna lica;
7. Podrška za proizvodnju biomase;
8. Ugradnja solarnih panela na krovu zgrade Opštine;
9. Rekonstrukcija obrazovnih objekata.

Predlog finansiranja ovih mjera su donacije međunarodnih organizacija, podsticaji Vlade i/ili lokalne samouprave i finansijski i ekonomski održive investicije u EE/OIE (energetska efikasnost/obnovljivi izvori energije). U skladu sa navedenim, Agencija smatra da dostavljeni LEP opštine Šavnik za period 2018-2027 ne predstavlja državnu pomoć u smislu odredaba Zakona o kontroli državne pomoći. Međutim, mjere sadržane u LEP-u potencijalno mogu predstavljati državnu pomoć, pa je opština Šavnik obavezna da prilikom donošenja/usvajanja predloženih mjera za povećanje energetske efikasnosti

(naročito mjera 5-8) iste prijavi Agenciji na ocjenu usklađenosti sa Zakonom o kontroli državne pomoći.

- **Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) - Predlog uredbe o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova. (Mišljenje Agencije broj: 01-531/4)**

Ministarstvo održivog razvoja i turizma je Agenciji dostavilo Predlog uredbe o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova. MORT je konstatovao da za navedeni Predlog uredbe nisu korišćeni izvori prava EU, Agencija je dala preporuku da se rok za davanje na korišćenje objekata i uređenih površina sa područja nacionalnih parkova od 20 godina smanji na 10 godina, u skladu sa Pravilnikom o listi pravila državne pomoći, Prilozima 1b – Odluka Komisije od 20. decembra 2011. godine o primjeni člana 106 stav 2 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije na državne pomoći u obliku naknade određenim preduzetnicima kojima je povjereno obavljanje usluga od opšteg ekonomskog interesa (C(2011) 9380) (32012D0021, SL L7, 11.1.2012., str. 3-10) i 1c - Okvir Evropske unije za državnu pomoć u obliku naknada za javne usluge (52012XC0111(03), SL C 8, 11.1.2012, str. 15–22) i („Sl. list CG“, br. 35/14, 02/15, 38/15 i 20/16).

Tabela 7. Predmeti riješeni od strane Komisije za kontrolu državne pomoći i od strane Savjeta AZZK

Komisija za kontrolu državne pomoći 2018. GODINA						
Redn i broj	Broj rješenja Komisije (Savjeta)	Vrsta odluke	Davalac državne pomoći	Korisnik državne pomoći	Naziv šeme/individualne pomoći	Datum sjednice Komisije
1	01-5/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Preduzetnici, mikro, mala i srednja privredna društva	Program podrške za modernizaciju prerađivačke industrije 2018-2020	01.02.2018
2	01-7/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo kulture	Fizička lica sa prebivalištem u Crnoj Gori i pravna lica koja su u Crnoj Gori registrovana za obavljanje djelatnosti kulture, osim javnih ustanova i drugih subjekata čiji se rad finansira iz budžeta.	Program državne pomoći Ministarstva kulture	27.02.2018
3	01-14/2	RJEŠENJA ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Preduzetnici, mala i srednja privredna društva.	Povećanje regionalne i lokalne konkurentnosti za period 2017-2020	16.03.2018

4	01-15/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Mikro, mala i srednja privredna društva.	Program unapređenja inovativnosti u malim i srednjim preduzećima za 2018. godinu	16.03.2018
5	01-16/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Privredna društva registrovana u Crnoj Gori.	Prijedlog Programa promocije domaćih proizvoda i usluga – „Dobro iz Crne Gore“	20.03.2018
6	01-13/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Klasteri preduzetnika, mikro, mala i srednja preduzeća	Program podsticaja razvoja klastera u Crnoj Gori za period 2017-2020	23.03.2018
7	01-21/3	RJEŠENJE ŠEMA	Opština BP	Privredna društva na teritoriji opštini Bijelo Polje	Biznis zone	07.05.2018
8	01-19/2	RJEŠENJE ŠEMA	JU Filmski centar CG	Pravna lica upisana u registar privrednih subjekata za oblast kinematografije	Sufinansiranje proizvodnje kinematografskih djela i komplemetarnih djelatnosti za 2018. godinu.	25.06.2018
9	01-23/2	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo ekonomije	Zanatlije registrovane u skladu sa Zakonom o privrednim društvima u Centralni registar privrednih subjekata i koje su upisane u registar zanatlija kod JU Zanatska komora.	Prijedlog Programa razvoju zanatstva za 2018. godinu.	25.06.2018
10	01-29/1	RJEŠENJE ŠEMA	Ministasrtvo nauke	Pravna lica u Crnoj Gori koja ispunjavaju uslove u skladu sa članom 15 Zakona o inovativnoj djelatnosti.	Prijedlog Programa za dodjelu grantova za inovativne projekte 2018-2020.	11.07.2018

SAVJET AZZK 2018. GODINA

11	01-364/4	MIŠLJENJE	Ministarstvo Ekonomije		Uredba o podsticanju direk. Investicija	15.10.2018
12	01-351/4	MIŠLJENJE	Min. zdravlja		Agencija smatra da se predlogom za konverziju potraživanja Vlade Crne Gore u kapital društva Galenika doo, vrši dodjela državne pomoći	15.10.2018
13	01-296/27	RJEŠENJE INDIVIDUAL NA	Ministarstvo ekonomije	CGES	Izdavanje garancije u korist korisnika Crnogorski elektroprenosni sistem (CGES)	23.10.2018
14	01-392/6	RJEŠENJA ŠEMA	OPŠTINA BP	Mala i srednja preduzeća na teritoriji opštine Bijelo Polje	Predlog odluke o izmjenama i dopunama Odluke o osnivanju Biznis zone „Nedakusi“, „Cerovo, „vraneška dolina“, „bistrička dolina“, „Rakonje-Ravna rijeka“ i „ribarevine- poda“	08.11.2018
15	01-417/6	MIŠLJENJE	Min. kulture		Predlog pravilnika o načinu i raspodjeli sredstava iz Budžeta Crne Gore za finansiranje određenih programskih sadržaja koji realizuju mediji nije usklađen sa Zakonom o kontroli državne pomoći	28.11.2018
16	01-408/11	RJEŠENJE INDIVIDUAL NA	Ministarstvo prosvjete	SZ Solidarno	Prijava za produženje roka garancije za kreditno zaduženje SZ Solidarno	5.12.2018
17	01-410/7	RJEŠENJE INDIVIDUAL NA	MORT	JP Regionalni vodovod	Izdavanje garancije za kreditno zaduženje JP Regionlani vodovod Crnogorsko primorje	17.12.2018

18	01-417/11	RJEŠENJE ŠEMA	Ministarstvo kulture	Mediji	Prijedlog pravilnika o načinu i uslovima raspodjele sredstava iz budžeta CG za finansiranje određenih programskih sadržaja koje realizuju mediji	18.12.2018
19	01-477/6	RJEŠENJE ŠEMA	Opština Šavnik	Mala i srednja preduzeća na teritoriji opštine Šavnik	Odluka o utvrđivanju biznis zone „Boan“ opštine Šavnik	18.12.2018
20	01-514/5	RJEŠENJE ŠEMA	IRF	Preduzetnici, mikro, mala, srednja i velika privredna društva.	Godišnji plan rada IRF-a za 2019.godinu	18.12.2018
21	01-369/7	RJEŠENJE ŠEMA	Opština Rožaje	Preduzeća na teritoriji opštine Rožaje.	Odluka o utvrđivanju biznis zone Zeleni opštine Rožaje	18.12.2018
22	01-416/7	RJEŠENJE INDIVIDUAL NA	Opština Andrijevica	Vodovod i kanalizacija doo	Kreditno zaduženje doo Vodovod i kanalizacija bkod IRF u iznosu od 650.000 eur	18.12.2018
23	01-443/6	MIŠLJENJE	Opština Šavnik		Predlog lokalnog energetskog plana 2018-2027 opštine Šavnik	18.12.2018
24	01-531/4	MIŠLJENJE	MORT		Predlog uredbe o načinu, uslovima i vremenu davanja na korišćenje dobara nacionalnih parkova	21.12.2018
25	01-368/16	RJEŠENJE INDIVIDUAL NA	Ministarstvo zdravlja	Galenika CG doo	Plan restrukturiranja Galenika CG doo	26.12.2018

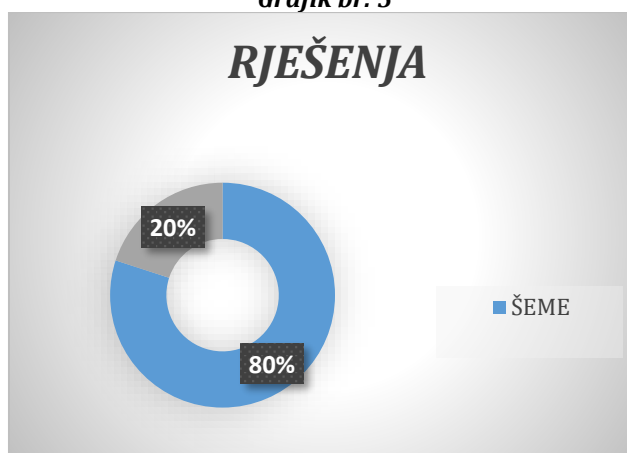
➤ **Radi preciznosti, podaci u tabeli – rješenja o usklađenosti**

Komisija za kontrolu državne pomoći	1.1.2018-1.8.2018 – 10 odluka	10 rješenja o usklađenosti
Agencija za zaštitu konkurencije	1.8.2018-1.1.2019 – 15 odluka	10 rješenja o usklađenosti 5 mišljenja
UKUPNO	2018 .godina	25 odluka

Grafik br. 4 Odluke KKDP i Savjeta AZZK u 2018. godini

Grafik br. 5

Agencija ukazuje da je sprovođenje propisa u oblasti kontrole državne pomoći, spada u jednu od novijih grana prava u Crnoj Gori, a dodatno je otežavajuća okolnost i činjenica nužnosti primjene i sprovođenja propisa koji se direktno preuzimaju iz pravne prakse i postupaka EU, a na bazi odredbe člana 73, stav 2 SSP-a, pri čemu se radi o vrlo opsežnim i često komplikovanim dokumentima i pravilima mekog prava EU, što otežava njihovu primjenu. Rad na predmetima iz ove oblasti stoga zahtijeva kontinuirano izučavanje tih propisa i primjenjive sudske prakse, tj. presuda Evropskih sudova kojima se daju tumačenja evropskog prava s jedne strane, i politika i strateških dokumenata Unije s druge strane, koji često daju kontekst pravilima o državnoj pomoći, obzirom da i ta pravila služe u širem smislu ispunjavanju ciljeva industrijske politike Evropske unije. U tom smislu treba uzeti u obzir da za ispravnu primjenu propisa i vjerodostojnu praksu sprovođenja od strane organa za kontrolu državne pomoći u Crnoj Gori treba uložiti dosta vremena i truda kako bi u krajnjem primjena odgovarala načinu primjene pravila o državnoj pomoći u Evropskoj uniji. Stoga se može reći da podaci o broju riješenih predmeta ne reflektuju nužno sav uloženi administrativni kapacitet u ovoj oblasti. Pored

navedenog, potrebno je imati u vidu da je dodjela *de minimis* pomoći omogućena od 2014⁵⁹. godine. Na taj način i broj odluka organa za kontrolu državne pomoći je smanjen u odnosu na prethodni period u kojem je sva državna pomoć, bez obzira na iznos dodijeljenih sredstava, uključivo i „prag“ do 200 hiljada eura podlijezala odobrenju nadležnog organa.

19.4. Međunarodna saradnja i projekti

U septembru 2018. godine potpisan je Ugovor o realizacije projekta „Unaprijeđenje i jačanje institucionalnog i pravnog okvira u oblasti državne pomoći i javnih nabavki“, koji je predviđen programom IPA 2014 - 2020. godine.

Sveobuhvatni cilj projekta je povećanje efikasnosti, efektivnosti i transparentnosti menadžmenta javnim finansijama u Crnoj Gori u skladu sa EU standardima, odnosno poboljšanje pravnog i operativno okruženja u oblasti javnih nabavki i državne pomoći.

U okviru projekta, poired stalne podrške zaposlenima na poslovima državne pomoći, očekuju se i dobro ciljani seminari i obuke za davaoce, korisnike, ali i za pravosudne organe, a sve u cilju jačanja svijesti o važnosti ove politike i njene potpune implementacije. Takođe, jedan od zadataka projekta je i uspostavljanje registra državnih pomoći, koji će objediniti sve podatke o dodijeljenim državnim pomoćima u Crnoj Gori od uspostavljanja sistema 2007. godine, i koji će biti izvor i baza podataka za lakši rad, preglednost i transparentnost mjera državnih pomoći, kao i izvještavanje o dodijeljenim državnim pomoćima.

Takođe, u okviru projekta „Jačanje kapaciteta za ubrzanje procesa pregovora sa Evropskom unijom“, koji je finansiran od strane Ministarstva vanjskih poslova Norveške, a koji sprovodi Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori u saradnji sa Kancelarijom za evropske poslove i Generalnim sekretarijatom Vlade Crne Gore, za potrebe unapređenja pregovara angažovana su tri eksperta koji obavljaju poslove od značaja u pregovaračko poglavlje 8 – Konkurencija. Jedan ekspert angažovan je za podršku u oblasti politike konkurencije koji pruža pravnu podršku u procesuiranju slučajeva narušavanja politike konkurencije, dok su dva eksperta angažovana za pružanje ekspertске podrške u oblasti kontrole državne pomoći i pružaju pomoć u analiziranju i predlaganju rješenja za konkretne slučajeve državne pomoći.

⁵⁹ Stupanjem na snagu Pravilnika o listi pravila državne pomoći, Službeni list Crne Gore, broj 35/14.

19.5. Uloga sudova u sprovođenju Zakona o kontroli državne pomoći

U toku implementacije Zakona o kontroli državne pomoći nijedan predmet nije bio predmet ispitivanja iz sudske upravne i prekršajne nadležnosti. Shodno navedenom zbog izostanka sudske prakse pravosudne institucije koje su u direktnoj vezi sa nadležnostima ovlašćenih lica Agencije i koje su odgovorne za sprovođenje propisa iz ove oblasti – sudstvo prije svih, zahtijevaju kontinuiranu podršku u usvajanju pravne tekovine i prakse evropskih sudskih i upravnih organa, a sa ciljem usklađenog i potpunog djelovanja prema EU propisima. Navedeno je od posebnog značaja, budući da propisi iz oblasti konkurencije imaju direktnu primjenu pred evropskim sudskim organima u skladu sa odredbama UFEU.

U narednom periodu planirano je da se u kontinuitetu, kroz projekte tehničke pomoći EU kao i drugih međunarodnih organizacija, radi na stručnom osposobljavanju zaposlenih Agencije, kao i sudija prekršajnih, privrednih i naročito Upravnog suda Crne Gore koji je nadležan za kontrolu zakonitosti odluka Agencije.

19.6. Slobodan pristup informacijama

U 2018. godini Sektor za kontrolu držane pomoći (Odjeljenje za državnu pomoć) pripremilo je 9 (devet) rješenje za Komisiju i Savjet po zahtjevu Mreže za afirmaciju nevladinog sektora - MANS za slobodan pristup informacijama.

20. ZAKLJUČAK

U Izvještaju o radu za 2018. godinu, nastojali smo obuhvatiti sve aktivnosti, poslove i postupke koje je Agencija obavljala tokom izvještajnog perioda, a u skladu sa ovlaštenjima i nadležnostima sadržanim u Zakonu o zaštiti konkurencije i Zakona o kontroli državne pomoći, kao i nizu podzakonskih akata koji detaljnije uređuju pojedina pitanja iz područja politike i prava zaštite konkurencije i državne pomoći. Rezultati ostvareni u 2018. godini, koji čine okosnicu ovog Izvještaja, potvrđuju ostvarenje zacrtanih ciljeva. Nastojali smo vjerno prikazati postupke koje smo vodili, kao i odluke koje smo donosili, kako bi, s tim u vezi, prekinuli praksu i ponašanja na tržištu za koje smo utvrdili da nijesu u skladu sa propisima koji regulišu oblast slobodne konkurencije. Takođe, Izvještajem smo obuhvatili i saradnju sa drugim institucijama koje imaju značajnu ulogu u regulaciji pojedinih tržišta. Poseban akcenat je dat aktivnostima na planu međunarodne saradnje, posebno sa EU institucijama. Ipak, nije moguće opisati sve aktivnosti-sastanke, odgovore na pitanja, učestvovanje u radu mnogih skupova i foruma, koje su zaposleni u Agenciji odradili u prethodnoj godini. Smatramo da je učinjen značajan napredak u metodologiji rada, obimu i značaju preduzetih aktivnosti na planu obezbjeđivanja uslova za slobodan i nesmetan razvoj konkurencije i državne pomoći, te da će Agencija i u narednom periodu nastaviti da jača administrativni kapacitet, koji će obezbijediti i bolje uslove za podsticaj ekonomskog rasta i razvoja.

Evidentno je povećanje obima postupanja u svim segmentima zaštite konkurencije, i državne pomoći, unaprijeđenje saradnje sa međunarodnim i domaćim institucijama, promocija konkurencije u cilju podizanja svijesti privrednih subjekata o primjeni propisa i praksi iz tržišne konkurencije, kao i na podizanju opšteg nivoa znanja šire javnosti o tržišnoj konkurenciji i državnoj pomoći, te drugim aktivnostima neophodnim za ostvarenje navedenih ciljeva.

Agencija će, imajući u vidu svoje nadležnosti iz zakona, nastaviti da u okviru svojih ograničenih administrativnih kapaciteta, istražuje i vodi postupke naročito protiv privrednih subjekata koji na osnovu dogovora i sporazuma pokušavaju da kontrolišu razvoj i strukturu tržišta, utvrđuju cijene, razmjenjuju povjerljive poslovne informacije i podatke, odnosno čine druge povrede konkurencije na tržištu Crne Gore. Agencija će to činiti nezavisno od privrednog sektora u kojem se povrede konkurencije dešavaju i, u tom smislu, niko i nijedan privredni sektor ne može biti iznad Zakona.

Sigurni smo i cijenimo da će se, obzirom na zacrtanu politiku zapošljavanja, mogućnostima za popunjavanje novih radnih mjesta i napredovanje postojećeg kadra, naravno uz postojeće znanje i profesionalno iskustvo, te permanentne edukacije kroz postojeće i buduće projekte finansirane od strane Delegacije Evropske Unije u Crnoj Gori, stvoriti pretpostavke za efikasnije functionisanje ove institucije u narednom periodu u odnosu na pravila državne pomoći.

VD DIREKTOR
Lepa Aleksić

21. ZAVRŠNI RAČUN ZA 2018. GODINU

21.1. Prihodi Agencije

Plan prihoda Agencije za 2018. godinu pripremljen je u skladu sa zaključcima i preporukama Vlade Crne Gore, a na osnovu usaglašenog stava sa Ministarstvom finansija. Ukupan iznos od **733.286,00€** opredijeljen je i sadržan u Budžetu Crne Gore za 2018. godinu.

Tabela 8: Uporedni prikaz ostvarenih prihoda, 2017 - 2018. godina

<i>PRIHODI</i>	<i>2017. GODINA</i>	<i>2018. GODINA</i>	<i>Promjene u %</i>
BUDŽET CRNE GORE	484.734,00	733.286,00	51,28
NAKNADE *	487.817,73	725.847,15	48,79
DONACIJE I OSTALI IZVORI PRIHODA	—	—	—

Dio prihoda koji se izdvaja po osnovu naknada predviđenih Tarifnikom o visini naknada za poslove iz nadležnosti Agencije iskazuje se na posebnom računu kod Centralne banke Crne Gore.

Sredstva ostvarena po ovom osnovu ne predstavljaju imovinu Agencije i ista su u nadležnosti Ministarstva finansija.

21.2. Struktura rashoda

Plan rashoda Agencije zasnovan je na realno očekivanim izdacima za obavljanje redovnih aktivnosti i funkcionisanja Agencije u 2018. godini. Svaka pojedinačna stavka planirana je na osnovu rashoda iz 2017. godine, korigovana za planirani nivo promjena u 2018. godini.

I Tekući izdaci su planirani u iznosu od **666.786,00€** i čine ih izdaci za bruto zarade i doprinose na teret poslodavca, materijal i usluge, tekuće održavanje opreme i renta, i to kako slijedi:

- **Izdaci za bruto zarade** planirani su iznosom od **449.735,00€** i odnose se na neto zarade stalno zaposlenih, kao i pripadajuće poreze i doprinose u skladu sa utvrđenim zakonskim propisima, a koji se odnose na period u kojem će se zarade i naknade isplaćivati. U okviru planiranih sredstava za ovu stavku izdataka, a u cilju jačanja administrativnih kapaciteta, izdvojena su sredstva za zarade novozaposlenih radnika, a u skladu sa preporukama EK;

- **Izdaci za materijal i usluge** planirani su u iznosu od **101.500,00€** i odnose se na sve kategorije materijalnih troškova, uključujući troškove materijala, službenih putovanja, reprezentacije, električne energije, komunikacionih usluga, konsultantskih usluga, projekata i studija, usluga stručnog usavršavanja i ostalih usluga, kao i dio sredstava opredijeljenih za obavljanje revizije Završnog računa Agencije;
- Planirani **izdaci za tekuće održavanje opreme i održavanja poslovnih prostorija iznose 21.000,00€**. **Kapitalni izdaci** u iznosu od **60.550,00€** planirani su za kupovinu nedostajuće opreme (jedno vozilo, kancelarijski namještaj, kompjuterska oprema i oprema za informacioni sistem). Troškovi po osnovu **rente** opredijeljeni su u iznosu od **63.000,00€**, predviđeni važećim Ugovorima o zakupu poslovnog prostora.

II Ostali izdaci su planirani u iznosu od **25.500,00€**, a čine ih izdaci po osnovu ugovora o dijelu (**8.000,00€**), izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka (**7.000,00€**), izrade i održavanja softvera (**1.000,00€**), izdaci po osnovu osiguranja zaposlenih i imovine (**5.000,00€**), komunalne naknade (**3.500,00€**), te ostalo (**1.000,00€**).

Prilikom trošenja planiranih sredstava, Agencija je dosljedno poštovala sve zakonske i druge propise, procedure i zaključene ugovore. U sprovođenju procedura i donošenja odluka i rješenja, Agencija se pridržavala principa dosljednosti i usklađenosti sa primjenljivom Regulativom i Pravnim sistemom Crne Gore, a isključivo sa ciljem ostvarivanja funkcije koja joj je povjerena.

Budžet Agencije za zaštitu konkurencije za 2018. godinu

Tabela br.9 Budžet Agencije za 2018. godinu

<i>Funkcionalna klasifikacija</i>	<i>Ekonomska klasifikacija</i>	<i>Opis</i>	<i>Iznos</i>
40911		Agencija za zaštitu konkurencije	733.286,00
2101		Program: Spriječavanje narušavanja slobodne konkurencije	733.286,00
	4	Izdaci	733.286,00
	41	Tekući izdaci	666.786,00
	411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	449.735,00
0411	411-1	Neto zarade	244.950,00
0411	411-2	Porez na zarade	46.700,00
0411	411-3	Doprinosi na teret zaposlenog	100.135,00
0411	411-4	Doprinosi na teret poslodavca	50.800,00
0411	411-5	Opštinski prirez	7.150,00
	412	Ostala lična primanja	8.000,00
0411	412-7	Ostale naknade	8.000,00
	413	Rashodi za materijal	52.000,00
0411	413-1	Administrativni materijal	20.000,00
0411	413-3	Materijal za posebne namjene	3.000,00
0411	413-4	Rashodi za energiju	24.000,00
0411	413-5	Rashodi za gorivo	5.000,00
	414	Rashodi za usluge	49.500,00
0411	414-1	Službena putovanja	15.000,00
0411	414-2	Reprezentacija	3.500,00
0411	414-3	Komunikacione usluge	20.000,00
0411	414-6	Advokatske, notarske i pravne usluge	2.000,00
0411	414-7	Konsultantske usluge, projekti i studije	3.000,00
0411	414-8	Usluge stručnog usavršavanja	1.000,00
0411	414-9	Ostale usluge	5.000,00
	415	Rashodi za tekuće održavanje	25.000,00
0411	415-2	Tekuće održavanje građevinskih objekata	21.000,00
0411	415-3	Tekuće održavanje opreme	4.000,00
	417	Renta	63.000,00
0411	417-1	Zakup objekta	63.000,00
	419	Ostali izdaci	25.000,00
0411	419-1	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	8.000,00
0411	419-2	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	7.000,00
0411	419-3	Izrada i održavanje softvera	1.000,00
0411	419-4	Osiguranje	5.000,00
0411	419-6	Komunalne naknade	3.500,00
0411	419-9	Ostalo	1.000,00
	44	Kapitalni izdaci	60.550,00
	441	Kapitalni izdaci	60.550,00
0411	441-5	Izdaci za opremu	60.550,00
	46	Otplata dugova	1,00
	463	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1,00
0411	4630	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1,00

21.3. Izvršenje Budžeta za 2018. godinu - Završni račun

Agencija je u obavezi da, do kraja II kvartala tekuće godine, podnese Vladi Završni račun odnosno da u istom roku Vladi i Skupštini Crne Gore dostavi *Izveštaj o radu* za prethodnu godinu, radi usvajanja. S tim u vezi, a shodno Pravilniku o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izveštaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave („Sl. list CG“, br. 32/10 i 14/11 i 16/13) Agencija je Ministarstvu finansija, dana 28.02.2019. godine, pod brojem 06-169/1 dostavila *Završni račun* na propisanim obrascima.

Agencija nema finansijsku nezavisnost, nema svoj žiro račun, u potpunosti se finansira iz Budžeta Crne Gore, odnosno isto je budžetska potrošačka jedinica.

Na osnovu iznijetog, jasno je da je ***Agencija u isključivoj obavezi da svoje finansijsko poslovanje vodi u skladu sa propisima na snazi vezanim za budžetsko poslovanje***, odnosno u skladu sa Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izveštaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalnih samouprava, te da sačinjava finansijske iskaze u skladu sa Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za Budžet Republike, budžete vanbudžetskih fondova i budžete opština.

S tim u vezi, ***Agencija će svoje finansijsko poslovanje i dalje sprovoditi u svemu i u skladu sa propisima budžetskih potrošačkih jedinica, a koje propise ćemo uvijek bez rezervi ispoštovati i u potpunosti primjenjivati.***

21.4. Opšti prihodi

U skladu sa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Sl. list CG“, br. 90/17 od 28.12.2017. godine), Agenciji su po programu spriječavanja narušavanja slobodne konkurencije, kao potrošačkoj jedinici broj 40911, ***opredijeljena i odobrena sredstva za fiskalnu 2018. godinu u ukupnom iznosu od 733.286,00€.***

21.5. Prihodi od djelatnosti Agencije

Zakonom je predviđeno, između ostalog, da se sredstva neophodna za rad Agencije obezbjeđuju i iz naknada koje se plaćaju Agenciji u skladu sa nadležnostima iz zakona.

Po tom osnovu, a u skladu sa članom 24 stav 3 Zakona, Agencija je, uz saglasnost Vlade Crne Gore, donijela Tarifnik o visini naknada koje se plaćaju u postupku pred Agencijom (u daljem tekstu: Tarifnik). ***Sredstva koja su u 2018. godini, u skladu sa Tarifnikom ostvarena, uplaćivana su na posebne uplatne račune. Agencija nije bila korisnik, odnosno nije imala mogućnost raspolaganja istim, osim pravo uvida u podatke -***

izvode ovih uplatnih računa. Sredstva su u nadležnosti Ministarstva finansija i ne predstavljaju imovinu Agencije. Cjelokupan iznos izdvojenih sredstava po osnovu naknada, na kraju kalendarske godine, prenešen je Budžetu Crne Gore. S tim u vezi, Agencija nije ni bila u obavezi i nije pripremala izjave primaoca za ove prihode u skladu sa tačkom 57 Uputstva o radu državnog trezora. Iz tih razloga, ovi prihodi nijesu ni obuhvaćeni priloženim Završnim računom Agencije za 2018. godinu.

Konačno, treba istaći da je Agencija na dan 31.12.2018. godine, a na osnovu naknada koje se plaćaju u postupcima pred Agencijom, prihodovala 725.847,15€, što je za 48,79% više od iznosa ostvarenih prihoda po ovom osnovu u 2017. godini.

Istovremeno, a u pravcu informisanja nadležnih, upućujemo da su ostvareni prihodi u 2019. godini, odnosno do podnošenja predmetnog izvještaja, iznosili 230.000,00 €.

21.6. Ostali prihodi

U 2018. godini nije bilo primitaka po ostalim osnovama.

21.7. Izdaci

➤ Pregled planiranih i ostvarenih izdataka budžeta Agencije za 2018. godinu, sa procentom ostvarenja

Tabela br.10 Pregled planiranih i ostvarenih izdataka budžeta Agencije za 2018. godinu, sa procentom ostvarenja

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Opis</i>	<i>Plan budžeta za 2018. godinu</i>	<i>Ostvarenje plana za 2018. godinu</i>	<i>% izvršenja</i>
41	Tekući izdaci	666.786,00	367.736,09	55,15
411	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca i zaposlenog	449.735,00	228.721,65	50,86
412	Ostala lična primanja	8.000,00	990,00	12,38
413	Rashodi za materijal	52.000,00	33.231,27	63,91
414	Rashodi za usluge	49.500,00	32.192,48	65,04
415	Rashodi za tekuće održavanje	25.000,00	15.324,58	61,30
417	Renta	63.000,00	57.166,63	90,74
419	Ostali izdaci	25.500,00	10.109,48	39,65
44	Kapitalni izdaci	60.500,00	60.499,98	100,00
441	Kapitalni izdaci	60.500,00	60.499,98	100,00
46	Otplata dugova	1,00	0,00	0,00
463	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1,00	0,00	0,00
	Svega	733.286,00	438.236,07	59,76

➤ *Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca*

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu ličnih primanja, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.11 *Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca*

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>OPIS</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
411		Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca i zaposlenog	449.735,00	228.721,65	50,86
	4111	Neto zarade	244.950,00	135.933,79	55,49
	4112	Porez na zarade	46.700,00	19.377,74	41,49
	4113	Doprinosi na teret zaposlenog	100.135,00	49.045,98	48,98
	4114	Doprinosi na teret poslodavca	50.800,00	21.457,17	42,24
	4115	Opštinski prirez	7.150,00	2.906,97	40,66

Izdaci po osnovu bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 62,20%, a u ukupno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 52,19%.

➤ *Ostala lična primanja*

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu ostalih ličnih primanja

Tabela br.12 *Ostala lična primanja*

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>OPIS</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
412		Ostala lična primanja	8.000,00	990,00	12,38,
	4127	Ostale naknade	8.000,00	990,00	12,38

Izdaci po osnovu rashoda za ostala lična primanja u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 0,27%, a u ukuno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 0,23%.

➤ *Rashodi za materijal*

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu rashoda za materijal, sa procentom ostvarenja

Tabela br.13 *Rashodi za materijal*

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>OPIS</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
413		Rashodi za materijal	52.000,00	33.231,27	63,91
	4131	Administrativni materijal	20.000,00	18.332,22	91,66
	4133	Materijal za posebne namjene	3.000,00	2.668,33	88,94
	4134	Rashodi za energiju	24.000,00	7.844,96	32,69
	4135	Rashodi za gorivo	5.000,00	4.385,76	87,72

Izdaci po osnovu rashoda za materijal u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 9,04%, a u ukupno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 7,58%.

➤ **Rashodi za usluge**

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu rashoda za usluge, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.14 Rashodi za usluge

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
414		Rashodi za usluge	49.500,00	32.192,48	65,04
	4141	Službena putovanja	15.000,00	13.386,53	89,24
	4142	Reprezentacija	3.500,00	3.200,30	91,43
	4143	Komunikacione usluge	20.000,00	8.872,33	44,36
	4146	Advokatske, notarske i pravne usluge	2.000,00	162,67	8,13
	4147	Konsultantske usluge, projekti i studije	3.000,00	1.428,94	47,63
	4148	Usluge stručnog usavršavanja	1.000,00	756,69	75,67
	4149	Ostale usluge	5.000,00	4.385,02	87,70

Izdaci po osnovu rashoda za usluge u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 8,75%, a u ukupno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 7,35%.

➤ **Rashodi za tekuće održavanje**

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu rashoda za tekuće održavanje, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.15 Rashodi za tekuće održavanje

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
415		Rashodi za tekuće održavanje	25.000,00	15.324,58	61,30
	4152	Tekuće održavanje građ. objekata	21.000,00	11.660,38	55,55
	4153	Tekuće održavanje opreme	4.000,00	3.664,20	91,61

Rashodi po osnovu tekućeg održavanja u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 14,17%, a u ukupno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 3,50%.

➤ **Renta**

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu rashoda za rentu, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.16 Renta

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
417		Renta	63.000,00	57.166,63	90,74
	4171	Zakup objekata	63.000,00	57.166,63	90,74

Izdaci po osnovu rente u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 15,55%, a u ukupnim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 13,04%.

➤ Ostali izdaci

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu ostalih izdataka:

Tabela br.17 Ostali izdaci

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
419		Ostali izdaci	25.500,00	10.109,48	39,65
	4191	Izdaci po osnovu isplate ugovora o djelu	8.000,00	6.470,83	80,89
	4192	Izdaci po osnovu troš. sudskih postupaka	7.000,00	0,00	0,00
	4193	Izrada i održavanje softvera	1.000,00	85,39	8,54
	4194	Osiguranje	5.000,00	2.414,46	48,29
	4196	Komunalne naknade	3.500,00	1.138,80	32,54
	4199	Ostalo	1.000,00	0,00	0,00

Rashodi po osnovu ostalih izdataka u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 2,75%, a u ukupnim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 1,84%.

➤ Kapitalni izdaci

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu kapitalnih izdataka, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.18 Kapitalni izdaci

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2018. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2018. godini</i>	<i>Indeks</i>
441		Kapitalni izdaci	60.500,00	60.499,98	100,00
	4415	Izdaci za opremu	60.500,00	60.499,98	100,00

Rashodi po osnovu kapitalnih izdataka u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 9.07%, a u ukupno ostvarenim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu učestvuju sa 8,25%.

➤ Otplata dugova

Struktura planiranih i ostvarenih izdataka po osnovu otplate obaveza iz prethodnih godina, sa procentom ostvarenja:

Tabela br.19 Otplata dugova

<i>Ekon. klas.</i>	<i>Ekon. klas.</i>	<i>O P I S</i>	<i>Plan za 2017. godinu</i>	<i>Ostvareno u 2017. godini</i>	<i>Indeks</i>
463		Otplata dugova	1,00	0,00	0,00
	4630	Otplata obaveza iz prethodnih godina	1,00	0,00	0,00

Izdaci po osnovu otplate duga u ostvarenim tekućim izdacima učestvuju sa 0,00%, a u ukupnim izdacima budžeta Agencije za 2018. godinu sa 0,00%.

21.8. Izvršenje budžeta za 2018. godinu - Završni račun

Ukupna sredstva odobrena Agenciji za fiskalnu 2018. godinu, u skladu sa Zakonom o budžetu Crne Gore za 2018. godinu („Službeni list Crne Gore“, broj 90/17/) iznose 733.286,00€, a utrošena su u iznosu od 438.236,07€ (procenat izvršenja je 59,76%).

21.9. Izvještaj o neizmirenim obavezama i drugi izvještaji

U Izvještaju o neizmirenim obavezama, sa stanjem na dan 31.12.2018. godine, Agencija nije imala neizmirenih obaveza po bilo kojem osnovu. Agencija ne evidentira podatke na kontima klase 2 -obaveze, kako je predviđeno Uputstvom za popunjavanje Izvještaja o neizmirenim obavezama.

Izvještajem o načinu utroška sredstava tekuće budžetske rezerve, Agencija **u 2018. godini nije koristila sredstva iz tekuće budžetske rezerve**. Izjavom o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine, Agencija nije imala utroška sredstava po ovom osnovu.

21.10. Pokretna imovina

Rješenjima v.d. direktora broj 01-471/1 i 01-472/1, od 28.11.2018. godine, formirane su Komisije za popis nepokretne i pokretne imovine sa kojom raspolaže Agencija, i nepokretne i pokretne imovine sa kojom je raspolagalo Odjeljenje za državnu pomoć, kao i Komisija za vanredni popis i preuzimanje dokumentacije i personalnih dosijea Odjeljenja za državnu pomoć i predmeta Komisije za kontrolu državne pomoći. Komisije su izvršile popis i obilježavanje pokretne imovine sa kojom raspolaže Agencija sa stanjem na dan 31.12. 2018. godine i shodno tome dostavile Izvještaj sa detaljnim prilogima sa prikazanim finansijskim podacima (nabavna vrijednost, ispravka vrijednosti i sadašnja vrijednost). Takođe, u skladu sa odredbama Zakona o državnoj imovini („Sl. list CG“, br. 21/09 i 40/11) i Uredbe o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i o popisu stvari o izvršenom popisu nepokretnre i pokretne imovine preuzete dokumentacije i personalnih dosijea i predmeta Komisije za kontrolu državne pomoći, sa stanjem na dan 31.12.2018. godine, sa svim potrebnim prilogima.

21.11. Organizacija i kadrovska osposobljenost

Unutrašnja organizacija i način poslovanja Agencije u 2018. godini definisana je u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije kojim su obrazovane sljedeće organizacione jedinice: Sektor za procjenu koncentracija, utvrđivanja zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja i Služba za opšte poslove i finansije. Poslovi računovodstva i finansija obavljaju se u okviru Službe za opšte poslove i finansije. Nadležnosti Sektora za procjenu koncentracija, utvrđivanja zabranjenih sporazuma i zloupotrebe dominantnog položaja razvrstane su u tri odsjeka, i to:

- Odsjek za zaštitu konkurencije na regulisanim tržištima u sektoru elektronskih komunikacija, informacionih tehnologija i medija;
- Odsjek za zaštitu konkurencije finansijskog tržišta, zdravstva, slobodnih profesija i ostalih usluga;
- Odsjek za zaštitu konkurencije na tržištu energetike, građevinarstva, šumarstva, rudarstva, turizma, saobraćaja, poljoprivrednih i hemijskih proizvoda.

21.12. Budžetsko poslovanje

Agencija obavlja budžetsko poslovanje u skladu sa Zakonom o budžetu i , Uputstvom o radu državnog trezora i drugim relevantnim propisima.

21.13. Interna akta i služba za unutrašnju reviziju

Agencija je u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, dana 18.06.2013. godine pod brojem 01-110/1, usvojila knjigu procedura - Finansijsko upravljanje i kontrola (FCM), koja je ažurirana u decembru 2017. godine. Agencija je takođe i potpisala Sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije u Agenciji Odjeljenju za unutrašnju reviziju resornog Ministarstva ekonomije.

21.14. Javne nabavke

Shodno Planu javnih nabavki za budžetsku 2018. godinu, planirani iznos javnih nabavki Agencije u 2018. godini **za nabavku roba i usluga iznosio je 181.736,00€.**

Prema Izvještaju o dodijeljenim javnim nabavkama u 2018. godini realizovano je: **(obrazac A) 95.676,00€ Izvještaj o sprovedenim postupcima i zaključenim ugovorima o javnim nabavkama. Preostali iznos iz plana javnih nabavki realizovan je i sproveden nabavkama male vrijednosti, prema Planu javnih nabavki u dozvoljenom iznosu.**

U okviru nabavki male vrijednosti sadržani su i iznosi koji Planom javnih nabavki malih vrijednosti nijesu predviđeni, a odnose se na održavanje građevinskih objekata i poslovnih prostora. Navedeno iz razloga jer zakupodavac poslovnog prostora vrši i održavanje poslovnog prostora, koje je predviđeno posebnom stavkom budžeta, 4152- tekuće održavanje građevinskih objekata i poslovnog prostora za šta su predviđena sredstva u Budžetu za 2018 godinu .

Plan javnih nabavki i Izvještaj o realizaciji Plana javnih nabavki za 2018. godinu uredno su, i u rokovima predviđenim pozitivnim propisima, dostavljeni nadležnim institucijama.

21.15. Sudski sporovi i potencijalne obaveze

Prema izjavi rukovodstva, na dan 31.12.2018. godine, protiv Agencije se ne vodi nijedan sudski ili bilo koji drugi postupak/spor, niti Agencija vodi sudske postupke/sporove protiv trećih lica.

21.16. Izvještaj DRI za 2017.godinu

Državna revizorska institucija, na osnovu čl 4 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji i Odluke Kolegijuma o vršenju revizije DRI br. 40113/18-032-315 od 23.02.2018. godine, izvršila je reviziju finansijskog izvještaja Agencije za zaštitu konkurencije za 2017.godinu i usklađenost poslovanja subjekta revizije sa zakonima, drugim propisima i podzakonskim aktima.

Nakon sprovedenih radnji državnih revizora i izjašnjenja subjekta revizije, Kolegijum, na sjednici održanoj 16.10.2018.godine, usvojio je Konačni Izvještaj o reviziji finansijskog izvještaja i usklađenost poslovanja Agencije za zaštitu konkurencije za 2017.godinu.

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Agencije za zaštitu konkurencije za 2017. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji Agencije u materijalnom značajnim aspektima pripremljeni i fer prezentovani u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja za potrošačke jedinice i po svim značajnim pitanjima ne sadrže bitne materijalne greške. Na osnovu izloženog Kolegijum izražava pozitivno mišljenje.

U prilogu je dat ovjereni obrazac broj 3 „Izvještaj o novčanim tokovima III“ iz završnog računa za 2018. godinu.

Organizacioni kod: 409112101

Obrazac 3
IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA III

Godina **2018**
Period **01.01-31.12.**
(u €)

redni broj	NOVČANI TOK-EKONOMSKA KLASIFIKACIJA	Plan	I z v r š e n j e	
			Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4	5
1	PRIMICI			
1.1	Opšti prihodi	733.286,00	352.044,73	438.236,07
1.2	Namjenski prihodi			
1.3	Sopstveni prihodi			
1.4	Donacije			
1.5	Pozajmice i krediti			
I	Ukupno primici (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5)	733.286,00	352.044,73	438.236,07
2	IZDACI			
2.1	Tekući izdaci	666.786,00	326.759,23	367.736,09
2.1.1	Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	449.735,00	204.489,18	228.721,65
2.1.2	Ostala lična primanja	8.000,00	8.955,72	990,00
2.1.3	Rashodi za materijal	52.000,00	29.031,00	33.231,27
2.1.4	Rashodi za usluge	49.500,00	35.576,47	32.192,48
2.1.5	Tekuće održavanje	25.000,00	5.109,12	15.324,58
2.1.6	Kamate			
2.1.7	Renta	63.000,00	37.128,00	57.166,63
2.1.8	Subvencije			
2.1.9	Ostali izdaci	25.500,00	6.469,74	10.109,48
2.2.	Transferi za socijalnu zaštitu			
2.2.1	Prava iz oblasti socijalne zaštite			
2.2.2	Sredstva za tehnološke viškove			
2.2.3	Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja			
2.2.4	Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite			
2.2.5	Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja			
2.3.	Transferi institucijama, pojedincima, nevladinom i javnom sektoru			
2.4.	Kapitalni izdaci	60.500,00	24.000,00	60.499,98
2.5.	Pozajmice i krediti			
2.6.	Otplata dugova	1,00	1.285,50	0,00
2.7.	Rezerve			
II	Ukupno izdaci (2.1 + 2.2 + 2.3 + 2.4 + 2.5 + 2.6 + 2.7)	733.286,00	352.044,73	438.236,07

U Podgorici 28.02.2019. god.

Lice odgovorno za
sastavljanje izvještaja

N. Čerović

Maj 2019. godine